

RAPPORTER

31/25

NORSKE FERIEFORMER

AV
TOR HALDORSEN

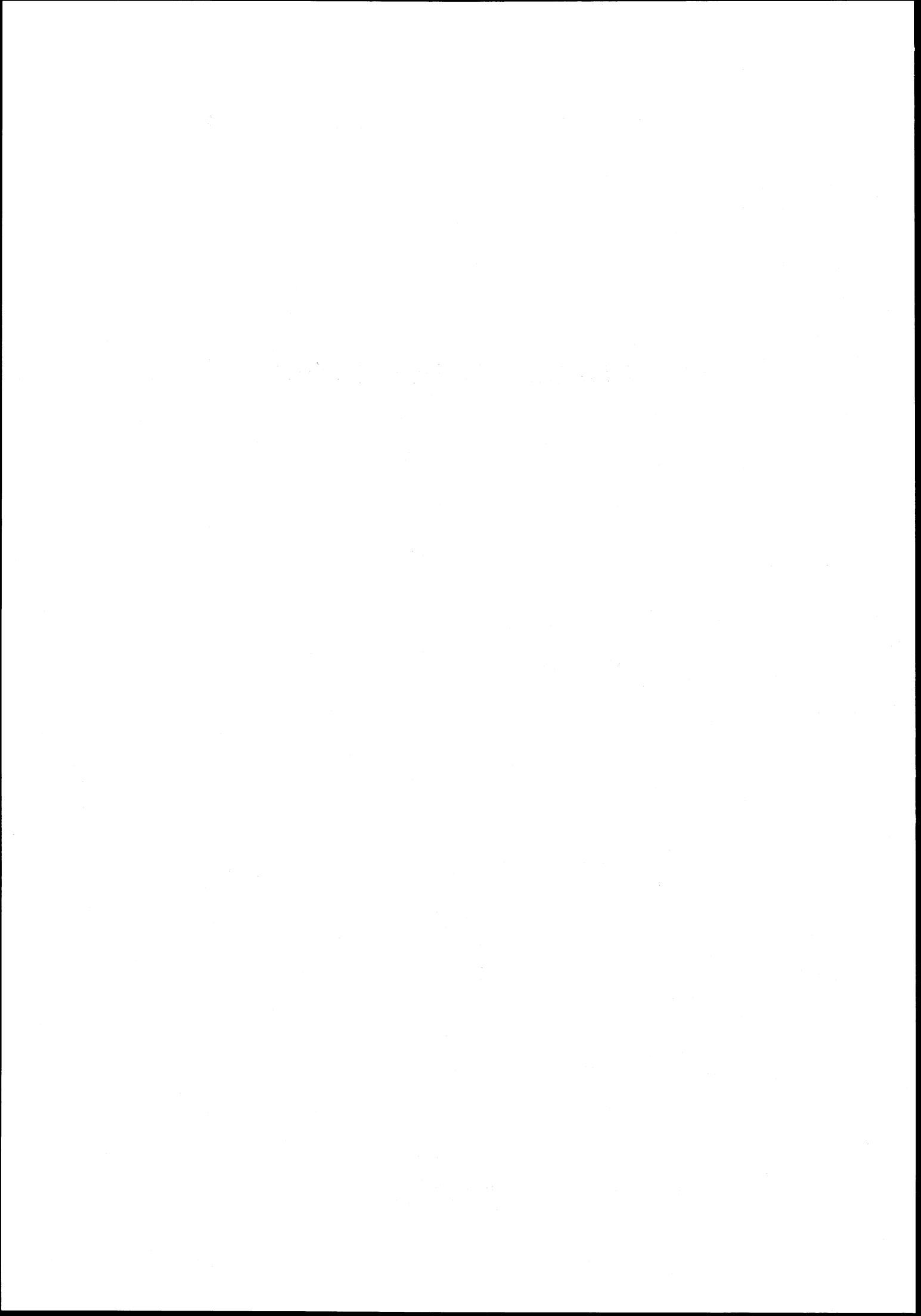
**STATISTISK SENTRALBYRÅ
DSLO**

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 81/25

NORSKE FERIEFORMER

AV
TOR HALDORSEN

OSLO 1981
ISBN 82-537-1611-7
ISSN 0332-8422

FORORD

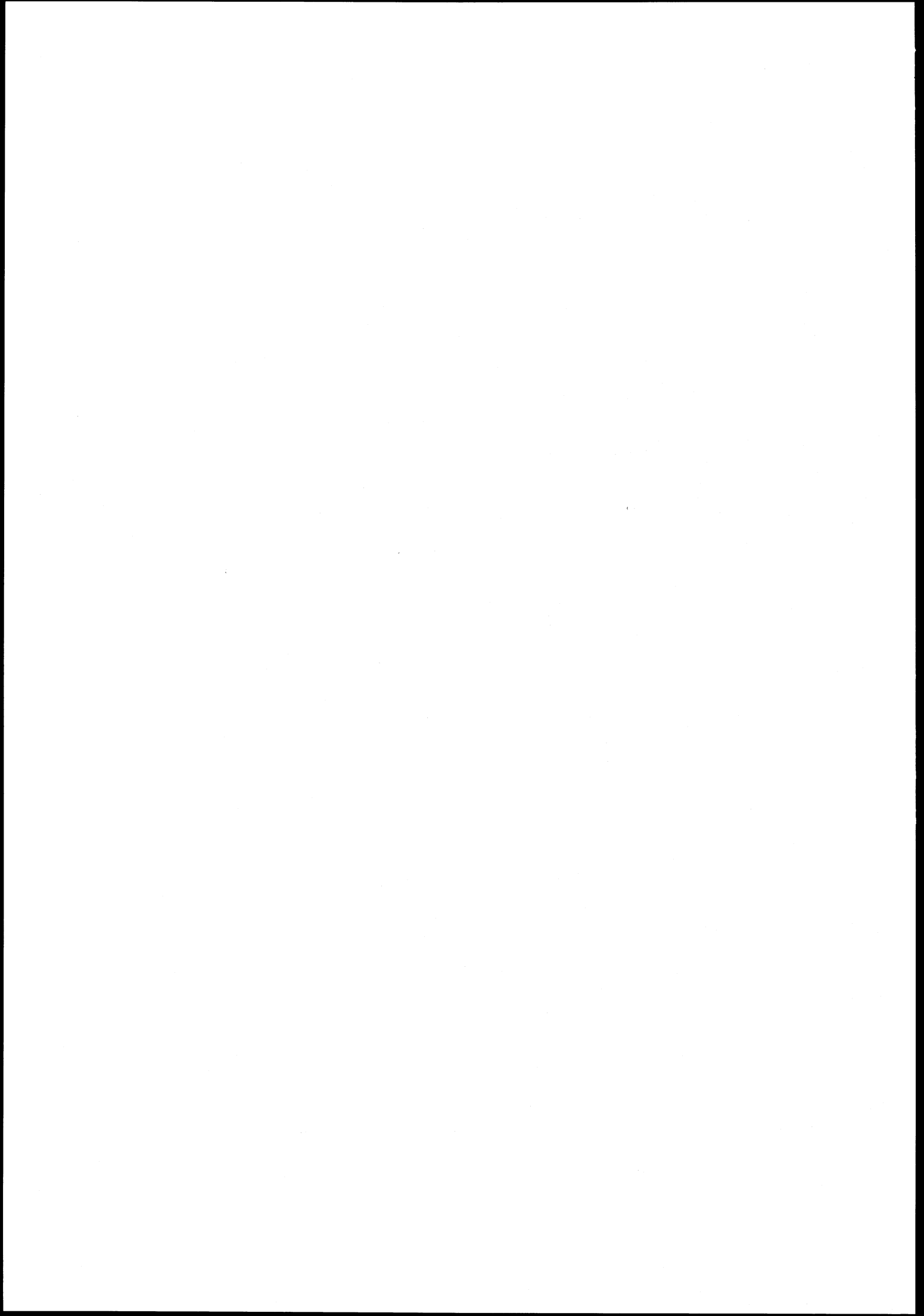
Denne publikasjonen inneholder resultatene fra et prosjekt om norske ferieformer. Den viser sammenhengen mellom kjennetegn som karakteriserer folks ferieturer, og drøfter hvilke forhold som påvirker disse kjennetegnene. I prosjektet skulle en også finne og demonstrere statistiske metoder som ikke brukes så ofte i Byråets publikasjoner. Deler av rapporten er derfor noe teknisk preget.

Datagrunnlaget er ferieundersøkelsen i 1974. Resultater fra denne finner en også i NOS A 732, SA nr. 40 og SØS nr. 41.

Reiselivsdirektoratet har gitt finansiell støtte til arbeidet med analysen.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 21. september 1981

Odd Aukrust

INNHOLD

	Side
Figurregister	5
Tabellregister	6
1. Innledning	10
2. Data og noen definisjoner i analysen	12
3. Om forhold ved ferieturene	14
3.1. Innledning	14
3.2. Sesong og varighet	14
3.3. Kjønnetegnet ved feriestedet	20
3.4. Transport og overnatting	24
3.5. Aktiviteter i ulike sesonger	29
3.6. Reisefølge, fast feriested og mobil ferie	33
4. Generelle holdninger til hva som er viktig å ha mulighet til i sommerferien	38
4.1. Innledning	38
4.2. Faktoranalyse og indikatorer	40
4.3. Forsøk med fire faktorer	44
5. Hvem drar på ferie og hvor lenge?	47
5.1. Om materialet i dette kapitlet	47
5.2. Regresjonsanalyse av tallet på ferieturdager	49
5.3. Analyse av ferietur/ikke ferietur	57
5.4. Sammendrag	62
6. Hvem velger de ulike ferieformer ?	64
6.1. Valg av sesong	64
6.2. Reisemål - Norge eller utlandet?	68
6.3. Transport og overnatting	75
6.4. Fast feriested og mobil ferie	86
7. Gjør folk det de har lyst til og er det sammenheng mellom hva de foretar seg på ulike ferieturer?	92
7.1. Forholdet mellom ønsket og utført aktivitet	92
7.2. Personer med to ferieturer sommeren 1974	94
8. Oppsummering	100
 Appendikser	
1. Estimering av korrelasjoner for faktoranalysen	103
2. Regresjonsanalyse av tallet på ferieturdager	105
3. Analyse av ferietur/ikke ferietur	109
Litteratur	111
Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP)	112

Standardtegn

- . Tall kan ikke forekomme
- : Tall kan ikke offentligjøres
- Null
- 0 Mindre enn 0,5 av den brukte enhet
- 0,0 Mindre enn 0,05 av den brukte enhet

FIGURREGISTER

	Side
1. Egenverdier til korrelasjonsmatrisen ordnet etter størrelse	44

TABELLREGISTER

3. Om forhold ved ferieturene	
1. Personer etter tallet på ferieturdager og ferieturer	15
2. Andel av personer i grupper for tallet på ferietursesonger som var på ferietur ulike sesonger. Prosent	16
3. Ferieturer i grupper for sesong etter varighet	17
4. Ferieturdager ulike sesonger for utvalgte grupper	18
5. Personer med ferietur i grupper for tallet på ferieturer etter sesong for lengste ferietur	19
6. Ferieturer i grupper for sesong etter ferieområde (1). Prosent	21
7. Ferieturer i grupper for sesong etter ferieområde (2). Prosent	22
8. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren i grupper for ferieområde etter natur på feriestedet. Prosent	23
9. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren etter viktigste transportmiddel og overnattingsmåte. Prosent	25
10. Ferieturer i grupper for sesong og ferieområde etter viktigste overnattingsmåte. Prosent	26
11. Ferieturer i grupper for sesong og ferieområde etter viktigste transportmiddel. Prosent	27
12. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren i grupper for ferieområde etter viktigste transportmiddel og overnattingsmåte. Prosent	28
13. Andel av ferieturer om sommeren der ulike aktiviteter ble utøvd, i grupper for natur og ferieområde. Prosent	30
14. Andel av personer på ferietur i påsken som deltok i ulike aktiviteter, i grupper for natur på feriestedet. Prosent	31
15. Andel av personer på ferietur i julen som deltok i ulike aktiviteter, i grupper for natur på feriestedet. Prosent	32

16.	Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere og etter reisefølge. Prosent	33
17.	Personer på lengste sommerferietur etter om de reiste til ett eller flere steder og etter reisefølge. Prosent	34
18.	Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere og etter viktigste overnattingsmåte. Prosent	35
19.	Personer på lengste sommerferietur i grupper for ferieområde etter viktigste overnattingsmåte og reisefølge. Prosent	35
20.	Personer på lengste sommerferietur i grupper for reisefølge etter viktigste transportmiddel. Prosent	36
21.	Personer på lengste sommerferietur i grupper for ferieområde etter viktigste transportmiddel og om de reiste til ett eller flere steder. Prosent	37
4.	Generelle holdninger til hva som er viktig å ha mulighet til i sommerferien	
22.	Personer etter hvor viktig de synes det er å ha mulighet til ulike aktiviteter i sommerferien. Prosent	39
23.	Estimater for korrelasjonskoeffisienter	41
24.	Estimater for faktorladninger. Tre faktorer	42
25.	Fordeling til indikatorer for tre ulike faktorer. Prosent ..	43
26.	Estimater for faktorladninger. Fire faktorer	45
5.	Hvem drar på ferie og hvor lenge?	
27.	Estimater fra regresjonsberegninger. Yrkesaktive	51
28.	Estimater fra regresjonsberegninger. Ikke-yrkesaktive	53
29.	Estimater etter trinnvise regresjonsberegninger. Yrkesaktive.	55
30.	Estimater etter trinnvise regresjonsberegninger. Ikke-yrkesaktive	56
31.	Estimater i en multiplikativ modell for oddsen for ferietur. Yrkesaktive	59
32.	Estimater i en multiplikativ modell for oddsen for ferietur. Ikke-yrkesaktive	61
6.	Hvem velger de ulike ferieformer?	
33.	Andel av personer med ferietur som var på ferietur ulike sesonger, i grupper for alder og familietilknytning. Prosent	65

	Side
34. Andel av personer med minst en ferietur som var på ferietur ulike sesonger, i grupper for alder og bosted. Prosent	67
35. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter tilgang til fritidsbolig, bosted og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent	69
36. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter kjønn, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent.	70
37. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter hvor viktig de syntes det var å kunne bade, sole seg o.l., alder og verdier på indikator for andre friluftsinnteresser. Prosent	71
38. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter ombosatt i Nord-Norge, husholdningsinntekt og tilgang til personbil. Prosent	72
39. Andel av personer på ferietur om høsten som reiste til utlandet, i grupper for alder og husholdningsinntekt. Prosent..	73
40. Andel av personer på ferietur om vinteren som reiste til utlandet, i grupper for alder og husholdningsinntekt. Prosent..	74
41. Andel av ulike ferieturer der viktigste transportmiddel var privat. Tall for grupper etter personenes tilgang personbil og landsdel for bosted / tilgang personbil og familietilknytning / tilgang personbil og alder. Prosent	76
42. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent	78
43. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, viktigste transportmiddel og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent	79
44. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig og landsdel for bosted. Prosent	80
45. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig og familietilknytning. Prosent	81
46. Ferieturer om sommeren til utlandet etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter viktigste transportmiddel og personenes alder. Prosent	82
47. Ferieturer om sommeren til utlandet etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter viktigste transportmiddel, verdier på indikatorer for utadvendte og innadvendte sosiale interesser. Prosent	83

48. Ferieturer i påsken i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent 84
49. Ferieturer i påsken i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent 85
50. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Tall for grupper etter verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser og alder. Prosent 86
51. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Tall for grupper etter verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser, bosted og tilgang fritidsbolig. Prosent 88
52. Personer på lengste sommerferietur i grupper for kjønn og tilgang personbil, etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Prosent 89
53. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdssted på turen. Tall for grupper etter alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent 90
54. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdssted på turen. Tall for grupper etter tilgang fritidsbolig, verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser og bosted. Prosent 90
55. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdssted på turen. Tall for grupper etter kjønn og tilgang personbil. Prosent 91
7. Gjør folk det de har lyst til og er det sammenheng mellom hva de foretar seg på ulike ferieturer ?
56. Andelen av personer med minst en sommerferietur som har deltatt i ulike aktiviteter. Tall for grupper etter hvor viktig de synes det er å ha mulighet til aktiviteten i sommerferien. Prosent 92
57. Personer som var på to ferieturer om sommeren etter type natur på feriestedet på nest lengste og lengste ferietur. Prosent 94
58. Personer som var på to ferieturer om sommeren etter ferieområde på nest lengste og lengste tur. Prosent 96
59. Samsvar, målt med $\hat{\alpha}$, mellom deltaking i ulike aktiviteter på lengste og nest lengste ferietur om sommeren. Tall for grupper etter holdning til aktiviteten 98

1. INNLEDNING

Statistisk Sentralbyrå har gjennomført intervjuundersøkelser om ferieforhold i 1968, 1970, 1974 og 1978/79. Formålet med undersøkelsene har vært å kartlegge nordmenns ferievaner og -atferd og å følge utviklingen på dette området. I undersøkelsene har en registrert ferieturene som personer i ulike grupper av befolkningen foretok i løpet av ett år, hvordan turene fordelte seg etter årstid, reisemål, bruk av transportmiddel og overnattingsmåte, natur på feriestedet, utøving av ferieaktiviteter m.v. I en viss grad har en også undersøkt årsaken til folks valg av ferie og deres vurdering av noen sider ved ferieturen. Hovedresultater fra undersøkelsene er publisert i Statistisk Sentralbyrå (1970), (1971), (1975), (1980a) og (1980b). Data fra undersøkelsene har også vært grunnlag for spesielle analyser. I Statistisk Sentralbyrå (1979) beskrives den sesongmessige og geografiske spredning av ferieturene, og en belyser hvem som reiser hvor og når. Mordal (1979) gir en teoretisk ramme og drøfter begrepene i denne før hun foretar en fyldig empirisk analyse av nordmenns ferieturaktivitet med bakgrunn i ulike individuelle kjennetegn. Begge analysene bygger i hovedsak på ferieundersøkelsene i 1970 og 1974.

I denne analysen skal vi belyse norske ferieformer. Det er mange ulike sider ved ferieformer. Det er et begrep som favner fra det tidsmessige og geografiske til personlig atferd og opplevelse. Hvis vi tar begrepet i sin videste forstand, er det mulig å bruke enhver variabel som kan knyttes til selve ferieturen eller til det en gjorde eller opplevde på turen, for å skille mellom ulike ferieformer. På bakgrunn av dette er det naturlig at de fleste forslag til inndeling av ferieformer (eller beslektede begreper), bare dekker utvalgte sider av begrepet. Vi har ikke tatt utgangspunkt i noen spesiell inndeling av ferieformer. Men vi har valgt ut en del variable som karakteriserer ulike sider av ferieturene og studert samvariasjonen mellom disse. Det ga ikke grunnlag for noen totalinndeling av ferieformer, men var nyttig når vi senere skulle belyse variasjonen i valg av ferieformer ved hjelp av ulike personkjennetegn. I analysen bruker vi bare data fra undersøkelsen i 1974 da denne er den mest fyldige ut fra vårt formål.

Kapitlene i publikasjonen har følgende innhold:

I kapittel 2 redegjør vi for opplegg og gjennomføring av ferieundersøkelsen i 1974. Viktige definisjoner og inndelinger som brukes i publikasjonen blir beskrevet.

Kapittel 3 inneholder resultater om de variable vi har valgt for å karakterisere ferieformer. Variablene er delt i fire grupper og resultatene presenteres i hvert sitt avsnitt. I annet avsnitt ser vi på om folk reiste og på hvor mange ganger de reiste på ferietur i løpet av et år. Vi behandler

også når de reiste og hvor lenge turene varte. I tredje avsnitt behandles geografiske kjennetegn ved ferieturene. De peker på hvor turene gikk og ulike sider ved feriestedet. Kjennetegnene i fjerde avsnitt viser hvordan folk overnattet og hva slags transport de brukte. Femte avsnitt inneholder tabeller som viser i hvilken grad folk deltok i ulike aktiviteter på sine ferieturer. En del kjennetegn ble bare registrert for den ferietur om sommeren som varte lengst. Det gjelder bl.a. reisefølge og opplysninger om hvor mange ganger man tidligere hadde feriert på samme sted. I sjette avsnitt presenterer vi resultater for disse kjennetegnene.

Valg av ferieform vil delvis avhenge av personlig smak og holdning. Det er vanskelig å finne fram til spørsmål som avdekker disse uten at svarene blir så detaljerte at de blir uhåndterlige i analysen. I kapittel 4 bruker vi 11 detaljspørsmål som grunnlag for en faktoranalyse. Det gir forslag til tre "grunnleggende" holdninger som vi konstruerer indikatorer for og bruker i den videre analyse.

I kapittel 5 trekker vi inn individuelle kjennetegn ved personene. I annet avsnitt presenteres en regresjonsanalyse med tallet på ferieturdager som avhengig variabel. Masse er personer som var på minst én ferietur. Tredje avsnitt inneholder en analyse der vi prøver å avdekke hvilke variable som har størst effekt på om folk drar på ferietur i løpet av året i det hele tatt.

I kapittel 6 studerer vi valg av ferieformer med bakgrunn i kjennetegn ved personene. Resultatene i kapittel 3 er grunnlag for hvilke variable vi bruker til å karakterisere ferieformer og de er også grunnlag for i hvilken sammenheng vi studerer den enkelte variabel. Første avsnitt handler om ferieturer de enkelte sesonger mens det i annet avsnitt dreier seg om ferieturer til utlandet. I tredje avsnitt ser vi på ferieformer m.h.t. transport og overnatting. I fjerde avsnitt peker vi på en del forhold som har betydning når det gjelder om folk ferierer et sted de har vært mange ganger før og om de oppholder seg ett eller flere steder på ferieturen.

I kapittel 7 behandles forholdet mellom holdningen til enkelte ferieaktiviteter og utøvelsen av disse. Vi ser også spesielt på de som var på to sommerferieturer og studerer forholdet mellom noen av kjennetegnene vi har for de turene.

2. DATA OG NOEN DEFINISJONER I ANALYSEN

Vi bruker data fra ferieundersøkelsen i 1974. Dette er en intervjuundersøkelse som bygger på et utvalg av personer registrert bosatt i Norge, som pr. 1. januar 1974 var i alderen 15-74 år og som ikke hørte til felleshusholdninger. Utvalget ble trukket etter en utvalgsplan som Byrået brukte fram til 1975. Den er beskrevet i Tamsfoss (1970). Intervjuingen ble foretatt i tidsrommet 15. september til 15. oktober 1974. Utvalget var på 3 013 personer men på grunn av frafall er grunnlaget for analysen opplysninger om 2 255 personer eller ca. 75 prosent av utvalget. Detaljer om gjennomføringen av undersøkelsen, frafall o.a. finner en i Statistisk Sentralbyrå (1975).

I undersøkelsen ble det brukt en rekke spesielle definisjoner/inndelinger.

Som ferietur er regnet opphold utenfor helårsboligen med helse- eller rekreasjonsformål, som inkluderer minst 4 overnattinger. Forretnings-/studiereiser og rekonvalesensopphold på sykehus, syke-/pleiehjem e.l. er ikke regnet som ferietur. "Helsereiser" (invalidereiser) o.l. som er lagt opp som ferietilbud, er derimot regnet som ferietur.

Varighet av ferieturen er regnet fra og med avreisedagen til og med hjemkomstdagen. Frilørdager, søn- og helgedager m.v. er regnet med. Varigheten av en ferietur vil ifølge definisjonen av ferietur, være minst 5 dager.

Undersøkelsesåret er fra 1. september 1973 til 31. august 1974. Det er delt i sesonger på følgende måte:

Høsten 1973:	1. september - 16. desember
Julen 1973:	17. desember - 6. januar (1974)
Vinteren 1974:	7. januar - 31. mars
Påskan (våren) 1974:	1. - 30. april
Sommeren 1974:	1. mai - 31. august

I enkelte tilfelle kan ferieturen ha falt innenfor mer enn én periode. Slike ferieturer er vanligvis regnet til den perioden som omfatter de fleste ferieturdagene. Når ferieturen har vart over flere hele perioder, har en registrert atskilte ferieturer for hver periode turen omfattet.

Lengste sommerferietur er den ferietur sommeren 1974 som varte lengst.

For personer som oppholdt seg flere steder på samme ferietur, har en registrert det området som lå lengst fra hjemstedet som ferieområde.

Kjennemerket type natur på feriestedet karakteriserer feriestedet rent landskapsmessig. F.eks. er feriested som ligger i større by, men er landlig og ligger ved sjøen, avmerket "ved kysten" - ikke "større by". Det er brukt samme inndeling til å betegne feriesteder i Norge og utlandet.

Større byer:	byer med minst 20 000 innbyggere.
Ved kysten:	område som ligger mindre enn 3 km. fra sjøen (saltvann)
På fjellet:	område som ligger over eller i umiddelbar nærhet av tregrensen.
I skogstrakter:	område (mer enn 3 km. fra sjøen) med sammenhengende skog over store arealer.
I innlandet ellers:	alle øvrige områder/naturtyper.

Til en husholdning er regnet personer som bor sammen og som spiser minst ett daglig måltid sammen.

Husholdningsinntekt er samlet nettoinntekt i husholdningen for 1973, dvs. inntekt på selvangivelsen etter fradrag men før skatt er trukket fra. Beløpet er oppgitt av den som ble intervjuet.

Flere definisjoner kan en finne i Statistisk Sentralbyrå (1975) som også inneholder skjemaet som ble brukt ved intervjuingen. Inndelinger som er spesielle for denne analysen, er kommentert i den løpende tekst.

3. OM FORHOLD VED FERIEURENE

3.1. Innledning

I analysen arbeider vi altså ikke ut fra én spesiell definisjon av ferieformer. I forbindelse med ferieturer står den enkelte overfor en rekke valg. En må avgjøre om en skal dra på ferietur, hvor mange ganger en skal dra, når på året en skal dra og hvor lenge en vil være borte. En må bestemme hvor en vil dra, hvordan en skal komme dit og hvordan en vil overnatte. Videre må en avgjøre hvem en skal reise sammen med og hva en skal foreta seg på ferieturen. Det er opplagt at det en velger å gjøre på enkelte av disse punktene, avhenger av hva en har valgt på andre. Men det er også klart at folk legger ulik vekt på disse valgene. Noen bestemmer feriestedet og avpasser de andre valg etter dette, andre kan ha som utgangspunkt hva de vil gjøre osv. Det fins derfor ikke bare én kjede av valg, men mange. For å presentere resultatene har vi måttet velge en bestemt rekkefølge av kjennetegnene, men vi har ofte brukt en symmetrisk betraktningssmåte med bivariante fordelinger framfor betingede fordelinger der ett kjennetegn studeres gitt ulike verdier av et annet. Det er videre klart at de valg en foretar, avhenger av individuelle kjennetegn. I dette kapitlet skal vi ikke behandle det siste. Vi konsentrerer oss om kjennetegn som gjelder de enkelte valg og belyser sammenhengen mellom disse.

Resultatene viser en rekke klare sammenhenger, men vi ser ikke at de kan gi en klassifisering av ferieformer i relativt få kategorier som er bygd opp om en to-tre dimensjoner. Vi blir stående ved at i analyse av ferieformer må en ta utgangspunkt i de spesielle sider av begrepet en finner interessante for sitt formål. Resultatene i kapitlet gir oss grunnlag for å velge hvilke forhold vi senere vil studere med bakgrunn i individuelle kjennetegn og de forteller oss noe om hvordan vi bør studere disse forhold.

3.2. Sesong og varighet

Selv om vi i dette kapitlet skal konsentrere oss om variable som er knyttet til ferieturene, er det også nødvendig å ha med noen tabeller der personene er enheter. Når en ser på tall for ferieturene, må en ta i betraktning at det til dels er de samme personene som har foretatt ulike turer.

I tabell 1 refererer "Tallet på ferieturer" seg til det antall ferieturer som en har opplysninger om for den enkelte. I undersøkelsen ble det registrert høyst to turer i sommersesongen og bare en for de andre fire sesongene.

Tabell 1. Personer etter tallet på ferieturdager og ferieturer

Tallet på ferieturer	I alt	Tallet på ferieturdager						Gjennomsnittlig tall på ferieturdager	Tallet på personer som svarte
		0	5-6	7-13	14-20	21-27	28 og		
		Prosent							
I alt	100	26	6	15	15	13	24	17	2 255
0	26	26	585
1	28	.	6	11	6	3	2	13	636
2	25	.	.	5	8	6	7	22	568
3	13	.	.	.	2	4	8	32	304
4	5	.	.	.	-	1	5	38	123
5	1	-	1	57	33
6	0	0	:	6

Tabell 1 viser at av personene i utvalget dro 26 prosent ikke på ferietur i det hele tatt, 28 prosent hadde én ferietur, 25 prosent hadde to ferieturer mens resten dro på tre eller flere ferieturer. Tabellen viser videre at 21 prosent hadde tilsammen mellom 5 og 13 ferieturdager, 28 prosent hadde mellom 14 og 27 ferieturdager mens de resterende 24 prosent hadde 28 eller flere ferieturdager i løpet av den årslange perioden i 1973/74.

Tabellen viser en sterk positiv sammenheng mellom tallet på ferieturer og ferieturdager. Dette skyldes i hovedsak den måten ferieturer er definert på. Hver ferietur består av minst fem ferieturdager slik at en person med fire ferieturer vil ha minst 20 ferieturdager. Hovedmønsteret er at de fleste med mange ferieturdager oppnår dette ved å reise på flere ferieturer, men det fins også en del personer med mange ferieturdager som bare har vært på én eller to turer.

Kolonnen med gjennomsnittlig tall på ferieturdager viser også at varigheten av den enkelte ferietur må avhenge av hvor mange ferieturer personen tok. Grovt sagt øker i gjennomsnitt tallet på ferieturdager med omlag åtte for hver ferietur som ble tatt utover den første. Dette har nok sammenheng med at varigheten av en ferietur er avhengig av når på året den foregår. Vi vil komme nærmere inn på dette siden.

Det er et naturlig skille mellom de som drar på minst en ferietur og de som ikke drar på noen. I avsnitt 5.3 undersøker vi i hvilken grad personkjennetegn er avgjørende for hvilken gruppe en tilhører. På den annen side vil vi ikke ta opp i hvilken grad den ene gruppen har mer "ferie", oppnår større grad av rekreasjon eller personlig tilfredsstillelse enn den andre. Vi vil ikke sammenlikne de to gruppene m.h.t. aktiviteter eller motivasjon for å dra på ferietur eller å la være. Materialet byr på noen slike muligheter, men vi viser til det som er gjort i Statistisk Sentralbyrå (1975) og Mordal (1979).

De som drar på minst en ferietur er ikke noen homogen gruppe. Fordelingen etter tallet på ferieturdager viser det. Noen er borte mindre enn en uke, mens en mer detaljert inndeling ville vist at det også fins noen som tilsammen er borte mer enn tre måneder. I avsnitt 5.2. belyser vi variasjonen i tallet på ferieturdager m.h.t. ulike personkjennetegn.

Neste tabell viser hvor mange som dro på ferietur de ulike sesonger.

Tabell 2. Andel av personer i grupper for tallet på ferietursesonger som var på ferietur ulike sesonger. Prosent

Tallet på ferietursesonger	Hele siste år	Høst 1973	Jul 1973	Vinter 1973	Påske(vår) 1974	Sommer 1974	Tallet på personer som svarte	Abs.tall	Pst.
Alle	74	12	9	12	31	66	2 255	100	
0	585	26	
1	100	7	2	3	7	81	766	34	
2	100	17	9	16	63	96	605	27	
3	100	32	38	45	88	96	227	10	
4	100	56	73	74	98	98	62	3	
5	100	100	100	100	100	100	10	0	

Om lag to tredjedeler dro på én eller flere ferieturer i løpet av sommeren. I påsken var en snau tredjedel av utvalget på ferietur mens for hver av de tre andre sesongene var, grovt sagt, en tiendedel på ferietur. I tabellen har vi gruppert folk etter hvor mange ulike sesonger de var på ferietur og beregnet hvor stor andel av disse gruppene som var på ferietur de enkelte sesonger. Dersom vi ser bort fra at enkelte er tvunget til å ta ferie bestemte sesonger, viser tabellen et nokså entydig mønster for hvilke sesonger folk foretrekker å feriere. 34 prosent av utvalget var på ferietur i bare én av

sesongene og av disse valgte 81 prosent sommeren som årstid for sine ferieturdager. Henholdsvis 7, 3 og 2 prosent valgte påsken, vinteren og julen. 27 prosent av utvalget fordelte sine ferieturdager på to ulike sesonger og av disse var det hele 96 prosent som hadde sommeren som den ene av de to sesongene. Tilsvarende tall for påske, vinter og jul er 63, 16 og 9 prosent. For de med tre eller fire sesonger ser vi at de fire nevnte sesonger foretrekkes i samme rekkefølge. Sommeren er den mest populære sesong, så følger i rekkefølge påske, vinter og jul. Høsten har vi holdt utenfor disse sammenlikningene. På grunn av forholdsvis korte skoleferier og få helligdager på denne årstiden, er det mange som ikke har mulighet til å tilbringe fem dager på ferietur. Vi ser at høstens relative popularitet avtar med økende antall ferietursesonger. Dette kan skyldes at de som har anledning til å reise på ferie om høsten, i større grad enn gjennomsnittet, har dratt på bare én eller to ferieturer.

I avsnitt 6.1. vil vi presentere resultater som viser hvordan ulike persongrupper foretrekker enkelte sesonger framfor andre når de skal reise på ferietur.

Tabell 3. Ferieturer i grupper for sesong etter varighet

Sesong	Tallet på ferieturdager						Gjennomsnittlig tall på ferieturdager	Tallet på ferieturer	Pst.
	I alt	5-6	7-13	14-20	21-27	28 og flere			
		Prosent						Abs.tall	Pst.
Alle sesonger	100	25	44	17	8	6	12	3 377	100
Høst 1973	100	34	43	16	3	4	10	269	8
Jul 1973	100	38	39	16	3	2	10	212	6
Vinter 1974	100	28	60	5	1	4	10	276	8
Påske (vår) 1974	100	36	57	5	0	1	8	707	21
Sommer 1974	100	18	37	24	13	8	14	1 913	57

I tabell 3 har vi gruppert ferieturene de enkelte sesonger etter varighet. I denne tabellen er ferietur enhet. Blant de 2 255 personene ble det registrert i alt 3 377 ferieturer, av disse ble 57 prosent foretatt om sommeren og 21 prosent i påsken. For alle sesonger gjelder at de fleste ferieturer varte mindre enn 14 dager, dette var minst utpreget for turer på sommeren. I gjennomsnitt var sommerferieturene lengst med 14 dager og påsketurene kortest med 8 dager. For alle sesonger var det store variasjoner om gjennomsnittet.

Det er verdt å merke seg at 6 prosent av ferieturene varte 28 eller flere dager.

I undersøkelsen registrerte en høyst to ferieturer om sommeren og én i de andre sesongene. Bak de 1 913 sommerferieturene står 1 491 personer, blant disse registrerte en altså opplysninger om to turer for 422 personer. I gjennomsnitt hadde de 1 491 personene 17 ferieturdager om sommeren.

Varighet av ferieturene er altså klart avhengig av sesongen, men vil den i tillegg være avhengig av om personen har vært på ferietur andre sesonger? Det belyser vi med neste tabell.

Tabell 4. Ferieturdager ulike sesonger for utvalgte grupper

	Gjennomsnittlig tall på ferietur-					Tallet på Prosent personer av hele som svarte utvalget
	I alt 1973	Høst 1973	Jul 1973	Vinter 1974	Påske (vår) 1974	
Sommer	15	15 621 28
Sommer og påske	28	.	.	.	10 18	365 16
Sommer og høst	26	9	.	.	.	17 89 4
Sommer og vinter	24	.	.	8	.	16 86 4
Sommer, påske og vinter	36	.	.	7	8 21	75 3
Sommer, påske og jul	43	.	10	.	9 24	70 3
Påske	8	.	.	.	8	53 2
Høst	13	13	.	.	.	50 2
Sommer, påske og høst	42	10	.	.	9 23	47 2

I tabell 4 har vi tatt for oss de hyppigste kombinasjoner av ferieturesonger og beregnet gjennomsnittlig varighet av tid tilbrakt på ferietur i de aktuelle sesonger. 28 prosent av utvalget reiste på ferietur bare om sommeren. Disse var i gjennomsnitt 15 dager på ferietur i denne sesongen. Tabellen viser at de gruppene der en i tillegg til ferietur(er) om sommeren, hadde ferietur én eller flere andre sesonger, i gjennomsnitt hadde flere ferieturdager om sommeren enn de som var på ferietur(er) bare om sommeren. Det kan synes som tallet på ferieturdager om sommeren øker med tallet på andre sesonger en drar på ferietur, gjennomsnittstallene for de med to sesonger i tillegg er større enn for de med en sesong i tillegg.

Gjennomsnittstallene for sesonger utenom sommeren, synes å være lite avhengige av om en har vært på ferietur andre sesonger. Et tilsynelatende unntak er 13 dager i gjennomsnitt for de som har vært på ferietur bare om høsten. Men dette tallet er blitt så stort fordi noen få av de 50 personene i gruppen hadde ferieturer som varte spesielt lenge.

Tabell 5 viser at tallet på ferieturer hadde liten eller ingen innflytelse på når den enkelte tok den av sine ferieturer som varte lengst. Andelen som tok sin lengste ferietur om sommeren varierte mellom 75 og 86 prosent alt etter tallet på ferieturer. Det følger at relativt få reiste på sin lengste ferietur i andre sesonger, av de andre sesongene var påske og høst mest populære.

De som var på mange ferieturer tilbrakte i gjennomsnitt flere dager på lengste ferietur enn de som hadde få ferieturer. Siden de fleste tok sin lengste ferietur om sommeren skyldes dette delvis samme forhold som ble kommentert i tabell 4.

Varigheten av lengste ferietur var kortere for de som la denne til andre sesonger enn sommeren. Går en tilbake til tabell 3, ser en at det er nær sammenheng mellom gjennomsnittlig varighet av alle og lengste ferietur de enkelte sesonger.

Tabell 5. Personer med feritur i grupper for tallet på ferieturer etter sesong for lengste ferietur

Tallet på ferieturer	I alt	Sesong for lengste ferietur					Gjennomsnittlig varighet av lengste tur	Tallet på personer som svarte
		Høst 1973	Jul 1973	Vinter 1974	Påske 1974	Sommer 1974		
		Prosent						
Alle personer	100	6	3	3	7	81	15	1 670
1	100	8	3	4	8	77	13	636
2	100	4	3	2	5	85	15	568
3	100	4	2	2	7	85	17	304
4	100	5	7	5	9	75	19	123
5	100	3	6	6	3	82	26	33
6	100	:	:	:	:	:	:	6
Gjennomsnittlig varighet av lengste tur		Dager						
	15	14	12	14	10	16		

I avsnittet har vi sett at det er en klar sammenheng mellom tallet på ferieturdager, tallet på ferieturer og varighet av lengste ferietur. Når vi i senere kapitler trekker inn bakgrunnskjenne tegn ved personene, nøyer vi oss med å studere variasjonen i tallet på ferieturdager. Vi ser ingen grunn til å foreta separate studier av alle tre, på grunn av de observerte sammenhengene tror vi at resultatene ville bli nokså like.

3.3. Kjennetegn ved feriestedet

Vi må tro at betydningen av feriestedet varierer mellom de ulike ferieturer. For noen turer vil feriestedet være selve målet, hovedhensikten med ferieturen er å reise til et spesielt sted. For andre turer kan det være avledede kjennetegn ved stedet som er avgjørende for valget. En drar f.eks. til et bestemt sted fordi det ligger ved sjøen, på fjellet m.v. Eller det kan være mulighetene til å delta i spesielle aktiviteter som gjør at et sted foretrekkes framfor andre. Videre vil noen dra til steder for å besøke folk som bor der eller for å møte folk som midlertidig oppholder seg på stedet. Folk kan altså ha vidt forskjellige motiver for å oppholde seg samme sted i sine ferier og vi har ingen mulighet til å skille mellom dem som havner i samme klasse etter våre inndelinger. Allikevel mener vi at de tre kjennetegn ved feriestedet som brukes i avsnittet, har sin verdi når en skal studere ferieformer.

Det første kjennetegnet gir en rent geografisk beskrivelse av ferieområdet. Norge deles inn i fem landsdeler mens steder i utlandet er delt i fire klasser.

Tabell 6. Ferieturer i grupper for sesong etter feriemråde (1). Prosent

Sesong	I alt	Ferieområde									Tallet på ferieturer
		Nord-Norge	Trøndelag	Vestlandet	Sørlandet	Østlandet	Danmark, og Finnland, Island, Sverige	Nord-Mel-pa, Euro-ellers Kana-ri-øyene	Sør-pa, Nord-Afri-ka,	Utlandet ellers	
Alle sesonger .	100	7	7	19	10	41	6	3	5	1	3 377
Høst 1973											
....	100	6	10	12	4	42	4	5	15	2	269
Jul 1973											
....	100	9	7	23	5	51	2	1	1	0	212
Vinter 1974											
...	100	3	4	19	6	53	1	3	9	1	276
Påske(vår) 1974											
	100	8	8	24	7	49	1	1	1	0	212
Sommer 1974											
..	100	8	7	18	13	36	10	4	5	0	1 913

Tallene i tabell 6 er selvsagt preget av bosetningsmønsteret. Den viser at over 40 prosent av ferieturene gikk på Østlandet. Blant de andre områdene forekom Vestlandet hyppigst med 19 prosent. Videre viser tabellen at valg av ferieområde avhenger av sesong. Om høsten går en relativt stor andel av turene til områder utenfor Norden. Jul, vinter og påske er sesongene da Vestlandet og Østlandet har de relativt største andeler av ferieturene, men Sørlandet og Norden utenom Norge har det om sommeren.

Alle ferieturer medfører at en drar fra sitt faste bosted og overnatter andre steder i minst fire netter. Det kunne være av interesse å dele inn ferieturene etter hvor langt fra hjemstedet en dro. Men årsakene til lengden på ferieturene vil være meget ulike og moderne transportsystem har gjort at selve lengden på ferieturen ikke i seg selv er så interessant. Vi har gruppert ferieturene etter om de foregikk i egen landsdel, annen landsdel i Norge eller i utlandet. Denne inndelingen forteller noe om reiselengde, men skulle også være nyttig med henblikk på diskusjonen om en skal feriere i Norge eller i utlandet.

Tabell 7. Ferieturer i grupper for sesong etter ferieområde (2). Prosent

Sesong	I alt	Ferieområde			Tallet på ferieturer
		Egen landsdel	Annen landsdel	Utlandet	
Alle sesonger	100	59	26	15	3 377
Høst 1973	100	47	27	26	269
Jul 1973	100	73	22	4	212
Vinter 1974	100	69	16	15	276
Påske(vår) 1974	100	81	16	4	707
Sommer 1974	100	50	31	19	1 913

Tabell 7 viser at langt de fleste ferieturer legges til Norge og at folk reiser innenfor grensene av egen landsdel. Dette mønster varierer noe mellom sesongene. Jul og påske var det meget få som reiste til utlandet. I påsken gikk over 80 prosent av ferieturene til egen landsdel. Det var om sommeren at relativt sett flest personer la sin ferietur til landsdeler i Norge utenom den de bodde i. Avsnitt 6.2. inneholder resultater om hvordan andelen som ferierer i utlandet varierer med ulike personkjennetegn om sommeren, vinteren og høsten.

Naturen på feriestedet tror vi spiller en stor rolle når folk bestemmer hvor de vil feriere. Den har kanskje størst betydning indirekte gjennom hva som er mulig å foreta seg i ulike naturtyper. Vi vet at valg av naturtype avhenger av årstiden og deler derfor ferieturene i grupper etter sesong i tabell 8. I undersøkelsen ble det ikke spurt om naturtype for ferieturer om høsten og vinteren.

Tabell 8. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren i grupper for ferieområde etter natur på feriestedet. Prosent

Sesong og ferieområde	I alt	Natur på feriestedet					Uopp-gitt	Tallet på
		Større by	Kystområde	Fjellområde	Skogs- trakter	Innlandet ellers		
Alle ferieturer i julen, påsken og sommeren .	100	11	39	23	10	15	2	2 832
Jul 1973								
Alle ferieturer ..	100	19	28	13	10	27	2	212
Egen landsdel	100	16	25	16	14	27	3	154
Annen landsdel	100	23	38	9	2	26	2	47
Utlandet	100	:	:	:	:	:	:	8
Påske (vår) 1974								
Alle ferieturer ..	100	4	25	47	13	9	2	707
Egen landsdel	100	2	22	50	15	9	2	569
Annen landsdel	100	5	35	44	6	8	1	110
Utlandet	100	36	52	4	4	4	-	25
Sommer 1974								
Alle ferieturer ..	100	13	46	16	9	16	1	1 913
Egen landsdel	100	5	43	23	13	15	1	960
Annen landsdel	100	14	53	12	5	15	1	599
Utlandet	100	33	41	2	4	18	2	354

I tabell 8 er det som ventet klare forskjeller mellom sesongene. I julen gikk flest ferieturer til kystområder og det som kalles innlandet ellers. I påsken var det fjellområdene og dernest kystområdene som mottok flest feriefolk. Om sommeren gikk nesten halvparten av alle ferieturer til kystområder.

I tabellen har vi delt ferieturene ulike sesonger etter ferieområde. I alle tre sesongene gikk ferieturene utenom egen landsdel i større grad til større byer og kystområder. For påsken ser en at mange av ferieturene til annen landsdel gikk til fjellområder som er det mest populære reisemål

denne sesongen. Dette var på ingen måte tilfellet for de få turene som gikk til utlandet.

3.4. Transport og overnatting

Den informasjon om ferieform som ligger i disse to kjennetegnene vil variere fra person til person. Transport vil for noen være en vesentlig del av ferieformen. Vi tenker f.eks. på folk på båtferie eller på fottur. For andre vil den bare være en ren nødvendighet for å komme seg til feriestedet, men momenter som tid, bekvemmelighet og økonomi kan spille en viss rolle. Det samme gjelder overnatting. For noen er det bare å ha et sted å sove en del av døgnet, men for andre kan f.eks. et hotellopphold være en del av meningen med ferien fordi en vil slippe daglig stell og matlaging. Uansett valg av inndeling for kjennetegnene må en ha disse forhold i minnet.

I undersøkelsen ble det brukt temmelig detaljerte inndelinger både for transport og overnatting. Vi har laget grovere grupperinger. Det er mange ulike sider ved kjennetegnene vi kunne grepet fatt i når vi laget disse. For transport kunne en la inndelingen avspeile hastighet eller utgifter, eller om rutegående transportmiddel eller andre forhold. For overnatting kunne en la inndelingen avspeile utgifter eller om tilgjengelig for alle eller andre forhold.

Alle mulighetene hadde ikke vært like lette å gjennomføre på grunnlag av de detaljerte inndelinger som foreligger, men vi vil gjerne presisere at inndelingene må baseres på en idé om hva vi ønsker å belyse. I våre inndelinger søker vi å skille mellom en offentlig og en privat sektor. For transport blir dette et skille mellom kollektive og private transportmidler. Som kollektive transportmidler regner vi:

- Buss
- Jernbane
- Båt, ferge
- Fly
- Drosje

Andre transportmidler regnes som private, de omfatter:

- Personbil, leid personbil
- Motorsykkkel, scooter, moped
- Båt
- Sykkel
- Gikk til fots
- Annet.

For overnatting er det noen av de detaljerte kategoriene som ikke bestemt kan henføres til det offentlige eller det private og vi har samlet disse i en mellomkategori "Offentlig/Privat". Til denne regnes:

Telt
 Campingvogn
 Leid hytte, hus, leilighet
 Hos andre private (inkl. "bondegårdsferie")
 Annet.

Som offentlig regnes:

Hoteller (hotellhytter)
 Pensjonater, gjestgiverier, kroer (hytter)
 Turistheimen, turisthytter, fjellstuer (hytter)
 Motell, motellhytter, campinghytter
 Ungdomsherberger.

Andre overnattingsmåter regner vi som private, de omfatter:

Egen hytte, fritidshus, leilighet
 Lånt hytte, hus, leilighet
 Hos slektninger
 Hos venner, kjente

I materialet er det ikke opplysninger om transport og overnatting for ferieturer om høsten og vinteren, for de andre er det opplysninger både om viktigste og nest viktigste overnattingsmåte og viktigste og nest viktigste transportmiddel. Det viste seg at det ikke var så mange som hadde mer enn én overnattingsmåte eller hadde brukt mer enn ett transportmiddel. Ofte hadde disse samme overnatting eller transport som viktigste og nest viktigste etter vår inndeling. Vi presenterer derfor bare tabeller med viktigste overnattingsmåte og transport.

Tabell 9. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren etter viktigste transportmiddel og overnattingsmåte. Prosent

Overnatting	I alt	Transport		Tallet på ferieturer
		Kollektiv	Privat	
I alt	100	28	72	2 831
Offentlig	14	7	7	395
Offentlig/privat	23	3	20	646
Privat	63	18	45	1 790

Tabell 9 viser for ferieturene vi har transport- og overnattingsoppløsninger om, at overnattingsmåten var offentlig for 14 prosent av turene. Den var privat for 63 prosent, og 23 prosent av turene kan vi ikke bestemt henføre til noen av de to kategoriene. 28 prosent av turene foregikk med kollektivt transportmiddel og 72 prosent med privat. Det er sammenheng mellom de to kjennetegnene. Av turene der overnatting var offentlig, var transporten kollektiv i omlag halvparten av tilfellene. For turer med privat overnatting var transporten kollektiv i en snau tredjedel av tilfellene, mens for turer med offentlig/privat overnatting var transporten kollektiv bare for om lag en sjuendedel.

Med hensyn til de to kjennetegnene ser vi at bare 7 prosent av ferieturene er helt "offentlige" og at så mye som 45 prosent av ferieturene er helt "private".

Tilbud og valg av transport og overnatting vil avhenge av hva slags ferietur det dreier seg om. Det belyses nærmere i de to neste tabellene der sesong og ferieområde karakteriserer ferieturene.

Tabell 10. Ferieturer i grupper for sesong og ferieområde etter viktigste overnattingsmåte. Prosent

Sesong og ferieområde	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på ferieturer
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Jul 1973					
Alle ferieturer	100	4	5	91	212
Egen landsdel .	100	5	5	90	154
Annen landsdel ..	100	2	6	91	47
Utlandet	100	:	:	:	8
Påske(vår)1974					
Alle ferieturer	100	9	17	74	707
Egen landsdel .	100	6	17	76	569
Annen landsdel ..	100	15	11	74	110
Utlandet	100	40	24	36	25
Sommer 1974					
Alle ferieturer	100	17	27	56	1 912
Egen landsdel	100	8	23	69	960
Annen landsdel .	100	14	31	56	598
Utlandet	100	45	33	21	354

Privat overnatting var det mest vanlige i alle sesongene. Men det var mest utpreget for turer i jula, da hele 91 prosent overnattet privat, og minst utpreget for sommeren da 56 prosent hadde dette som viktigste overnattingsmåte. Ferieområde har også betydning for overnattingsmåten. For både påske og sommer økte andelen som overnattet offentlig når en går fra de som ferierte i egen landsdel til de i annen landsdel og videre til de som ferierte i utlandet. Andelen som overnattet privat viser en motsatt tendens. Effekten av ferieområde er ikke den samme for påske og sommer. Det skyldes i hovedsak kategorien med "offentlig/privat"-overnatting. For påske og sommer kan en se på denne effekten bl.a. ved forholdet mellom andelene som overnattet "offentlig/privat" og "privat" for de tre ferieområdene. Mønsteret i forholdene er ulikt for påsken og sommeren.

Tabell 11. Ferieturer i grupper for sesong og ferieområde etter viktigste transportmiddel. Prosent

Sesong og ferieområde	Transport			Tallet på ferieturer
	I alt	Kollektiv	Privat	
Jul 1973				
Alle ferieturer	100	40	60	212
Egen landsdel	100	32	68	154
Annen landsdel	100	55	45	47
Utlandet	100	:	:	8
Påske(vår) 1974				
Alle ferieturer	100	22	78	707
Egen landsdel	100	18	82	569
Annen landsdel	100	35	65	110
Utlandet	100	72	28	25
Sommer 1974				
Alle ferieturer	100	29	71	1 912
Egen landsdel	100	23	77	960
Annen landsdel	100	26	74	598
Utlandet	100	49	51	354

Tabell 11 viser at også valg av transportmiddel var avhengig av sesong og ferieområde. I jula foregikk 40 prosent av turene med kollektiv transport mot 22 prosent i påsken og 29 prosent om sommeren. Innen den samme sesong varierte transportmiddel med ferieområde. For både påske og sommer øker andelen som reiste kollektivt når ferieområdet skifter fra egen til annen landsdel og videre til utlandet. Denne økningen er relativt sterkere for turer i påsken enn for turer om sommeren.

I tabell 12 har vi slått sammen sesongene, men ser på overnatting og transport samtidig. De tosidige sammenhengene mellom ferieområde og overnatting og ferieområde og transport er som en kunne vente på grunnlag av tabellene 10 og 11. Andelen som reiste kollektivt var lavest for turer i egen landsdel og høyest for turer i utlandet. Det var høyest andel av private overnattinger på turer i egen landsdel og lavest andel på turer i utlandet.

Tabell 12. Ferieturer i julen, i påsken og om sommeren i grupper for ferieområde etter viktigste transportmiddel og overnattingsmåte. Prosent

Ferieområde og overnatting	Transport			Tallet på ferieturer
	I alt	Kollektiv	Privat	
Egen landsdel				
I alt	100	22	78	1 683
Offentlig	7	2	5	
Offentlig/privat	19	3	16	
Privat	74	17	57	
Annen landsdel				
I alt	100	29	71	755
Offentlig	13	3	10	
Offentlig/privat	26	3	23	
Privat	60	23	37	
Utlandet				
I alt	100	51	49	387
Offentlig	44	34	10	
Offentlig/privat	32	5	27	
Privat	24	12	12	

På grunnlag av tabell 9 fant vi sammenheng mellom viktigste transport og overnatting. Når vi deler turene etter ferieområde, viser det seg at sammenhengen varierer. Dette kan vi illustrere f.eks. ved å se bort fra cellene med "offentlig/privat" overnatting i tabell 12. I de tre deltabellene som da gjenstår, vil overnatting være offentlig eller privat, transporten vil være kollektiv eller privat. Sammenhengen i deltabellene vil vi måle med kryssproduktet. Når de observerte frekvenser er:

		Transport	
		Kollektiv	Privat
Overnatting	Off.	a	b
	Privat	c	d

er kryssproduktet $D = a \cdot d/bc$. Dette er ett symmetrisk mål for sammenhengen. Når vi skal tolke det, skriver vi det som forholdet mellom odds. $D = \frac{a/b}{c/d}$ eller $D = \frac{d/b}{c/a}$ alt etter hvilket kjennetegn vi tar utgangspunkt i. Hvis D er

større enn 1, vil det si at oddsen for kollektiv transport gitt offentlig overnatting (a/b) er større enn oddsen for kollektiv transport gitt privat overnatting (c/d). Eller p.g.a. symmetrien kan vi si at $D > 1$ betyr at oddsen for privat overnatting gitt privat transport (d/b) er større enn oddsen for privat overnatting gitt kollektiv transport (c/a). Siden kollektiv transport kan sies å være offentlig, kunne vi også si at $D > 1$ betyr positiv sammenheng mellom transport og overnatting. Motsatt vil $D < 1$ vise negativ sammenheng. $D = 1$ betyr at kjennetegnene er uavhengige. For de tre deltabellene fant vi, i egen landsdel $D = 1.34$, i annen landsdel $D = 0.49$ og i utlandet $D = 3.49$. Vi beregnet da D ved de observerte frekvenser, de avrundede prosenttall i tabell 12 vil gi et litt annet resultat. Disse D -ene er signifikant forskjellige, vi kan gå ut fra at de avbilder reelle forskjeller mellom ferieturer i egen landsdel, annen landsdel og i utlandet. For turer i egen landsdel og allermest i utlandet er det positiv sammenheng mellom transport og overnattingsmåte mens det for turer i annen landsdel er en negativ sammenheng.

I avsnitt 6.3 skal vi også behandle transport og overnatting, men vi vil da se på dem med bakgrunn i ulike personkjennetegn. Resultatene i inneværende avsnitt viser at nivået av ulike typer transport og overnatting avhenger sterkt av sesong og ferieområde. Når vi skal undersøke effekten av ulike personkjennetegn på bruk av transport og overnatting, velger vi derfor å dele ferieturene m.h.t. sesong og ferieområde.

3.5. Aktiviteter i ulike sesonger

I en undersøkelse av ferieformer har opplysninger om hva folk har gjort på sine ferieturer en selvsagt plass. I vårt materiale har folk svart på om de har deltatt i ulike aktiviteter. For sommeren gjeldet det ni ulike aktiviteter, for påsken seks og for julen fire. Disse aktivitetene dekker naturligvis bare en del av det folk foretar seg på ferieturene. En annen begrensning er at vi ikke får vite hvor mange ganger folk har deltatt i de enkelte aktivitetene. Resultatene er i stor grad i samsvar med hva en kunne vente, noen av dem er nærmest selvfølgelige, men vi ofrer likevel litt plass til dem. Vi ser på ferieturene om sommeren, i påsken og i julen hver for seg. Sommerferieturene er gruppert etter natur på feriestedet og ferieområde. Tall som informerer om aktiviteten er presentert i tabell 13. Noen av gruppene består av svært få personer, men vi har allikevel gjengitt resultatene da de kan vurderes i sammenheng med andre grupper.

Tabell 13. Andel av ferieturer om sommeren der ulike aktiviteter ble utført, i grupper for natur og ferieområde.
Prosent

Natur og ferieområde	Besøkt slekt eller venner	Hatt besøk av slekt eller venner på feriestedet	Besøkt severdigheter, minnesmerker, museer, kirker m.m.	Vært på restauranter, eller andre fornøyelser	Gått turer i skog og mark eller i fjellet	Badet uten dørs	Tatt solbad	Vært på båtturer, seilturer	Fiske	Tallet på ferieturer
Alle ferieturer	62	48	34	25	62	43	60	39	42	1 913
I større byer (minst 20 000 innb.)										
Alle	69	33	59	49	30	33	47	27	15	243
Egen landsdel	91	52	39	36	27	27	36	27	34	44
Annen landsdel	88	46	56	30	35	19	42	27	16	81
Utlandet	47	17	69	68	28	46	55	27	8	118
Ved kysten										
I alt	62	52	31	27	58	58	70	55	49	878
Egen landsdel	65	65	17	15	63	54	67	61	58	414
Annen landsdel	74	50	36	24	59	53	68	57	51	318
Utlandet	29	18	60	68	42	78	81	34	20	146
På fjellet										
Alle	44	46	23	15	93	19	47	21	50	301
Egen landsdel	45	54	19	14	95	15	48	20	53	220
Annen landsdel	43	26	32	16	85	26	43	23	41	74
Utlandet	43	14	43	43	86	43	57	43	29	7
I skogstrakter										
Alle	70	59	25	13	80	40	65	27	50	166
Egen landsdel	68	61	19	10	83	41	68	26	52	122
Annen landsdel	83	70	30	20	73	33	60	40	50	30
Utlandet	57	21	71	29	71	50	50	7	36	14
I innlandet ellers										
Alle	71	44	41	20	62	33	52	25	34	299
Egen landsdel	77	61	22	12	67	35	58	29	40	147
Annen landsdel	76	37	49	20	67	24	41	22	37	90
Utlandet	48	18	73	40	42	44	52	19	16	62

For de aktiviteter som det ble spurt om, varierte deltakingsprosenten mellom 25 og 62. Videre viste det seg at deltaking i enkelte av aktivitetene, var svært avhengig av ferieområde og natur på feriestedet.

Stort sett er det mange som besøker slekt og venner på sine ferieturer om sommeren. Men de som ferierer innenlands gjør det i større grad enn de som drar til utlandet. Tilsvarende gjelder for andelen som har hatt besøk på feriestedet av slekt eller venner.

Det er færre som besøker severdigheter og går på restaurant. Her er de som ferierer i utlandet de flittigste. For alle tre typer ferieområde er andelen størst for de som ferierer i større byer.

For friluftaktivitetene finner vi ulike sammenhenger. Andelen som gikk tur i skog og mark er som ventet størst for de som ferierte på fjellet og i skogstrakter, og minst for de som var i større byer.

Bading utendørs foregår oftest ved kysten, men uansett naturtype var dette mest vanlig for de som var i utlandet. Det samme gjelder solbading men forskjellene er ikke så klare.

Tabellen viser dessuten at det er forholdsvis få som reiser til utlandet for å fiske. Denne aktiviteten er spesielt lite utbredt blant de som ferier i større byer.

Tabell 14. Andel av personer på ferietur i påsken i grupper som deltok i ulike aktiviteter, i grupper for natur på feriestedet. Prosent

Natur	Aktiviteter					Besøkt eller hatt besøk av slekt, venner	Tallet på personer som svarte
	Gått på ski	Gått tur til fots	Solt seg, tatt bad	Fis- ket	Vært på res- tauranter, dans, andre fornøyer		
Alle personer	63	47	69	15	13	73	707
I større byer (minst 20 000 innb.)	33	52	52	-	41	78	27
Ved kysten	14	70	49	23	10	80	176
På fjellet	97	29	83	9	16	62	333
I skogstrakter	54	61	66	27	5	82	92
I innlandet ellers	49	48	62	14	9	88	65

De som var på ferietur i påsken ble spurt om seks ulike aktiviteter. Andelen som hadde deltatt i disse varierte mellom 13 og 73 prosent. Tabell 14 viser at deltakingen i stor grad var avhengig av naturen på feriestedet. For de fire friluftaktivitetene er det stort sett slik at de som ferierte ved kysten og på fjellet gir ytterpunktene i deltakingsprosenten. Vært på restauranter, dans, andre fornøyer har i størst grad de som ferierte i større byer. Minst avhengig av naturtypen er andelen som har besøkt eller hatt besøk av slekt, venner.

Tabell 15. Andel av personer på ferietur i julen som deltok i ulike aktiviteter, i grupper for natur på feriestedet. Prosent

Natur	Aktiviteter				Tallet på personer som svarte
	Gått turer på ski	Besøkt slekt, venner	Hatt besøk av slekt, venner	Vært på restaurant, dans, andre fornøyer	
Alle personer	31	88	63	21	212
I større byer (minst 20 000 innb.)	15	98	43	20	40
Ved kysten	7	97	65	17	60
På fjellet	86	32	54	25	28
I skogstrakter	45	95	73	23	22
I innlandet ellers	37	95	77	25	57

Tabell 15 viser andelen som deltok i fire ulike aktiviteter blant de 212 personene som var på ferietur i julen 73/74. Igjen viser det seg at det er store variasjoner etter naturen på feriestedet. Andelen som har gått turer på ski varierer som forventet. Besøkt slekt eller venner hadde nesten alle som ferierte andre steder enn på fjellet. De som ferierte på fjellet er ikke i samme grad avvikende når det gjelder å ha besøk av slekt, venner, men har fortsatt sammen med de som ferierte i større byer relativt lav andel. Det er gjennomgående få som har vært på restaurant, dans eller andre fornøyer.

I kapittel 7 vil vi også delvis studere deltakingen i ulike aktiviteter. Vi gjør ikke noe forsøk på å forklare den ved hjelp av alle mulige personkjenntegn, men nøyer oss med sammenhengen med holdningen til aktivitetene.

3.6. Reisefølge, fast feriested og mobil ferie

I dette avsnittet vil vi behandle noen opplysninger som vi bare har om den lengste sommerferieturen, dvs. den tur om sommeren som varte lengst. Grunnlaget er 1 491 ferieturer, 44 prosent av alle ferieturer vi har opplysninger om og 78 prosent av ferieturene om sommeren. Lengste sommerferietur varte i gjennomsnitt 15 dager og dekker 58 prosent av alle ferieturdager i materialet. Data om disse turene skulle kunne gi oss vesentlig informasjon om folks ferievaner.

I mange tilfelle vil ferietur, kanskje spesielt om sommeren, ikke være et anliggende for den enkelte men for hele husholdningen. En del av hensikten med ferieturen kan være å ha anledning til uforstyrret samvær med de andre husholdningsmedlemmene. Vi skal ikke gå videre inn på noen begrunnelse for valg av reisefølge, men bare bruke en grov gruppering for hvem folk reiste sammen med.

Av og til framstilles ferie som et rastløst jag etter nye steder. At dette ikke er det vanlige, viser vi ved hjelp av to kjennetegn. Det ene deler ferieturene etter om en hadde ett eller flere hovedoppholdssteder på turen og det andre forteller hvor mange ganger en tidligere hadde vært på feriestedet i ferieøyemed. I tabell 16 har vi kryssklassifisert etter det siste kjennetegnet og reisefølge.

Tabell 16. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere og etter reisefølge. Prosent

Reisefølge	Ganger før på samme sted						Tallet på personer som svarte
	I alt	0	1-3	4-9	10 og flere	Uoppgitt	
I alt	100	33	19	15	31	1	1 491
Alene	9	2	1	2	4	0	
Hele husholdningen	50	12	9	9	19	0	
Venner, kjente	15	9	4	1	1	0	
Annet	26	11	5	3	7	0	

Om lag en tredjedel av turene gikk til steder der en ikke hadde feriert før, en tredjedel til steder der en hadde feriert en til ni ganger før, og om lag en tredjedel oppsøkte et sted der de minst 10 ganger før hadde oppholdt seg i ferieøyemed. På 9 prosent av turene reiste den ferierende alene, mens halvparten reiste med hele husholdningen og 15 prosent med venner, kjente. "Annet" er de som reiste med deler av husholdningen eller slekt, eventuelt med venner, kjente i tillegg. Det er sammenheng mellom kjennetegnene. De som reiste alene eller med hele husholdningen oppsøkte i størst grad steder de hadde vært mange ganger før. De som reiste med venner, kjente var oftest på nye feriesteder.

I neste tabell har vi trukket inn kjennetegnet som angir om en hadde ett hovedoppholdssted på ferieturen. 72 prosent hadde dette på sin lengste sommerferietur, men andelen som hadde ett hovedoppholdssted på turen avhang av reisefølget. De som reiste alene eller sammen med hele husholdningen hadde i størst grad ett hovedoppholdssted, mens de som reiste med venner, kjente hadde det i minst grad.

Tabell 17. Personer på lengste sommerferietur etter om de reiste til ett eller flere steder og etter reisefølge. Prosent

Reisefølge	I alt	Oppholdssted		Uoppgitt	Tallet på personer som svarte
		Ett hovedoppholdssted	To eller flere steder		
I alt	100	72	28	1	1 491
Alene	9	7	2	-	
Hele husholdningen.	50	38	13	0	
Venner, kjente	15	9	6	0	
Annet	26	18	7	0	

De tre spesielle kjennetegnene vi ser på for lengste sommerferietur vil opplagt samvarierte med noen av de andre komponentene vi har behandlet tidligere. Vi vil se nærmere på dette i de fire neste tabellene. Det er sammenhengen med overnattingsmåte og transport vi er spesielt interessert i, men må også dra inn ferieområde for å få det rette bilde av sammenhengene.

Tabell 18 viser at på lengste sommerferietur var overnattingsmåten offentlig i 17 prosent og privat i 55 prosent av tilfellene. 28 prosent valgte overnatting som vi ikke bestemt kan henføre til noen av de to kategoriene.

Tabell 18. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere og etter viktigste overnattingsmåte. Prosent

Overnattingsmåte	I alt	Ganger før på samme sted				Uopp- gitt	Tallet på personer som svarte
		0	1-3	4-9	10 og flere		
I alt	100	33	19	15	31	1	1 491
Offentlig	17	11	4	1	1	0	
Offentlig/privat	28	13	7	4	3	0
Privat	55	9	8	10	27	0	

Tabellen viser klar sammenheng mellom overnattingsmåten og hvor mange ganger en før har feriert på samme sted. De som ikke hadde feriert på stedet før fordelte seg omtrent likt på de tre overnattingsmåtene, men privat overnatting blir mer og mer dominerende når tallet på ganger før på samme sted øker. I et tidligere avsnitt fant vi sammenheng mellom overnattingsmåte og ferieområde (egen landsdel, annen landsdel, utlandet). Vi studerte derfor også sammenhengen mellom overnatting og ganger før på stedet for hvert av tre feriemråder. Selv om nivåene var ulike i de tre deltabellene, var mønstret i sammenhengen det samme, omtrent som det avbildes i tabellen foran.

Tabell 19. Personer på lengste sommerferietur i grupper for ferieområde etter viktigste overnattingsmåte og reisefølge. Prosent

Ferieområde og reisefølge	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Egen landsdel					
I alt	100	7	23	70	699
Alene	8	1	0	7	
Hele husholdningen	59	3	13	43	
Venner, kjente	10	1	4	4	
Annet	23	2	5	16	
Annen landsdel					
I alt	100	15	31	54	493
Alene	11	0	1	9	
Hele husholdningen	46	6	14	26	
Venner, kjente	14	3	7	4	
Annet	29	5	9	14	
Utlandet					
I alt	100	46	35	19	299
Alene	6	2	1	3	
Hele husholdningen	37	10	18	9	
Venner, kjente	27	17	8	2	
Annet	29	17	7	5	

Noe mer komplisert var forholdet mellom reisefølge og overnatting. Det er nødvendig å trekke inn ferieområde for å få et korrekt bilde. Av tabell 19 ser en først at det er sammenheng mellom reisefølge og ferieområde. Andelen av turene med venner, kjente og "Annet" reisefølge øker når en går fra turene i egen til annen landsdel og videre til turene i utlandet.

Som vi har notert oss før, viser tabellen en overgang fra privat til offentlig overnatting når en fjerner seg fra egen landsdel.

Uansett ferieområde var det for gruppene med venner, kjente og "Annet" reisefølge at offentlig overnatting var mest aktuelt og privat overnatting var minst aktuelt. I tabellen er et par spesielle trekk. For de som reiste alene var "Offentlig/Privat" overnatting relativt lite aktuelt i alle tre ferieområdene. På den annen side var denne overnattingsformen relativt hyppig forekommende når hele husholdningen ferierte i utlandet.

Tabell 20. Personer på lengste sommerferietur i grupper for reisefølge etter viktigste transportmiddel. Prosent

Reisefølge	I alt	Transport		Tallet på personer som svarte
		Kollektiv	Privat	
Alle	100	29	71	1 491
Alene	100	73	27	131
Hele husholdningen	100	17	83	751
Venner, kjente	100	42	58	221
Annet	100	30	70	388

På sin lengste sommerferietur brukte 29 prosent ett kollektivt transportmiddel. Men som tabell 20 viser var denne prosenten sterkt avhengig av reisefølget. Ytterpunktene var de som reiste alene (73 prosent) og de som reiste med hele husholdningen (17 prosent). Viktigste transportmiddel er også avhengig av ferieområdet, men selv om vi kontrollerer for denne variabelen, blir effekten av reisefølge på transport omtrent den samme.

Tabell 21. Personer på lengste sommerferietur i grupper for ferieområde etter viktigste transportmiddel og om de reiste til ett eller flere steder. Prosent

Ferieområde og ett eller flere steder	I alt	Transport		Tallet på personer som svarte
		Kollektiv	Privat	
Egen landsdel				
I alt	100	23	77	699
Ett hovedoppholdssted	86	21	65	
To eller flere steder	13	2	11	
Annen landsdel				
I alt	100	26	74	493
Ett hovedoppholdssted	64	19	45	
To eller flere steder	35	6	29	
Utlandet				
I alt	100	48	52	299
Ett hovedoppholdssted	51	32	18	
To eller flere steder	49	16	33	

Når en velger transportmiddel, vil en ofte ta i betraktning om en skal oppholde seg ett eller flere steder i løpet av ferien. Dette kommer tydelig fram i tabell 21. Vi har også tabellert m.h.t. ferieområde for å få et mer fullstendig bilde. Andelen som oppholdt seg to eller flere steder øker og andelen som hadde privat transport avtar når en fjerner seg fra egen landsdel. For alle ferieområdene var det slik at de som oppholdt seg to eller flere steder i større grad brukte privat transport enn de som hadde ett hovedoppholdssted. Denne tendensen er sterkest for de som ferierte i utlandet og svakest for de som ferierte i egen landsdel.

Både antall ganger en før har vært på feriestedet og om en har ett hovedoppholdssted avhenger av ulike personkjenntegn. Vi ser nærmere på dette i avsnitt 6.4.

4. GENERELLE HOLDNINGER TIL HVA SOM ER VIKTIG Å HA MULIGHET TIL I SOMMERFERIEN

4.1. Innledning

I dette kapitlet bruker vi svarene på flere spørsmål til å konstruere tre indikatorer for generelle holdninger til hva det er viktig å ha mulighet til i sommerferiene. Disse bruker vi i senere kapitler sammen med andre personkjennetegn til å studere valg av ferieformer.

I en intervjuundersøkelse om ferie og ferieturer er det forholdsvis greitt å få gode opplysninger om hva folk gjorde, f.eks. når og hvordan de reiste på ferietur. Det er vanskeligere å få gode opplysninger om hvorfor folk gjorde akkurat det de gjorde. Dette har mange årsaker. For mange er det ikke et enkelt forhold som er avgjørende, det foregår en avveining mellom ulike momenter. De fleste tilhører en husholdning med flere personer, dermed blir det den enkelte gjør avhengig også av andre personers ønsker og behov. For noen er det kanskje også galt å forestille seg et valg. Sted og tid for ferieturer blir fastlagt av gammel vane.

I ferieundersøkelsen i 1974 prøvde en å nærme seg dette problemet på ulike måter. Skjemaet inneholdt flere spørsmål der folk skulle begrunne det de gjorde. Nå egner ikke alle spørsmålene seg like godt til systematisk bearbeiding. Svaralternativene er satt opp mer med tanke på å dekke alle tenkelige svar enn at de skulle kunne innordnes i spesielle tankebaner. I dette kapitlet skal vi behandle en serie spørsmål som ble stilt til alle personer som var med i undersøkelsen. Spørsmålene gjaldt 11 ulike aktiviteter og det ble for hver av dem spurt: "Synes De det er svært viktig, nokså viktig eller mindre viktig om De i sommerferiene Deres har muligheter til å:" Svarene på spørsmålene er gjengitt i tabell 22. En har sett bort fra 24 personer med ufullstendige opplysninger og noen få "vet ikke"-svar er medregnet under "mindre viktig".

Tabell 22. Personer etter hvor viktig de synes det er å ha mulighet til ulike aktiviteter i sommerferien. Prosent

Aktivitet	I alt	Svært viktig	Nokså viktig	Mindre viktig	Tallet på personer som svarte
1. Slappe av i rolige og uforstyrrede omgivelser	100	61	22	17	2 231
2. Besøke slektninger som en ikke treffer til daglig	100	32	30	39	2 231
3. Besøke venner og gamle kjente som en ikke treffer til daglig	100	28	36	36	2 231
4. Treffe nye mennesker	100	26	33	41	2 231
5. Komme til nye steder, se seg omkring, besøke severdigheter, muséer o.l.	100	41	31	28	2 231
6. Delta i fornøyer, gå på dans, barer, klubber, restauranter o.l. .	100	10	14	76	2 231
7. Delta i fellesarrangementer, sightseeing, fotturer, rideturer o.l.	100	10	20	71	2 231
8. Gå turer i skog og mark og i fjellet	100	55	27	18	2 231
9. Fiske	100	37	21	43	2 231
10. Bade, sole seg o.l.	100	54	25	21	2 231
11. Drive friluftsliv og sport ellers .	100	32	28	40	2 231

Svarene på de elleve spørsmålene kan være interessant bakgrunn for å studere valg av ferieform. Hvert spørsmål dreier seg om aktiviteter som mange knytter til ferie og som mange utøver i løpet av ferien. Nå vil nytten av svarene på det enkelte spørsmål kanskje være størst i forbindelse med helt spesielle problemstillinger. Hvert spørsmål berører bare ett av mange forhold som er bestemmende for valg av ferieform. Hvis vi bruker svarene på de enkelte spørsmål som bakgrunnskjenne tegn for mer generelle problemstillinger, må vi regne med et nokså tilsløret bilde av forholdene. Det er også selvsagt umulig å arbeide med alle elleve samtidig.

Det er sammenheng mellom noen av spørsmålene. Ut fra ulike betraktningmåter kunne vi dele inn aktivitetene i grupper der aktivitetene innen hver gruppe har noe til felles.

Vi vil ikke binde oss til noen spesiell gruppering i første omgang, men arbeide ut fra en forestilling om at svarene på spørsmålene kan forklares ved hjelp av noen få grunnholdninger. Metoden vi bruker er faktoranalyse og resultatene av denne forteller hvordan vi kan bruke svarene på de elleve spørsmål for å konstruere indikatorer for grunnholdningene.

4.2. Faktoranalyse og indikatorer

Sentralt i faktoranalysemodellen er forestillingen om at observasjonene på ett større antall variable avhenger av noen få faktorer som ikke observeres.

De elleve spørsmål definerer variable y_1, y_2, \dots, y_{11} . (Nummereringen framgår av tabell 22.) Vi observerer verdiene den enkelte har på disse variablene. Vi antar at sett bort fra tilfeldige variasjoner er verdiene lineære funksjoner av verdiene på et ukjent antall faktorer som vi ikke observerer. Faktorene er altså latente variable knyttet til personene. Koeffisientene i de lineære funksjonene er ukjente. Det er også størrelsene på de nevnte tilfeldige variasjoner. Vi forutsetter ulike former for uavhengighet mellom personene og mellom ulike størrelser for hver enkel person. Problemet er å bestemme antall faktorer, estimere koeffisientene og størrelsene på de ulike tilfeldige variasjonene. I modellen medfører forutsetningene at korrelasjonene mellom y -ene vil følge visse mønstre og en utnytter dette ved å sammenholde dem med de observerte korrelasjonene. For dette fins det mange ulike metoder. Vi viser til Volden og Spjøtvoll (1977) for en nøyere beskrivelse av faktoranalysemodellen og metoder i faktoranalyse.

Utgangspunktet er altså de elleve observerte variable og korrelasjonene mellom disse. Hver av variablene kan anta tre ulike verdier, det er "meget viktig", "nokså viktig" og "mindre viktig". Verdiene er ordnet, men

ikke numeriske. Det er derfor et problem å beregne korrelasjonene mellom variablene. En mulig teknikk er å gi hver av kategoriene en "score", f.eks. 3, 2 og 1 og beregne korrelasjonene på vanlig måte. Olsson (1978) har innvendinger mot denne teknikken. Den kan bl.a. føre til at analysen gir for mange faktorer, så vi får et unødig komplekst bilde. Vi brukte derfor en annen metode. Den hviler på en antagelse om at de observerte variable en grupperte utgaver av multinormalt fordelte variable. Vi viser til appendiks 1 for en nærmere beskrivelse av metoden. Resultatene er gitt i tabell 23.

Tabell 23. Estimerer for korrelasjonskoeffisienter

Variable	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6	y_7	y_8	y_9	y_{10}	y_{11}
y_1	1,00	0,13	0,07	-0,14	-0,06	-0,30	-0,11	0,29	0,12	0,05	0,09
y_2		1,00	0,76	0,07	0,07	-0,13	0,04	0,06	-0,02	-0,09	-0,09
y_3			1,00	0,25	0,15	0,04	0,11	0,08	-0,03	-0,00	-0,02
y_4				1,00	0,48	0,42	0,33	0,03	-0,03	0,24	0,10
y_5					1,00	0,22	0,31	0,11	-0,08	0,17	0,05
y_6						1,00	0,31	-0,11	0,03	0,29	0,11
y_7							1,00	0,15	0,01	0,18	0,16
y_8								1,00	0,42	0,28	0,54
y_9									1,00	0,21	0,34
y_{10}										1,00	0,45
y_{11}											1,00

De videre beregninger ble utført med faktoranalyseprogrammet i programpakken SPSS. Vi brukte "prinsipal faktoranalyse med iterasjoner" til estimeringen, kvadratet av empirisk multippel korrelasjonskoeffisient mellom den enkelte variabel og alle de andre som pre-estimat av kommunalitetene og VARIMAX som rotasjonsmetode. Korrelasjonsmatrisen hadde tre egenverdier større enn 1. Vi brukte dette som kriterium for at der var tre grunnleggende faktorer. (Et problem i faktoranalyse er at det fins flere kriterier som brukes til å bestemme antall faktorer. Ett av disse antyder at det er fire faktorer i materialet. Vi forfølger dette i neste avsnitt.)

Vi betegner de tre faktorene med f_1 , f_2 og f_3 og lar y_1, y_2, \dots, y_{11} nå være kontinuerlige mål på viktigheten av de ulike aktivitetene. Modellen gir at sett bort fra tilfeldige variasjoner har vi sammenhengene:

$$y_i = a_{i1}f_1 + a_{i2}f_2 + a_{i3}f_3, \quad i = 1, 2, \dots, 11$$

Beregningene ga oss estimater for a_{ij} -ene som kalles faktorladninger. Resultatene finner en i tabell 24.

Tabell 24. Estimater for faktorladninger. Tre faktorer

Variabel	Faktor		
	f_1	f_2	f_3
y_1	0,29	-0,29	0,17
y_2	-0,03	-0,03	0,90
y_3	-0,00	0,18	0,83
y_4	0,01	0,72	0,14
y_5	0,04	0,51	0,12
y_6	-0,04	0,64	-0,14
y_7	0,12	0,48	0,06
y_8	0,81	-0,02	0,12
y_9	0,50	-0,03	-0,03
y_{10}	0,44	0,37	-0,09
y_{11}	0,70	0,18	-0,08

Det er estimatene for hvordan y -ene avhenger av faktorene som gir oss mulighet til å definere de underliggende faktorene. Faktorene tolkes ut fra på hvilke variable de har store (i tallverdi) ladninger. For faktor 1 finner vi de største ladningene på variablene y_8, y_9, y_{10} og y_{11} . Alle disse variablene gir uttrykk for ulike friluftaktiviteter. Derfor er det naturlig å tolke f_1 som en faktor der viser generell interesse for friluftaktiviteter. Faktor 2 har størst ladninger for variablene y_4, y_5, y_6 og y_7 . En fellesnevner for disse variablene er det sosialt utadvendte. Det dreier seg om nye mennesker og nye steder, og om aktiviteter en utøver sammen med andre mennesker som ikke nødvendigvis tilhører familie- og vennekretsen. Vi vil derfor si at dette er en faktor som viser interesse for utadvendte sosiale aktiviteter. Dette til forskjell fra faktor 3 som har store ladninger på y_2 og y_3 . Disse dreier seg om samvær med mennesker en kjenner fra før. Vi vil derfor si at f_3 er en faktor for innadvendte sosiale interesser.

y_1 (slappe av ...) har ikke spesielt stor ladning på noen av faktorene og den spilte ingen rolle når vi tolket faktorene. Allikevel er det en rimelig sammenheng mellom y_1 og faktorene. Det er en viss positiv sammenheng mellom y_1 og f_1 , og en viss negativ sammenheng mellom y_1 og f_2 . Det vil si at det er en svak tendens til at høye evt. lave verdier på y_1 og f_1 går sammen, men at det for den enkelte er en svak tendens til høye verdier på y_1 samtidig med lave verdier på f_2 . y_{10} (bade, sole seg) er spesiell fordi det er en viss ladning på både f_1 og f_2 . Men vi anser det som rimelig at det er positiv sammenheng mellom y_{10} og både f_1 og f_2 .

Sammenhengen mellom svarene på de elleve spørsmål kan altså forklares i rimelig grad ved hjelp av tre faktorer. Vi har kunnet tolke disse faktorene ut fra den estimerte sammenhengen mellom faktorene og de observerte variablene. I den senere analyse vil vi bruke faktorene som bakgrunnskjennetegn. Nå har vi ikke observert verdier på faktorene for den enkelte, men vi lager anslag ut fra verdiene på de observerte variablene. Det fins ulike metoder for dette. Siden våre observerte variable bare kunne anta tre ulike verdier, valgte vi en forenklet framgangsmåte. Kategoriene "meget viktig", "nokså viktig", "mindre viktig" og "vet ikke" ble gitt tallverdier 3, 2, 1.

Indeks for den enkelte faktor ble lagd ved å summere verdier på de variable som hadde store ladninger for faktoren. Indikator for friluftskaktiviteter blir lik $y_8 + y_9 + y_{10} + y_{11}$, for utadvendte sosiale aktiviteter blir lik $y_4 + y_5 + y_6 + y_7$ og for innadvendte sosiale aktiviteter blir lik $y_2 + y_3$. Fordelingene til indikatorene er vist i tabell 25.

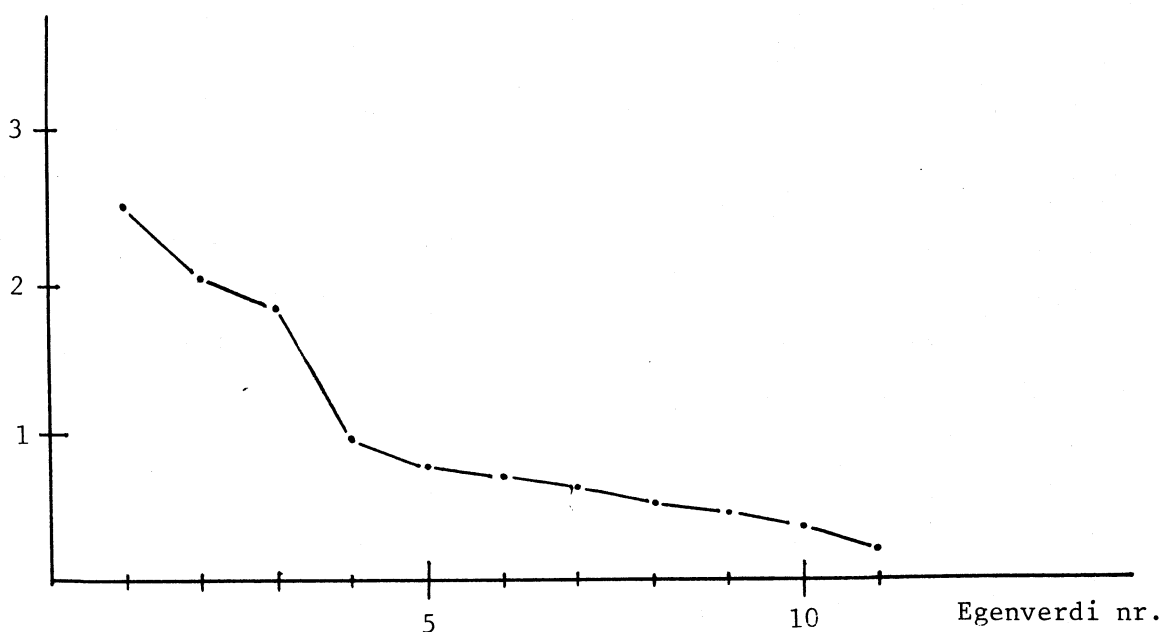
Tabell 25. Fordeling til indikatorer for tre ulike faktorer. Prosent

Faktor	I alt	Verdier										
		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Friluftskaktiviteter 100	.	.	5	5	11	11	16	14	18	9	12
Utadvendte sosiale aktiviteter 100	.	.	15	16	19	16	16	8	6	2	1
Innadvendte sosiale aktiviteter 100	28	14	27	9	28

4.3. Forsøk med fire faktorer

Det fins flere metoder til å fastslå antall faktorer enn den vi brukte i forrige avsnitt. En annen metode er å ordne egenverdiene til korrelasjonsmatrisen etter størrelse og se på forskjellen mellom verdier som følger etter hverandre. Et vanlig mønster er at forskjellene etter et visst punkt blir nokså små. Metoden tilsier at en tar med faktorer til forskjellen til neste verdi blir liten. Figur 1 viser egenverdiene i vårt materiale.

Figur 1. Egenverdier til korrelasjonsmatrisen ordnet etter størrelse

Metoden åpner for en viss subjektivitet, men i vårt materiale synes den å gi at det er fire faktorer.

Verdien av en faktoranalyse avhenger av hvilke variable vi observerer. Vi finner fram til generelle faktorer bare i den grad vi observerer variable som er avhengige av faktorene. Hvis vi ikke stiller spørsmål som vedrører en spesiell dimensjon av problemet, vil ikke analysen gi oss denne dimensjonen. På den annen side vil som regel analysen avsløre observerte variable som ikke har noe med problemet å gjøre.

De elleve spørsmål vi arbeidet med ble ikke stilt med tanke på at de skulle danne grunnlag for faktoranalyse. Videre er det som nevnt visse vansker med å bestemme antall faktorer. Vi skal derfor også bruke det foreliggende materialet for å se om det kan gi ideer til flere enn tre faktorer og til spørsmål som burde vært stilt for at de nye faktorene skulle kommet tydelig fram. Dette må nødvendigvis bli noe spekulativt.

Hvis vi fastsetter at antall faktorer skulle være fire, blir resultatet:

Tabell 26. Estimer for faktorladninger. Fire faktorer

Variabel	Faktor			
	f_1	f_2	f_3	f_4
y_1	0,20	0,10	-0,08	-0,40
y_2	-0,06	0,85	0,04	-0,15
y_3	0,01	0,90	0,16	0,02
y_4	0,07	0,14	0,62	0,32
y_5	-0,02	0,04	0,77	-0,01
y_6	0,13	-0,03	0,30	0,73
y_7	0,15	0,06	0,41	0,20
y_8	0,74	0,06	0,16	-0,37
y_9	0,52	-0,01	-0,08	-0,05
y_{10}	0,50	-0,05	0,22	0,20
y_{11}	0,73	-0,05	0,09	0,03

f_1 gjenkjenner vi som faktoren for friluftaktiviteter og f_2 er faktoren som uttrykte innadvendte sosiale aktiviteter. Faktoren for utadvendte sosiale aktiviteter er delvis delt i to, men det meste av den finnes i f_3 . y_6 (delta i fornøyelser ...) har ikke så stor ladning på f_3 , men har større på f_4 . y_1 (slappe av ...) har en viss ladning på f_4 med negativt fortegn. y_6 (delta i fornøyelser, ...) og kanskje y_4 (treffe nye mennesker) med positive ladninger og til dels y_1 (slappe av ...) og y_8 (gå turer i skog og ...) med negative ladninger, gir tilsammen ideer om hva som ligger i f_4 . Det synes å være en faktor som viser hvordan en i ferien foretrekker å koble av fra det hverdagslige. På den ene enden av dimen-

sjonen har vi de som søker dette med å feste, treffe nye mennesker o.l. mens på den andre enden har vi de som søker dette ved å tilbringe ferien i rolige, skjermede omgivelser.

f_3 har det meste av faktoren for utadvendte sosiale aktiviteter fra forrige avsnitt, men har størst sammenheng med y_5 (komme til nye steder, ...) og noe mindre sammenheng med de andre tre variablene som ga opphavet til tolkingen. Faktoren synes nå mer å uttrykke ønske om at ferien skal være belærende, opplysende og berikende med opplevelse av nye steder og mennesker.

Med vårt materiale har vi ikke fått fire klart definerte faktorer. Det er en viss fare for at vi overtolker materialet og legger mening i det som er ren støy. Hvis en vil se nærmere på dette i en senere undersøkelse, burde en ha med spørsmål om flere aktiviteter. Disse burde dreie seg om ytterpunktene på den dimensjon som kanskje uttrykkes gjennom f_4 . Noen av de elleve spørsmålene kunne også reformuleres for om mulig å skille bedre mellom f_3 og f_4 . Den innadvendte sosiale faktoren er nå definert ved bare to variable, det kunne være aktuelt med et tredje spørsmål som dekket denne. Et spørsmål om mulighet til å være sammen med nærmeste familie er kanskje aktuelt.

5. HVEM DRAR PÅ FERIE OG HVOR LENGE?

5.1. Om materialet i dette kapitlet

I dette kapitlet skal vi studere to forhold. Det første er hvilke variable som spiller en stor rolle for tallet på ferieturdager for de som drar på ferietur. Det andre er hvilke variable som er viktige for å skille mellom folk som drar på ferietur og de som ikke gjør det i det hele tatt. Vi skal legge spesiell vekt på å undersøke om det finnes variable som er viktige for ett og bare ett av forholdene.

Tallet på ferieturdager og ferietur/ikke ferietur er sentrale størrelser når det gjelder folks ferievaner. Det er nødvendig å vite hvilke bakgrunnskjennetegn som gir variasjon i disse to størrelsene, når en skal studere andre trekk ved folks ferievaner.

Mordal (1979) har delvis sett på disse forholdene ved hjelp av det samme materialet. Hun studerte andelen som drar på minst en ferietur i løpet av ett år ved hjelp av tabeller og utførte regresjonsanalyser med tallet på ferieturdager som avhengig variabel. De sistnevnte omfattet både personer som hadde vært og ikke hadde vært på ferietur i løpet av det siste året. Hun fant fram til en rekke uavhengige variable som var vesentlige m.h.t. variasjoner i ferieturaktiviteten.

Vi skal bruke det samme materialet i analysene i dette kapitlet. Analysene utføres separat for yrkesaktive og ikke-yrkesaktive. Dette har delvis en praktisk grunn, opplysninger om yrkes- og arbeidsforhold har vi naturlig nok ikke for de ikke-yrkesaktive, og dessuten tror vi at i utgangspunktet er situasjonen så ulik for de to gruppene at de bør analyseres separat. Materialet består av 1 203 yrkesaktive og 931 ikke-yrkesaktive. Av de 2 255 intervjuede i ferieundersøkelsen er 121 personer holdt utenfor p.g.a. ufullstendige opplysninger på ett eller flere av kjennemerkene.

Vi trekker svært mange variable inn i analysen. En fullstendig liste med definisjoner er gitt i Appendiks 2. Vi bruker stort sett de samme variable som Mordal (1979), hun har en gruppering av variablene som er nyttig når en skal tolke resultatene. Den gir følgende inndeling:

Klasse 1. Forhold ved omgivelsene

- Gruppe 1: x_{12} (husholdningsstørrelse)
 x_{13} (bosatt Nord-Norge)
 x_{14} (" Trøndelag)
 x_{15} (" Vestlandet)
 x_{16} (" Sørlandet)
 x_{17} (boligtype)
 x_{33} (bostedsstrøk)

Klasse 2. Tilskrevne egenskaper

- Gruppe 2: x_{10} (kjønn)
 x_{11} (fødselsår)
- Gruppe 3: x_5 (friluftaktivitet)
 x_6 (idretts- og mosjonsaktivitet)
 x_7 (rørlighet)

Klasse 3. Oppnådde goder, ressurser

- Gruppe 4: x_{34} (gymnasutdanning)
 x_{35} (høgskoleutdanning)
 x_{23} (yrke, teknisk-vitenskapelig)
 x_{24} (" , kontor eller handel)
 x_{25} (" , jordbruk, skogbruk, fiske)
 x_{26} (" , industri, bygg, anlegg)
 x_{27} (" , transport)
- Gruppe 5: x_{20} (ansatt)
 x_{21} (selvstendig uten leid hjelp)
 x_{22} (" med " ")
 x_{18} (husholdningsinntekt)
 x_{28} (arbeidsordning, vanlig virkedagsarbeid)
 x_{29} (" , fri hver lørdag)
 x_{30} (" , minst 5 d. i uke og mindre enn 9 t. hver dag)
 x_{31} (" , " " " mer enn 9 t. hver dag)
 x_{32} (" , mindre enn 5 d. i uka)
- Gruppe 6: x_2 (fritidsbolig)
 x_3 (bil)
 x_4 (båt)

Klasse 4. Holdninger

- Gruppe 7: x_{36} (utadvendte sosiale interesser)
 x_{37} (innadvendte sosiale interesser)
 x_{38} (interesse for friluftaktiviteter)

Vi har valgt å se bort fra tre variable som var av nokså stor betydning i Mordal (1979). For yrkesaktive gjelder dette en variabel som anga tallet på fridager fra arbeidet i løpet av siste år. Hos Mordal (1979) inngikk denne i en større modell for ferieturaktiviteten. Årsaken til at vi ser bort fra den, er at det er mulig at en del personer avpasser uttaket av fridager etter sine planer om ferieturer. Det foreligger da en simultan bestemmelse av ferieturdager og fridager som gjør det unaturlig å studere den ene med bakgrunn i den andre. Vi garderer oss mot at fridager vil spille en dominerende rolle og tilsløre effekten av andre variable. Videre valgte vi for både yrkesaktive og ikke-yrkesaktive å se bort fra to dikotome variable som representerer svarene på et spørsmål om hva man vanligvis foretrekker om sommeren. Svarmulighetene var 1) foretrekker å reise bort, 2) foretrekker å være hjemme, og 3) liker begge deler like godt. Dette spørsmålet ble stilt etter en hadde svart på spørsmål om hva en hadde foretatt seg sommeren 1974. Det er en viss mulighet for at noen rasjonaliserte sin egen adferd da de besvarte dette spørsmålet, dvs. de besvarte det i samsvar med hva de faktisk hadde gjort sommeren 1974 uten å tenke over hva de vanligvis foretrakk om sommeren. I tillegg til de andre variablene fra Mordal (1979) har vi med indikatorer for de tre faktorene vi fant i faktoranalysen i forrige kapittel.

Konstruksjonen av indikatorene ble beskrevet i avsnitt 4.2.

Når vi skal analysere ferietur/ikke ferietur, bruker vi dikotomiserte utgaver av noen variable. Disse er beskrevet i Appendiks 3.

5.2. Regresjonsanalyse av tallet på ferieturdager

Analysene bygger på opplysninger om 937 yrkesaktive og 645 ikke-yrkesaktive som hadde vært på minst en ferietur i løpet av den årslange perioden. Foruten tallet på ferieturdager bruker vi opplysninger om henholdsvis 34 og 21 andre variable. Disse variable omfatter alle målte variable som vi på forhånd mente kunne ha noen nevneverdig betydning for variasjoner i tallet på ferieturdager. De er beskrevet i appendiks 2. En del av variablene er såkalte dummy-variable som brukes for å få med i analysen nominalvariable med flere enn to kategorier. Det gjelder x_{13} - x_{16} for landsdel, x_{20} - x_{22} for arbeidsforhold, x_{23} - x_{27} for yrke, x_{30} - x_{32} for arbeidstid og x_{34} - x_{35} for utdanningsnivå. De andre variable er til dels vanlige dikotome variable som f.eks. x_{10} (kjønn) og til dels variable målt på høyere nivå som f.eks. x_7 (rørlighet) og x_{11} (fødselsår).

Med regresjonsanalyse kan vi belyse hvor godt og hvordan vi kan predikere den avhengige variabel (tallet på ferieturdager) ut fra gitte verdier på de uavhengige variable. Siden vi er interessert i enkle forklaringer, vil vi forsøke å finne et lite antall uavhengige variable som tilnærmet gir like god prediksjon som hele settet. Det er viktig å merke seg at regresjonsanalyse gir ingen forklaring på den innbyrdes samvariasjon mellom de uavhengige variable. Denne skaper problemer for tolkningen av resultatet og for arbeidet med å redusere antall uavhengig variable.

Vi forsøker oss med to ulike metoder. I den første tar vi med alle uavhengige variable samtidig og vurderer hver enkelt variabel innenfor denne rammen. I den andre arbeider vi trinnvis, vi begynner uten uavhengige variable og studerer hvordan vi best kan bedre prediksjonen når vi på hvert trinn tar hensyn til én ny uavhengig variabel.

5.2.1 Multippel regresjon

I den første metoden er resultatene avhengige av at en del forutsetninger er tilnærmet oppfylt. Det er at observasjonene av tallet på ferieturdager er uavhengige, den betingede forventning for x_1 gitt de uavhengige variable er lineær og variansen til x_1 er konstant. Videre hviler resultatene på at vi for begge grupper har relativt mange observasjoner. Vi har at for yrkesaktive er regresjonen av x_1 m.h.t. de uavhengige variable:

$$E(x_1 | x_2, \dots, x_{38}) = \alpha_0 + \sum_{I_1} \alpha_i x_i$$

og for ikke-yrkesaktive

$$E(x_1 | x_2, \dots, x_{38}) = \beta_0 + \sum_{I_2} \beta_i x_i,$$

der I_1 og I_2 er mengdene med de indekser som er aktuelle for hver av gruppene.

Vi har estimert regresjonskoeffisientene for hver av gruppene.

Resultatene er samlet i tabellene 27 og 28.

Hvis vi vil bruke alle uavhengige variable i prediksjonen, blir prediksjonslikningen for yrkesaktive

$$\hat{x}_1 = 11,603 + \sum_{i \in I_1} \hat{\alpha}_i x_i$$

og for ikke-yrkesaktive

$$\hat{x}_1 = 13,617 + \sum_{i \in I_2} \hat{\beta}_i x_i,$$

der $\hat{\alpha}_i$ og $\hat{\beta}_i$ er estimatene for regresjonskoeffisientene i tabell 27 og 28.

Vi vurderer betydningen av den enkelte variabel ved å teste om den tilhørende koeffisient er signifikant forskjellig fra null. Dette utføres i sammenheng med at alle andre uavhengige variable brukes i prediksjonen. Testingen utføres på to måter. De er beskrevet i Appendiks 2.

Tabell 27. Estimater fra regresjonsberegninger. Yrkesaktive

Variabel	Gjennom- snitt	Standard- avvik	Regresjons- koeffi- sient ¹⁾	Standard- avvik til regresjons- koeffisient	F-verdi
x_1	20,94	12,76			
konstant			11,603		
x_2	0,48	0,50	4,106*	0,771	28,35
x_3	0,77	0,42	(-0,516)	0,981	0,28
x_4	0,42	0,49	1,591	0,807	3,89
x_5	82,97	68,77	0,018	0,007	7,60
x_6	39,18	51,95	0,022	0,008	7,58
x_7	1,22	0,65	-0,979	0,597	2,69
x_{10}	1,35	0,48	3,743*	0,949	15,57
x_{11}	32,30	13,91	(0,020)	0,031	0,41
x_{12}	3,25	1,40	-1,285*	0,289	19,78
x_{13}	0,10	0,29	(-1,568)	1,328	1,40
x_{14}	0,06	0,23	(2,085)	1,607	1,68
x_{15}	0,22	0,41	1,873	0,940	3,97
x_{16}	0,06	0,24	(-2,184)	1,589	1,89
x_{17}	0,77	0,42	-3,956*	0,939	17,76
x_{18}	5,29	1,87	0,503	0,230	4,77
x_{20}	0,86	0,35	(3,347)	2,696	1,54
x_{21}	0,06	0,25	(3,152)	2,853	1,22
x_{22}	0,05	0,23	(2,722)	3,059	0,79
x_{23}	0,18	0,39	3,390	1,377	6,06
x_{24}	0,29	0,45	(-0,411)	1,187	0,12
x_{25}	0,06	0,24	(-1,135)	2,083	0,30
x_{26}	0,27	0,44	(1,103)	1,258	0,77
x_{27}	0,04	0,19	(-0,661)	2,092	0,10
x_{28}	0,84	0,36	-2,236	1,155	3,75
x_{29}	0,61	0,49	2,217	0,902	6,04
x_{30}	0,30	0,46	(-0,340)	1,573	0,07
x_{31}	0,58	0,49	(-1,365)	1,485	0,85
x_{32}	0,04	0,19	(-2,560)	2,383	1,19
x_{33}	0,64	0,48	2,023	0,900	5,05
x_{34}	0,35	0,48	2,082	0,907	5,28
x_{35}	0,22	0,42	5,035*	1,183	18,11
x_{36}	6,70	1,97	-0,740*	0,195	14,46
x_{37}	3,77	1,53	0,719	0,250	8,26
x_{38}	9,17	2,11	(0,141)	0,196	0,52

1) Koeffisienter som ikke er signifikant forskjellig fra null ved separate tester (nivå 0,05), er satt i parentes. Koeffisienter som er signifikant forskjellig fra null ved simultan testing (nivå høyst 0,05), er merket med *.

I tabellene har en i tillegg til estimatene for regresjonskoeffisienter og deres standardavvik, tatt med gjennomsnitt og standardavvik i materialet for de variable som inngår. For de dikotome variable vil gjennomsnittet vise andelen i ulike grupper.

For yrkesaktive fant vi at variablene x_2 (fritidsbolig), x_{10} (kjønn), x_{12} (husholdningsstørrelse), x_{17} (boligtype), x_{35} (høgskoleutdanning) og x_{36} (utadvendte sosiale interesser) avgjort har betydning når koeffisientene estimeres og vurderes med alle uavhengige variable tatt med i beregningene. Relativt mange variable synes å ha liten betydning i følge denne betraktningmåten, det indikerer at en kan finne et lite antall variable som gir en brukbar prediksjon av tallet på ferieturdager. Men på grunn av den spesielle sammenheng vi ser det i, er det ikke sikkert at de nevnte seks variable er det utvalg på seks variable som gir best prediksjon.

For de ikke-yrkesaktive er resultatene gitt i tabell 28. Det viser seg at koeffisientene for variablene x_2 (fritidsbolig), x_{17} (boligtype), x_{18} (husholdningsinntekt) og x_{33} (bosted) er signifikante etter strengeste testmetode. En del av estimatene viser at det er nødvendig å vurdere yrkesaktive og ikke-yrkesaktive hver for seg. Det gjelder f.eks. variable som x_{10} (kjønn) og x_{36} (utadvendte sosiale interesser). For ikke-yrkesaktive er det også mange koeffisienter som ikke er signifikant forskjellig fra null.

Med tanke på dummy-variablene som brukes for å representere nominalvariable med mer enn to kategorier, bør en være oppmerksom på at metoden behandler hver variabel for seg. En får f.eks. ingen samlet vurdering av "landsdel". x_{13} (Nord-Norge), x_{14} (Trøndelag), x_{15} (Vestlandet) og x_{16} (Sørlandet) sees på som fire separate variable. Det samme forhold gjelder for den andre metoden.

Tabell 28. Estimer fra regresjonsberegninger. Ikke-yrkesaktive

Variabel	Gjennomsnitt	Standardavvik	Regresjonskoeffisient ¹⁾	Standardavvik til regresjonskoeffisient	F-verdi
x_1	25,19	17,33			
konstant			13,617		
x_2	0,45	0,50	5,703*	1,422	16,07
x_3	0,65	0,48	(-0,729)	1,588	0,21
x_4	0,43	0,50	(1,482)	1,385	1,15
x_5	64,26	64,76	(0,012)	0,013	0,87
x_6	50,02	61,87	(0,003)	0,013	0,06
x_7	1,48	0,89	(0,950)	0,849	1,25
x_{10}	1,76	0,43	(0,380)	1,654	0,05
x_{11}	32,21	19,63	(-0,005)	0,051	0,01
x_{12}	3,37	1,42	-1,303	0,592	4,84
x_{13}	0,14	0,35	(2,181)	2,040	1,14
x_{14}	0,08	0,27	(-2,989)	2,536	1,39
x_{15}	0,25	0,43	(2,000)	1,617	1,53
x_{16}	0,05	0,21	(1,473)	3,072	0,23
x_{17}	0,85	0,36	-8,027*	1,913	17,61
x_{18}	4,61	2,04	1,330*	0,389	11,68
x_{33}	0,58	0,49	5,548*	1,457	14,50
x_{34}	0,29	0,45	2,280	1,473	2,40
x_{35}	0,07	0,25	(3,042)	2,720	1,25
x_{36}	6,94	1,95	(0,001)	0,356	0,00
x_{37}	4,01	1,45	1,240	0,466	7,09
x_{38}	8,39	2,17	(0,161)	0,351	0,21

1) Koeffisienter som ikke er signifikant forskjellig fra null ved separate tester (nivå 0,05), er satt i parentes. Koeffisienter som er signifikant forskjellig fra null ved simultan testing (nivå høyst 0,05), er merket med *.

5.2.2 Trinnvis regresjon

Vi vil også prøve en annen metode for å finne fram til variable som er viktige når en skal predikere tallet på ferieturdager. Den kalles trinnvis regresjon. I den versjon vi bruker begynner en med gjennomsnittet, $\bar{x}_1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{1i}$ (n er antall personer, x_{1i} observert ferieturdager for i'te person), som prediktor for x_1 . Et mål for prediksjonsevnen til gjennomsnittet er spredningen om gjennomsnittet, $\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{1i} - \bar{x}_1)^2$.

Så tar en hensyn til én ny uavhengig variabel i prediksjonen på hvert trinn. Hvis vi på p-te trinn har med variablene (i_1, i_2, \dots, i_p), er prediksjonslikningen

$$\hat{x}_1 = \hat{\alpha}_0 + \sum_{i=1}^p \hat{\beta}_i x_{ji}$$

Spredningen av observasjonene om prediksjonene blir $\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{1i} - \hat{x}_{1i})^2$.

Den multiple korrelasjonskoeffisient R er definert ved

$$R^2 = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \hat{x}_{1i})^2}{\sum_{i=1}^n (x_{1i} - \bar{x}_1)^2}$$

R^2 måler den relative forbedring vi har oppnådd i prediksjonen ved å ta hensyn til de p uavhengige variable i stedet for å bruke bare observert gjennomsnitt. R^2 har verdier mellom 0 og 1. R^2 nær null betyr at vi ikke har oppnådd noen vesentlig forbedring. På hvert trinn vurderes alle variable som da ikke er med i prediksjonslikningen. Metoden velger å inkludere den variabel som gir størst økning i R^2 . Det er det samme som på første trinn å velge den variabel som korrelerer sterkest med x_1 og på p-te trinn å velge den variabel som korrelerer sterkest med x_1 gitt $x_{j_1}, x_{j_2}, \dots, x_{j_p}$. Etter hvert som flere variable kommer med i prediksjonen, blir økningen i R^2 mindre og mindre. En må avgjøre om økningen er så liten at den ikke gir signifikant forbedring av prediksjonen. En kjenner ikke helt ut de statistiske egenskapene til metodene som brukes til dette. Vi har noen overveielser om hvordan vi har gjennomført valget i Appendix 2.

Før vi ser på resultatene i de to gruppene, vil vi peke på noen egenskaper ved metoden. Hvilken variabel som kommer med på et trinn, er meget avhengig av hvilke variable som alt er tatt med. Innbyrdes korrelasjon mellom de uavhengige variable, kan gjøre at en variabel som alt er med, kan "skygge" for andre variable. Av to korrelerte variable som hver for seg er viktige i prediksjonen, kan det være nokså tilfeldig hvilken den trinnvise metoden velger ut. Nå er det riktignok slik at metoden på hvert trinn revurderer variable som alt er med, men vi brukte et nokså mildt kriterium, så det førte ikke til utelukkelse av noen variable i våre beregninger.

Forutsetningene for beregningene er som for den vanlige multiple regresjonen. I tillegg må x_1 -ene (tallet på ferieturdager) være tilnærmet normalfordelt gitt de uavhengige variable.

Blant yrkesaktive tok vi med i alt 6 uavhengige variable. Det var i uttatt rekkefølge x_{35} (høgskoleutdanning), x_{33} (bosted), x_2 (fritidsbolig), x_6 (idretts- og mosjonsaktivitet), x_{23} (teknisk, vitenskapelig, ... yrke) og x_{17} (bolig). Prediksjonslikningen blir:

$$\hat{x}_1 = 16,52 + \hat{\alpha}_2 x_2 + \hat{\alpha}_6 x_6 + \hat{\alpha}_{17} x_{17} + \hat{\alpha}_{23} x_{23} + \hat{\alpha}_{33} x_{33} + \hat{\alpha}_{35} x_{35}$$

der estimatene for regresjonskoeffisientene er i tabell 29.

Tabell 29. Estimer etter trinnvise regresjonsberegninger. Yrkesaktive

Variabel	Regresjonskoeffisient	Standardavvik til regresjonskoeffisient
x_{35}	4,410	1,024
x_{33}	3,732	0,825
x_2	4,589	0,751
x_6	0,033	0,007
x_{23}	5,165	1,091
x_{17}	-4,374	0,936

R^2 er lik 0,212 for trinnet med disse seks variable. Til sammenlikning er R^2 lik 0,296 med alle variable. Forskjellen er ikke vesentlig tatt i betraktning at vi har bare 6 variable i stedet for 34.

Estimatene i tabell 29 er andre enn i tabell 27. Det er fordi de estimeres i en annen sammenheng. Det er forsåvidt typisk at de på én nær, er større i tabell 29 enn i tabell 27, men det er ingen dramatiske forskjeller.

I de trinnvise beregningene har en høve til å studere hvor sterke kandidater de ulike variable er på det enkelte trinn. Det gir mulighet til å avsløre om enkelte variable skygger for andre og på en måte er med i regresjonen som representant for flere. Av kjøringene for yrkesaktive er det flere ting å bemerke. x_{18} (husholdningsinntekt) er i utgangspunktet en sterk kandidat, men får sin posisjon svekket når x_{35} (høgskoleutdanning), x_{33} (bosted) og x_2 (fritidsbolig) er kommet med. x_5 (friluftaktivitet) er kandidat på linje med x_6 (idretts- og mosjonsaktivitet), men faller bort når den sistnevnte kommer med. Variablene x_{10} (kjønn), x_{12} (husholdningsstørrelse) og x_{36} (utadvendte sosiale interesser) er i utgangspunktet ikke blant de sterkeste kandidatene, men får en sterkere posisjon etter hvert. Vi tolker det som at de inneholder informasjon som ikke er inneholdt i variablene som tas med på de første trinn.

For ikke-yrkesaktive stoppet vi også den trinnvise prosedyren da 6 uavhengige variable var kommet med. I den rekkefølge de ble tatt inn var dette x_2 (fritidsbolig), x_{33} (bosted), x_{17} (bolig), x_{18} (husholdningsinntekt), x_{37} (innadvendte sosiale interesser) og x_{12} (husholdningsstørrelse). Prediksjonslikningen blir:

$$\hat{x}_1 = 18,938 + \hat{\beta}_2 x_2 + \hat{\beta}_{12} x_{12} + \hat{\beta}_{17} x_{17} + \hat{\beta}_{18} x_{18} + \hat{\beta}_{33} x_{33} + \hat{\beta}_{37} x_{37}$$

der estimatene for regresjonskoeffisienten er i tabell 30.

Tabell 30. Estimerer etter trinnvise regresjonsberegninger. Ikke-yrkesaktive

Variabel	Regresjonskoeffisient	Standardavvik til regresjonskoeffisient
x_2	6,584	1,316
x_{33}	5,439	1,408
x_{17}	-7,985	1,855
x_{18}	1,455	0,359
x_{37}	1,316	0,441
x_{12}	-1,388	0,496

R^2 for dette trinnet er lik 0,173. Med alle 21 variable er R^2 lik 0,189. Vi taper altså lite, hvis overhodet noe, ved å bruke bare disse seks variable i prediksjonen.

Det er liten forskjell mellom bildet en får av den trinnvise analysen og den første analysen. En gransking av hva som skjer på hvert enkelt trinn avslører et par poenger. x_{12} (husholdningsstørrelse) og x_{37} (innadvendte sosiale interesser) er i utgangspunktet svake kandidater, men kommer med på femte og sjette trinn. De uttrykker altså forhold som ikke dekkes særlig godt av de fire første variable. x_{38} (interesse for friluftaktiviteter) er på første trinn en sterk kandidat, men svekkes da x_2 (fritidsbolig) og x_{33} (bosted) er kommet med i regresjonen.

5.3. Analyse av ferietur / ikke ferietur

I dette avsnittet skal vi behandle en annen side av ferieturaktiviteten. Vi skal prøve å finne fram til variable som er viktige når det gjelder å skille mellom de som ikke drar på ferietur og de som drar på minst en ferietur i løpet av året. Det er noe vanskelig å finne en passende metode for vårt formål. Et forsøk med diskriminantanalyse ga forslag til variable som best skilte de som dro og ikke dro på minst en ferietur. Det viste også hvordan vi skulle bruke variablene og hvor godt vi med disse kunne klare å skille mellom gruppene. Men den metoden vi hadde tilgang til, bygde bl.a. på forutsetninger om at kandidatene til diskriminerende variable fulgte en multinormal fordeling. Dette oppfylte på ingen måte våre variable, mange av dem er dikotome. Selv om metoden sies å være robust m.h.t. antakelsene om multinormalitet, kunne vi ikke basere oss på denne alene.

Analysen i dette avsnittet er bygd opp på følgende måte. Yrkesaktive og ikke-yrkesaktive behandles hver for seg. For hver av gruppene tok vi for oss de variable som ble funnet vesentlige i de trinnvise regresjonsanalysene av tallet på ferieturdager blant personer med minst én ferietur. Vi valgte ulike delepunkter og lagde dikotome versjoner av enkelte variable. Vi vurderte så trinnvis om hver av disse variable hadde noen effekt på ferietur / ikke ferietur når vi kontrollerte for effekten av de andre. Vi begrenset oss til maksimalt fem forklaringsvariable om gangen. Når en variabel ble funnet uten effekt på ett trinn, ble den utelukket på senere trinn. Da det ikke lot seg gjøre å utelukke flere av de opprinnelige

seks variable, inkluderte vi trinnvis én og én ny variabel og vurderte effekten til hver av variablene i den nye sammenhengen. Variable uten effekt ble utelukket på neste trinn. Disse nye variable ble valgt ut på grunnlag av resultatene i diskriminantanalysen.

Metoden har svakheter, variablene vurderes i spesielle sammenhenger og ikke simultant. Vurderingen av effekten til ulike variable gjøres med tester, men feilsannsynlighetene til disse er ikke eksakt kjent. Vi viser til appendiks 3 for nærmere beskrivelse av metoden og omdanningen av variable. For de omdannede variable beholder vi nummereringen fra forrige avsnitt, men skriver y_5 , y_6 , y_7 osv. for å vise at vi bruker de dikotome versjonene av variablene.

For yrkesaktive startet vi med x_{23} (teknisk, vitenskapelig ... yrke), y_6 (idretts- og mosjonsaktivitet), x_2 (fritidsbolig), x_{33} (bosted) og x_{35} (høgskoleutdanning). I denne sammenheng hadde y_6 ingen nevneverdig effekt. For å få med alle seks variable fra den trinnvise regresjonen, vurderte vi så x_{17} (bolig) med bakgrunn i de fire gjenstående fra første trinn, men den hadde ingen nevneverdig effekt på ferietur / ikke ferietur. På neste trinn falt x_{35} (høgskoleutdanning) ut, men ytterligere reduksjon var ikke mulig. x_{23} (teknisk, vitenskapelig ... yrke), x_2 (fritidsbolig) og x_{33} (bosted) ble foreløpig stående som variable med vesentlig effekt.

Vi fortsatte så med å inkludere nye variable på grunnlag av diskriminantanalysen. På det følgende trinn kommer x_3 (bil) med. Korrigert for de tre andre har x_3 (bil) effekt, men når vi undersøker effekten av x_2 (fritidshus) og kontrollerer for de tre andre, fant vi at denne var uten betydning. Vi utelukket da x_2 (fritidsbolig) og gikk videre med de andre tre. På neste trinn var y_5 (friluftaktivitet) den nye kandidaten, vi fant at denne hadde effekt. Med disse fire prøvde vi hver for seg x_{10} (kjønn) og y_{37} (innadvendte sosiale interesser). Bare den første av disse hadde i denne sammenheng nevneverdig effekt, og hver av de fire variablene hadde fortsatt effekt når vi kontrollerte for de tre andre og x_{10} (kjønn).

Vi avsluttet prosedyren på dette punkt og sto igjen med variablene x_{23} (teknisk, vitenskapelig ... yrke), x_{33} (bosted), x_3 (bil), y_5 (friluftaktivitet) og x_{10} (kjønn). De to første variablene har vi blant yrkesaktive funnet viktige både for ferietur / ikke ferietur og for tallet på ferieturdager gitt at en har minst en ferietur. x_3 (bil) er viktigere ressursvariabel enn x_2 (fritidshus) når det gjelder ferietur / ikke ferietur, mens det motsatte gjelder for tallet på ferieturdager blant dem som drar på

ferietur. Vi fant i dette avsnittet at y_5 (friluftaktivitet) hadde en markert effekt i motsetning til y_6 (mosjons-, idrettsaktivitet). Hvis vi i regresjonsanalysen ikke hadde hatt opplysninger om x_6 , kunne det godt være at x_5 (y_5) hadde kommet ut som betydningsfull variabel både for ferieturdager og ferietur / ikke ferietur. Resultatene avhenger av inndelingen på variablene, variabel x_{35} (høgskoleutdanning) falt ut, men hvis vi for utdanning i analysen hadde en dikotom variabel som skilte mellom utdanning minst på gymnasnivå eller ikke, ville den bli bedømt til å ha effekt.

Vi vil gi et bilde av hvordan ferietur / ikke ferietur varierer m.h.t. de fem variablene. Oddsen for ferietur i en gruppe er sannsynligheten for ferietur dividert på sannsynligheten for ikke ferietur i gruppen. Våre data er i bra samsvar med en enkel multiplikativ modell for odds, dvs. at effekten av én variabel er uavhengig av nivået på de andre fire variablene. Estimaterne for odds er gitt ved likningen

$$\hat{\omega}_{ijklm} = \hat{\tau} \cdot \hat{\tau}_i^{33} \cdot \hat{\tau}_j^{23} \cdot \hat{\tau}_k^3 \cdot \hat{\tau}_l^5 \cdot \hat{\tau}_m^{10} \quad i, j, k, l = 0, 1 \quad m = 1, 2$$

der estimatene for τ -ene er gitt i tabell 31.

Tabell 31. Estimer i en multiplikativ modell for odds for ferietur. Yrkesaktive

Variable	Estimer
τ	6,157
(bosted) $\tau_1^{33} = 1/\tau_0^{33}$	1,844
(tekn.vit.. yrke) $\tau_1^{23} = 1/\tau_0^{23}$	1,982
(bil) $\tau_1^3 = 1/\tau_0^3$	1,600
(friluftsk- aktivitet) $\tau_1^5 = 1/\tau_0^5$	1,374
(kjønn) $\tau_2^{10} = 1/\tau_1^{10}$	1,568

For å finne estimert odds for en spesiell gruppe av yrkesaktive, setter vi estimatene fra tabellen inn i likningen. Hvis vi f.eks. har gruppen bosatt tettbygd strøk, uten teknisk, vitenskapelig yrke, uten bil, høy grad av friluftaktivitet og kjønn er mann, er fotskriftene h.h.v. 1, 0, 0, 1, 1 og vi får

$$\hat{\omega}_{10011} = 6,157 \cdot 1,344 \cdot (1/1,982) \cdot (1/1,600) \cdot 1,374 \cdot (1/1,568) = 3,14$$

Det er en enkel sammenheng mellom prosent (p) og odds (ω), p er lik $\omega/(1+\omega)$. Odds på 3,14 tilsvarer en prosent på 76.

I gruppene som variablene definerer anslår vi at oddsen for ferietur varierer mellom 0,485 og 77,569. Videre kan vi av tabellen bl.a. beregne at vi for yrkesaktive har anslått at blant menn som bor i spredtbygd strøk og ikke har teknisk, naturvitenskapelig yrke og som ikke disponerer bil og som tilhører den lave kategori m.h.t. fritidsaktiviteter, så var 32,7 prosent på minst en ferietur. På den annen side har vi anslått at blant kvinner som var bosatt i tettbygd strøk og hadde teknisk, naturvitenskapelig yrke og disponerte bil og tilhørte den høye kategori m.h.t. fritidsaktiviteter, så var 98,7 prosent på minst én ferietur. Disse to prosenttallene gir ytterpunktene.

Sammenhengen mellom ferietur / ikke ferietur og den enkelte variabel kan også måles ved kryssproduktet som er forholdet mellom odds for ferietur for laveste og høyeste kategori av variabelen. Slik vi har beskrevet modellen, blir estimatet for kryssproduktet lik kvadratet av τ -estimatet for variabelen.

For ikke-yrkesaktive startet vi den trinnvise prosedyren med variablene x_2 (fritidsbolig), x_{33} (bosted), x_{17} (bolig), y_{18} (husholdningsinntekt) og y_{37} (innadvendte sosiale interesser). I første trinn fant vi at x_{17} (bolig) ikke hadde effekt av betydning. I annet trinn erstattet vi derfor x_{17} (bolig) med y_{12} (husholdningsstørrelse) som var den sjette variabelen fra den trinnvise regresjonsanalysen av tallet på ferieturdager. y_{12} hadde ingen effekt, så den ble utelatt i neste trinn. Det viste seg at også y_{37} (innadvendte sosiale interesser) var uten vesentlig betydning. Men videre reduksjon av antall forklaringsvariable var ikke mulig. Vi sto igjen med variablene x_2 (fritidsbolig), x_{33} (bosted) og y_{18} (husholdningsinntekt).

På de neste trinn føyde vi til variable på grunnlag av diskriminantanalysen. Først tok vi også hensyn til y_5 (friluftaktivitet). I denne sammenheng hadde alle variable vesentlig effekt. Så ble også x_{10} (kjønn) inkludert. På dette trinn hadde også alle variable effekt. Vi avsluttet prosedyren på dette punkt og sto igjen med variablene x_2 (fritidsbolig), x_{33} (bosted), y_{18} (husholdningsinntekt), y_5 (friluftaktivitet) og x_{10} (kjønn). De tre første hadde for ikke-yrkesaktive også betydning for tallet på ferieturdager. De to siste ble også for yrkesaktive funnet til å være av spesiell betydning for ferietur / ikke ferietur. Et annet fellestrekk for de to gruppene var at x_{17} (bolig) ble funnet å være uten nevneverdig effekt når vi kontrollerte for effekten av andre variable.

For ikke-yrkesaktive kom vi fram til en litt mer komplisert beskrivelse av hvordan oddsen for ferietur avhang av de fem variablene vi hadde funnet fram til. Det viste seg at det er samspill i effekten av x_2 (fritids-

bolig) og x_{33} (bosted). Det var nødvendig å inkludere en parameter som tok hensyn til dette for å oppnå tilfredsstillende tilpassing mellom modell og data. Estimerte odds er gitt ved likningen

$$\hat{\omega}_{ijklm} = \hat{\tau} \cdot \hat{\tau}_i^2 \cdot \hat{\tau}_j^{33} \cdot \hat{\tau}_k^{18} \cdot \hat{\tau}_l^5 \cdot \hat{\tau}_m^{10} \cdot \hat{\tau}_{ij}^{2,33} \quad i, j, k, l = 0, 1 \quad m = 1, 2$$

der estimatene for τ -ene er i tabell 32.

Tabell 32. Estimer i en multiplikativ modell for oddsen for ferietur. Ikke-yrkesaktive

Variabel	Estimater
τ	3,177
(fritidsbolig) $\tau_1^2 = 1/\tau_0^2$	1,414
(bosted) $\tau_1^{33} = 1/\tau_0^{33}$	1,753
(husholdningsinntekt) $\tau_1^{18} = 1/\tau_0^{18}$	1,825
(friluftaktivitet) $\tau_1^5 = 1/\tau_0^5$	1,708
(kjønn) $\tau_2^{10} = 1/\tau_1^{10}$	1,374
(fritidsbolig, bosted) $\tau_{11}^{2,33} = \tau_{00}^{2,33} = 1/\tau_{0,1}^{2,33} = 1/\tau_{1,0}^{2,33}$	1,484

I gruppene som defineres av variablene anslår vi at oddsen for ferietur varierer mellom 0,444 (tilsvarer andel på 30,8 prosent) og 50,063 (tilsvarer andel på 98,0 prosent). Lavest er den for menn i spredtbygd strøk som ikke disponerer hytte og som er i laveste kategori m.h.t. husholdningsinntekt og friluftaktiviteter. Estimater for samspillparameteren $\tau_{11}^{2,33}$ er større enn 1, det betyr at når variablene x_{33} og x_2 er på nivå 1, skal estimert odds ha ett tillegg utover det τ_1^2 og τ_1^{33} gir i ligningen. Vi kan også belyse ^{dette} samspillet i effekt ved å måle sammenhengen mellom ferietur og variablene med kryssproduktet. Søker vi sammenhengen mellom x_2 (fritidshus) og ferietur, gjør samspillsleddet at denne må måles på to ulike nivå avhengig av om x_{33} er lik 0 eller 1. For spredtbygde strøk blir kryssproduktet estimert til 0,908, mens det i tettbygde strøk blir

4,403. Siden 0,908 nær 1, kan vi tolke dette som at i spredtbygde strøk har det ingen betydning for ferietur / ikke ferietur om en disponerer fritidshus, mens det i tettbygde strøk mer enn firedobler oddsen for ferietur.

5.4. Sammendrag

I avsnitt 5.1 presenterte vi en inndeling av bakgrunnsvariablene, den kan være en god hjelp når en prøver å skaffe seg oversikt over resultatene i 5.2 og 5.3. Det viser seg at de variable som pekte seg ut som viktige, stort sett tilhører ulike grupper/klasser. Sjelden finner en to eller flere viktige variable i samme klasse/gruppe. Det betyr at de fleste sider ved folk som inndelingen reflekterer, har betydning for hvem som drar på ferietur og for hvor lenge de blir. I en del tilfelle kan en se på hver av de variable som er erklært viktige som representant for en hel gruppe/klasse. Korrelasjoner mellom variablene innen en gruppe/klasse gjør dette naturlig. Det fins også en del korrelasjoner på tvers av gruppene/klassene. For yrkesaktive har en bl.a. at x_{38} (interesse for friluftaktiviteter) korrelerer med ressurser som x_2 (fritidsbolig), x_3 (bil), x_4 (båt) og x_{18} (husholdningsinntekt) ved siden av x_{33} (bosted). I den trinnvise analysen kommer x_2 (fritidshus) og x_{33} (bosted) ut som viktige variable. Men det er selvsagt umulig å påstå at disse to variable i større grad enn de andre, er årsak til at folk har mange ferieturdager. Noe slikt er kanskje ikke heller mulig med andre former for data og i hvert fall ikke mulig med våre tverrsnittsdata. Det som kompliserer tolkningen er f.eks. at bosted kan ha skapt behov/interesse for ulike aktiviteter som har ført til anskaffelse av fritidsgoder som fritidsbolig, bil og/eller båt. Dette har man delvis kunnet gjøre i den grad inntekten har tillatt det. Inntekt er på sin side korrelert med bosted.

Resultatene for yrkesaktive viser at av forhold ved omgivelsene er bostedsstrøk den viktigste variabelen. Folk i spredtbygde strøk reiser sjeldnere på ferie, og de av dem som drar på ferietur, tar kortere ferie enn andre. De som bor i hus med flere enn 5 leiligheter er i gjennomsnitt lenger på ferietur enn andre, men andelene som drar på ferietur er ikke nevneverdig forskjellig i de to gruppene. Tilsvarende resultater fant vi for ikke-yrkesaktive.

Klassen med tilskrevne egenskaper er delt i to grupper. Begge har betydning for ferieturaktiviteten. Tallene for yrkesaktive viser at en

større andel blant kvinner enn blant menn reiser på ferietur og at lengden på ferieturene til kvinnene kanskje er noe lenger. Det samme kan vi si om dem som i løpet av året har bedrevet relativt mange friluftsjaktiviteter eller mosjonsaktiviteter. Blant ikke-yrkesaktive finner vi at disse variablene ikke har nevneverdig effekt på tallet på ferieturdager blant dem som drar på ferietur, men at de har tilsvarende effekter på andelen som drar på ferietur.

Variablene for oppnådde goder eller ressurser er delt i tre grupper. En del av dem gjelder bare yrkesaktive. I den første gruppen peker bl.a. utdanning seg ut, men dette gjelder bare yrkesaktive. For disse har også yrket betydning, da den dikotome variabel som skiller mellom de som har et teknisk-vitenskapelig yrke og andre, har markert effekt. Variablene har betydning både for ferieturlengden og andelen som drar på ferietur. Av variablene i den andre gruppen er det ingen som peker seg ut for de yrkesaktive, men husholdningsinntekt gjør det for ikke-yrkesaktive, og da både m.h.t. ferieturlengde og spørsmålet om ferietur eller ikke. Ressursene i tredje gruppe viser seg meget viktige i feriesammenheng. De som disponerer fritidsbolig har relativt mange ferieturdager gitt at de tar ferie og en større andel av dem drar på ferie. Det siste gjelder dog i liten grad for yrkesaktive når vi tar hensyn til tilgang til bil, som er en annen ressursvariabel med effekt.

I den siste gruppen er variablene som uttrykker spesielle holdninger. Sosiale interesser har visse effekter for tallet på ferieturdager, men stort sett har variablene i denne gruppen liten betydning for de to forhold vi studerer i dette kapitlet.

Som nevnt har Mordal (1979) brukt det samme materialet. Hun brukte tallet på ferieturdager som en indikator på ferieturaktivitet og studerte effekten av ulike personkjenntegn. Vi har delt problemet i to forhold som vi behandler hver for seg. På den ene siden tallet på ferieturdager hos de som var på minst en ferietur, og på den annen side andelen som var på minst en ferietur. Vi oppnår mer detaljert informasjon ved denne angrepsmåten. Videre har vi valgt noe ulikt sett av bakgrunnskjenntegn, men resultatene blir i hovedsak de samme. De forskjeller som fins mellom resultatene, oppstår når vi finner at enkelte variable bare har effekt for det ene av de to forhold vi behandler.

6. HVEM VELGER DE ULIKE FERIEFORMER ?

I dette kapitlet vil vi arbeide videre med en del forhold som ble behandlet i kapittel 3. Der studerte vi sammenhengene mellom variable som på ulike måter avbildet ferieformer. Variablene var knyttet til de enkelte ferieturer. Nå skal vi belyse variasjonen i noen av de samme variablene med bakgrunn i personkjennetegn. I første avsnitt er det sesong for ferieturen(e), i annet er det om reisemålet er i Norge eller i utlandet, tredje avsnitt gjelder forhold rundt transport og overnatting, og i fjerde avsnitt er det variablene som indikerer fast feriested og mobil ferietur som blir behandlet.

Vi bruker tabeller for å illustrere forholdene. Det er da begrenset hvor mange variable vi kan behandle samtidig før framstillingen blir for detaljert og tilsløret av tilfeldige variasjoner. Men simultan analyse gir det mest korrekte bildet av forholdene. For en stor del har vi derfor kontrollert resultatene vi presenterer ved hjelp av simultane analysemetoder basert på ulike modeller. Vi viser til Fienberg (1978) og Haldorsen (1977) for en nærmere redegjørelse for noen av metodene.

6.1. Valg av sesong

I avsnittet tar vi utgangspunkt i de som var på minst en ferietur og finner fram til grupper som avviker fra gjennomsnittet når det gjelder valg av sesong for sine ferieturer.

Det viser seg at mange av variablene som ble funnet viktige i kapittel 5, har en entydig effekt på ferieturaktiviteten de enkelte sesonger, dvs. de definerer grupper som omtrent i samme grad ligger over eller under gjennomsnittet de enkelte sesonger. En av forutsetningene for dette fant vi i avsnitt 3.2, der ble det påvist at relativ preferanse for de enkelte sesonger var lite avhengig av tallet på ferieturer, og at sistnevnte variabel hadde en nokså nær sammenheng med tallet på ferieturdager.

Men vi har funnet fram til tre variable som har ulik effekt på ferieturdeltakingen de enkelte sesonger. Det er bosted, alder og familietilknytning. I tabellene 33 og 34 finner en resultater for grupper som defineres av disse variablene.

Tabell 33. Andel av personer med ferietur som var på ferietur ulike sesonger, i grupper for alder og familietilknytning. Prosent

Alder og familietilknytning	Sesong					Tallet på personer som svarte
	Høst	Jul	Vinter	Påske (vår)	Sommer	
Alle personer	16	13	17	42	89	1 670
15-34 år						
Alle	13	16	17	50	90	661
Enslige	20	43	23	70	91	44
Gift med barn under 15 år	17	17	11	43	90	241
Gift ellers	16	22	20	51	89	45
Annet	9	11	21	53	89	331
35-54 år						
Alle	13	10	16	41	90	578
Enslige	26	35	12	35	91	34
Gift med barn under 15 år	13	8	16	41	91	310
Gift ellers	10	8	19	43	92	201
Annet	27	9	9	30	79	33
55-74 år						
Alle	24	11	16	32	87	431
Enslige	14	30	21	37	86	71
Gift med barn under 15 år	11	6	33	44	83	18
Gift ellers	27	7	14	31	87	309
Annet	24	6	12	30	94	33

Hvis vi i første omgang ser bort fra familietilknytning og studerer den marginale sammenheng mellom alder og ferieturaktivitet de enkelte sesonger, er mønsteret nokså greitt. Det er en negativ sammenheng for påsken, dvs. andelen som reiser avtar med alder, det er svak negativ / ingen sammenheng for jul, vinter og sommer, mens det er positiv sammenheng for høst, dvs. det er blant de eldste at andelen som reiser på ferietur er størst. Tabellen viser at blant de som reiser på minst en ferietur, er det de eldste som både relativt og absolutt har størst preferanse for ferietur om høsten. Vi kan ikke vente å finne igjen dette mønsteret m.h.t. alder for hver av de fire gruppene av familietilknytning. Dette har sammenheng med at noen av gruppene endrer karakter med alder, dette gjelder f.eks. "enslige". I yngste aldersgruppe består denne gruppen av mange ugifte, mens i eldste aldersgruppe er mange før gifte, det er også grunn til å anta at det å være gift med (yngste) barn under 15 år, virker ulikt på ferieturaktiviteten i ulike aldersgrupper. Andelen som reiste på påsketur i denne gruppen varierer imidlertid ikke med alder, dette i sterk motsetning til resultatet i tilsvarende grupper av enslige.

I yngste aldersgruppe har enslige størst andel på ferietur i alle sesonger, dette er ikke tilfellet i de andre aldersgruppene. Ellers er det verdt å merke seg den sterke relative preferansen de enslige har for ferietur i julen, den fører til at en markert større andel blant disse reiser på ferietur i julen. Dette gjelder alle aldersgrupper.

Tabell 34. Andel av personer med minst en ferietur som var på ferietur ulike sesonger, i grupper for alder og bosted. Prosent

Alder og bosted	Sesong					Tallet på personer som svarte
	Høst	Jul	Vinter	Påske (vår)	Sommer	
Alle personer	16	13	17	42	89	1 670
15-34 år						
Alle	13	16	17	50	90	661
Spredtbygd	10	11	10	33	84	121
Tettbygd	14	18	19	54	91	540
35-54 år						
Alle	13	10	16	41	90	578
Spredtbygd	15	8	5	29	79	86
Tettbygd	13	10	18	43	92	492
55-74 år						
Alle	24	11	16	32	87	431
Spredtbygd	26	17	15	16	75	100
Tettbygd	24	9	16	37	91	331

Vi har før vist at folk i spredtbygde strøk i mindre grad enn andre drar på ferietur i løpet av året. Tabell 34 omfatter de som var på minst en ferietur. Det viser seg at bostedet gir variasjon i andelen som reiste på ferietur i ulike sesonger. Denne variasjonen avhenger både av alder og sesong. I yngste aldersgruppe er andelen minst for de i spredtbygde strøk for alle sesongene. For sesongene høst og jul modereres dette i midterste aldersgruppe og snur seg helt i eldste aldersgruppe, andelen som reiste på høst-/juleferie var størst blant folk bosatt i spredtbygde strøk. Noe tilsvarende gjelder på ingen måte påske- og sommerferieturer. Årsakene til dette mønsteret kan være knyttet til forhold på bostedet, men det er også naturlig å peke på at andelen som arbeider i jordbruk er relativt stor blant eldre bosatt i spredtbygd strøk.

Vi har påvist at noen grupper som kan defineres ved variablene alder, bosted og familietilknytning relativt sett ofte drar på ferietur om høsten. Siden de samme grupper i gjennomsnitt drar på færre ferieturer enn andre, vil det bidra til å forklare den relativt store andelen som dro på ferietur om høsten blant folk med få ferieturer. (Se tabell 2.)

6.2 Reisemål - Norge eller utlandet ?

I kapittel 3 så vi at det var på sommeren, vinteren og høsten at noen nevneverdig andel av ferieturene gikk til utlandet. Den relative andel var størst om høsten, men i absolutte tall er det selvsagt flest turer til utlandet om sommeren. Ferieturer til utlandet er selvsagt ikke noe entydig, for noen formål kunne det være nødvendig å dele i ulike undergrupper. En naturlig todeling kunne være å skille mellom turer til land i Norden og turer til andre land. Vi skal ikke bruke noe skille. For hver av de tre sesongene skal vi ta for oss de som var på ferietur den sesongen og studere hvordan andelen som ferierte i utlandet varierer med ulike kjennetegn.

I alt 1491 personer var på ferietur i løpet av sommeren. For 422 av disse har vi registrert opplysninger om to ferieturer på sommeren. I stedet for å bruke ferietur som enhet og beregne andelen utenlandsturer av disse, har vi valgt å bruke personer som enhet og beregne andelen som var på minst én ferietur til utlandet.

Det er mange faktorer som kan tenkes å influere på andelen som ferierte utenlands. Vi har ikke prøvd å få med alle, men konsentrerer oss om et utvalg. Det består av kjennetegn som kjønn, alder og bosted, kjennetegn for ressurser som husholdningsinntekt, tilgang til bil, fritidshus og kjennetegn som viser spesielle interesser i forbindelse med sommerferien. De siste er delvis basert på resultatene av faktoranalysen i kapittel 4.

Siden vi bruker tabeller for å presentere resultatene, er det ikke praktisk å avbilde variasjonen i andelen m.h.t. alle kjennetegn simultant. Men vi har prøvd å behandle samtidig kjennetegn som samvarierer sterkt, for å få et rimelig korrekt bilde av det enkelte kjennetegns effekt på andelen som ferierer utenlands om sommeren. Den første av tabellene viser variasjonen i denne andelen med bakgrunn i bosted, tilgang til fritidsbolig og indikator for innadvendte sosiale interesser.

Tabell 35. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter tilgang fritidsbolig, bosted og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent

Bosted og indikator for innadvendte sosiale interesser	Alle	Disponerte ikke fritidsbolig	Disponerte fritidsbolig	Tallet på personer som svarte
Alle	23	24	21	1 491
Spredtbygd				
Lave indikatorverdier	21	24	17	
Høye indikatorverdier	13	13	15	
Tettbygd				
Lave indikatorverdier	27	30	25	
Høye indikatorverdier	22	24	20	

Tabellen viser at av de som var på ferietur i løpet av sommeren hadde 23 prosent minst én utenlandstur. De som disponerte fritidsbolig hadde i mindre grad enn andre vært i utlandet. Dette gjelder også stort sett for undergruppene m.h.t. de andre to variable. Uten å ha tall for det, er det rimelig å anta at fritidsboligene de fleste disponerer, ligger i Norge. Det å disponere en fritidsbolig trekker en i noen grad til å feriere bare i Norge, men av tallene ser vi at det på ingen måte er en stor og avgjørende faktor. Relativt stor interesse for å møte slekt og venner i ferien fører også til at en i større grad enn andre legger ferieturen(e) til Norge. Dette gjelder uansett bosted og tilgang til fritidsbolig. For de fleste vil slekt og venner være bosatt i Norge, så resultatet er rimelig. Vi har før vist at folk bosatt i spredtbygd strøk i mindre grad enn andre drar på ferietur i det hele tatt. Tabellen viser at når de drar på ferie, så drar de sjeldnere til utlandet enn andre.

Tabell 36. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter kjønn, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent

Alder og indikator for utadvendte sosiale interesser	Alle	Kjønn		Tallet på personer som svarte
		Menn	Kvinner	
Alle	23	23	23	1 491
15-34 år				
Lave indikatorverdier	19	21	16	
Høye indikatorverdier	35	35	36	
35-54 år				
Lave indikatorverdier	16	14	18	
Høye indikatorverdier	31	38	26	
55-74 år				
Lave indikatorverdier	9	8	9	
Høye indikatorverdier	17	15	18	

I tabell 36 har vi beregnet andelen i undergrupper m.h.t. kjønn, alder og indikator for utadvendte sosiale interesser. Det synes ikke å være forskjell på de to kjønn. Andelene for menn og kvinner er nokså like i mange av undergruppene. Derimot har begge de andre variablene effekt. Andelen med minst én ferietur i utlandet avtar med alder, forskjellen er særlig stor mellom de to eldste aldersgruppene. Indikatoren for utadvendte sosiale interesser gir også utslag, de med høye verdier hadde langt oftere enn andre vært på ferietur i utlandet. Dette finner en i alle alders-/kjønnsgrupper.

Indikatoren for friluftssinteresser fra faktoranalysen bygger på fire ulike spørsmål. Ett av dem dreide seg om hvor viktig en syntes det var å ha mulighet til å bade, sole seg o.l. i sommerferien, mens de tre andre gjaldt "Gå turer i skog og mark og i fjellet", "Fiske" og "Drive friluftsliv og sport ellers". Vi antok at disse virket på ulik måte m.h.t. ferieturer i utlandet. I neste tabell har vi derfor delt indikatoren for friluftssinteresser i to. For det første deler vi etter om folk synes det er meget viktig eller ikke å ha mulighet til å bade, sole seg, dernest grupperer vi etter lave og høye verdier for en additiv indeks av svarene på de tre andre spørsmålene, og videre deler vi i tre aldersgrupper.

Tabell 37. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter hvor viktig de syntes det var å kunne bade, sole seg o.l., alder og verdier på indikator for andre friluftssinteresser. Prosent

Alder og indikator for andre friluftssinteresser	Alle	Interesse for mulighet til å bade, sole seg o.l.		Tallet på personer som svarte
		Ikke meget viktig	Meget viktig	
Alle	23	17	27	1 491
15-34 år				
Lave indikatorverdier	34	27	38	
Høye indikatorverdier	24	17	27	
35-54 år				
Lave indikatorverdier	25	19	30	
Høye indikatorverdier	22	14	24	
55-74 år				
Lave indikatorverdier	14	12	19	
Høye indikatorverdier	10	7	12	

Det viser seg at interessen for å bade, sole seg har effekt på andelen som ferierte utenlands. De som syntes det var meget viktig å ha mulighet til dette har i større grad enn andre minst én ferietur til utlandet. Resultatet gjelder selv om vi kontrollerer for effekten av de to andre variablene. Interesse for de andre friluftaktivitetene virker i motsatt retning, de med høye verdier på indikatoren har i mindre grad enn andre vært utenlands i ferien. Bildet av effekten av alder er omtrent det samme som vi fikk når vi så den i sammenheng med to andre variable.

Tabell 38. Andel av personer på ferietur om sommeren som var på minst én tur i utlandet. Tall for grupper etter om bosatt i Nord-Norge, husholdningsinntekt og tilgang personbil. Prosent

Tilgang personbil og husholdningsinntekt	Alle	Ikke bosatt i Nord-Norge	Bosatt i Nord-Norge	Tallet på personer som svarte
Alle	23	21	35	1 491
Disponerte ikke personbil				
Under 50 000	15	17	5	
50 000 og mer	28	29	14	
Disponerte personbil				
Under 50 000	23	19	44	
50 000 og mer	27	25	54	

Husholdningsinntekt og tilgang til personbil må kunne sies å være naturlige variable å trekke inn når en studerer ferieturer i utlandet. Videre er det en erfaring at relativt mange i Nord-Norge krysser landets grenser når de reiser på ferietur om sommeren. Tabell 38 viser variasjonene i andelen for undergrupper m.h.t. disse tre kjennetegnene. Mønsteret er noe komplisert. Marginalt sett er andelen med utenlandstur større blant ferierende fra Nord-Norge enn ellers i landet. Men ser vi på undergrupper m.h.t.

husholdningsinntekt og tilgang på personbil, viser det seg at tilgang personbil er meget avgjørende for om folk fra Nord-Norge ferierte i utlandet. Tilgang på personbil er uten betydning ellers i landet. Vår grove inndeling av folk etter inntekt gir ett visst utslag. De i høyeste inntektsgruppe har i størst grad vært på minst én ferietur i utlandet.

Vi har i disse fire tabellene funnet fram til flere kjennetegn som gir en viss variasjon i andelen med utenlandstur. Det er selvsagt en viss mulighet for at noen av kjennetegnene ville tape sin effekt ved en simultan vurdering, men til en viss grad har vi kontrollert for effekten av andre variable, og retningen på de effekter vi har funnet synes rimelige.

I materialet er det nokså få som hadde vært på ferietur om høsten og vinteren. Muligheten til å studere variasjoner i andelen av disse som reiste utenlands er derfor nokså begrenset. Hvis vi deler disse materialene i undergrupper som vi gjorde med de på sommerferietur, blir bildet nokså forvirrende og for mye preget av tilfeldige variasjoner. Vi nøyer oss derfor med én tabell for hver av disse materialene. I begge grupperer vi med hensyn på husholdningsinntekt og alder.

Tabell 39. Andel av personer på ferietur om høsten som reiste til utlandet, i grupper for alder og husholdningsinntekt. Prosent

Alder og husholdningsinntekt	Reiste til utlandet	Tallet på personer som svarte
Alle	26	269
15-34 år		
Under 50 000	17	47
50 000 og over	38	37
35-54 år		
Under 50 000	24	37
50 000 og over	30	37
55-74 år		
Under 50 000	18	65
50 000 og over	35	34

Av de 269 personene som var på ferietur i løpet av høsten 1973 hadde 26 prosent vært i utlandet. For alle aldersgrupper var andelen i utlandet størst i høyeste inntektsgruppe. Det synes ikke å være noe spesielt mønster m.h.t. alder, dette til forskjell fra ferieturer om sommeren der andelen avtok noe med alder.

Tabell 40. Andel av personer på ferietur om vinteren som reiste til utlandet, i grupper for alder og husholdningsinntekt. Prosent

Alder og husholdningsinntekt	Reiste til utlandet	Tallet på personer som svarte
Alle	15	276
15-34 år		
Under 50 000	9	47
50 000 og over	12	57
35-54 år		
Under 50 000	14	36
50 000 og over	9	56
55-74 år		
Under 50 000	20	44
50 000 og over	35	23

Av de 276 som reiste på ferie om vinteren hadde 15 prosent vært i utlandet. Andelen i utlandet er størst for eldste aldersgruppe. Antallet i gruppene er så små at en ikke kan si at de observerte forskjeller mellom inntektsgruppene er reelle.

De to siste tabellene har vist at effekten av alder er annerledes for ferieturer om høsten og vinteren enn for ferieturer om sommeren.

6.3 Transport og overnatting

6.3.1 Transport

Når det gjelder transport, skiller vi bare mellom to typer, privat og kollektiv. Målt på denne måten fant vi i avsnitt 3.4 at valg av transport hadde sammenheng med sesong, reisemål og overnattingsmåte. For lengste sommerferietur har vi også vist at reisefølge og om man hadde ett eller flere hovedoppholdssteder på turen, hadde innflytelse på valg av transport. Vi må ta hensyn til noen av disse nivåforskjellene for å få det rette bildet av sammenhengen mellom transport og ulike bakgrunnsvariable. Ferieturene er derfor delt i grupper etter sesong og ferieområde (Norge/utlandet) og analysert hver for seg. Med denne oppdelingen er det bare i tre grupper at observasjonene blir såpass mange at resultatene blir rimelig sikre. Det er for turer i Norge om sommeren og i påsken, og for turer i utlandet om sommeren. Resultatene for de tre gruppene er stilt sammen i tabell 41. I tabellen er satt klamme om prosenttall basert på færre enn 20 ferieturer.

For alle tre gruppene er tilgang personbil en helt avgjørende faktor for valg av transport. Den er i den grad dominerende at det er umulig å studere effekten av andre variable uten å ta hensyn til denne faktoren. Men det er forskjeller i effekten for de tre gruppene av ferieturer. Tilgang personbil har størst effekt på valg av transport for ferieturer i Norge om sommeren og har noe mindre effekt for ferieturer i utlandet om sommeren. Hvis man har bil, bruker man den oftere når ferieturen foregår i Norge enn i utlandet. Sett i forhold til disse sammenhenger er mulige effekter av andre variable små, og det blir mer å antyde slike effekter enn å påvise dem.

For påsketurene i Norge finner vi ikke noe spesielt mønster m.h.t. landsdel. For sommerturer i Norge kan det være at folk i Nord-Norge i mindre grad enn andre bruker personbil enten vi ser på de som har tilgang til det eller ikke. Dette er i motsetning til turer til utlandet der folk i Nord-Norge med tilgang til personbil i stor grad bruker den. Men her må en huske at en relativt stor del av utenlandsturene til folk i Nord-Norge går til nordiske naboland, dermed kan det være ulikheter i reisemål som ligger bak variasjonen.

Tabell 41. Andel av ulike ferieturer der viktigste transportmiddel var privat. Tall for grupper etter personenes tilgang personbil og landsdel for bosted/tilgang personbil og familietilknytning/tilgang personbil og alder. Prosent

	Ferieturer		
	i Norge påske 1974	i Norge sommer 1974	i utlandet sommer 1974
Alle ferieturer	80	76	51
Disponerte ikke personbil			
Alle	49	36	25
Østlandet	55	20	(67)
Sørlandet	(19)	26	(44)
Vestlandet	39	32	(29)
Trøndelag	(78)	(32)	(50)
Nord-Norge	49	44	14
Disponerte personbil			
Alle	88	90	58
Østlandet	83	76	91
Sørlandet	81	83	(63)
Vestlandet	77	84	47
Trøndelag	86	91	(70)
Nord-Norge	94	95	50
Disponerte ikke personbil			
Enslig	36	32	(16)
Gift m. barn under 15 år	(42)	37	(13)
Gift ellers	31	36	(26)
Annet	71	37	33
Disponerte personbil			
Enslig	75	83	(24)
Gift m. barn under 15 år	95	96	75
Gift ellers	90	92	59
Annet	78	77	45
Disponerte ikke personbil			
15-34 år	61	37	45
35-54 år	(21)	35	(12)
55-74 år	43	35	4
Disponerte personbil			
15-34 år	86	86	56
35-54 år	92	94	63
55-74 år	86	92	50

I deltabellene for familietilknytning vil vi peke på to trekk i de observerte andeler. Blant de uten tilgang personbil er det for alle tre ferietyper restgruppen "annet" som har størst andel med privat transport. Blant de med tilgang personbil er det de gifte med barn under 15 år som i størst grad bruker denne når de reiser på ferietur.

Et trekk ved tallene m.h.t. alder er at blant de uten tilgang personbil er det de yngste som i størst grad har brukt privat transport i alle ferietypene. Ellers synes ikke alder å skape spesielle variasjoner.

6.3.2 Overnatting

Overnattingsmåten er delt i tre grupper, offentlig, offentlig/privat og privat. For ferieturer om sommeren har de fleste i kategorien offentlig overnattet på hotell eller motell (campinghytte). Offentlig/privat dekker overnattinger i telt, campingvogn eller i leid hytte, hus, leilighet. Privat overnatting har som regel foregått i egen hytte, hus, leilighet eller hos slekt og venner.

Når vi skal belyse sammenhengen mellom overnatting og ulike bakgrunnskjenne tegn, vil vi som for transport behandle tre ulike ferieturtyper for seg. Den første er ferieturer i Norge om sommeren.

Tabell 42 viser overnattingsmåte med bakgrunn i tilgang fritidsbolig, alder og indikator for utadvendte sosiale interesser. Ikke uventet har tilgang fritidsbolig effekt på fordelingen av overnattingsmåten. Andelen som overnattet privat er størst blant de som disponerte fritidsbolig i alle delgrupper m.h.t. de to andre variablene. Effekten av alder sees best for kategorien "Offentlig/privat". Andelen som har slik overnatting avtar stort sett med alder i alle delgrupper. Det fører til at andelen med privat overnatting er relativt stor for eldste aldersgruppe. Variasjonen i fordelingen til overnattingsmåten etter ulike verdier på indikatoren for utadvendte sosiale interesser er ikke så entydig. For de som disponerer fritidsbolig fører høye indikatorverdier til mindre andeler med privat overnatting og større andeler for de to andre kategoriene. Noe tilsvarende enkelt bilde har vi ikke blant de som ikke disponerer hytte. Det ser ut som denne indikatoren først og fremst har effekt når den sees med bakgrunn i de store andelene privat overnatting blant folk som disponerer fritidsbolig.

Tabell 42. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent

Tilgang fritidsbolig og alder og indikator for utadvendte sosiale interesser	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på ferieturer
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
I ALT	100	10	26	64	1 559
Disponerte ikke fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier 100		8	44	48	124
Høye indikatorverdier 100		15	33	52	165
35-54 år					
Lave indikatorverdier 100		16	40	44	133
Høye indikatorverdier 100		15	38	46	123
55-74 år					
Lave indikatorverdier 100		11	14	74	98
Høye indikatorverdier 100		21	13	66	100
Disponerer fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier 100		2	22	76	129
Høye indikatorverdier 100		7	34	60	179
35-54 år					
Lave indikatorverdier 100		8	17	75	173
Høye indikatorverdier 100		12	25	63	117
55-74 år					
Lave indikatorverdier 100		4	8	88	142
Høye indikatorverdier 100		8	9	86	76

Tabell 43. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, viktigste transportmiddel og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent

Tilgang fritidsbolig og alder og indikator for utadvendte sosiale interesser	alt	Overnattingsmåte			Tallet på ferieturer
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	10	26	64	1 559
Disponerer ikke fritidsbolig					
Kollektiv transport					
Lave indikatorverdier	100	12	36	52	50
Høye indikatorverdier	100	11	7	81	167
Privat transport					
Lave indikatorverdier	100	22	50	28	234
Høye indikatorverdier	100	10	30	59	292
Disponerer fritidsbolig					
Kollektiv transport					
Lave indikatorverdier	100	10	23	67	70
Høye indikatorverdier	100	6	7	87	94
Privat transport					
Lave indikatorverdier	100	7	29	64	271
Høye indikatorverdier	100	6	17	77	381

Tilgang fritidsbolig syntes å være en så dominerende variabel at vi fant det best å ha den med som kontrollvariabel i de resterende tabeller over overnattingsmåte på ferieturer i Norge. I tabell 43 har vi også brakt inn transport på den aktuelle ferietur og indikator for innadvendte sosiale interesser. Den sistnevnte variabel har en grei effekt. De med høye indikatorverdier har større andeler enn andre på privat overnatting og mindre andeler på de to andre kategoriene. Transport virker entydig på kategorien "Offentlig/privat" overnatting. Andelen er størst for de med privat transport i alle fire delgruppene. Det er naturlig å se dette i sammenheng med at bruk av telt og campingvogn til overnatting er mest vanlig for de med privat transport.

Tabell 44. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig og landsdel for bosted. Prosent

Tilgang fritids- bolig og landsdel	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	10	26	64	1 559
Disponerer ikke fritidsbolig					
Østlandet	100	5	11	83	63
Sørlandet	100	9	26	65	54
Vestlandet	100	17	29	54	197
Trøndelag	100	12	30	58	33
Nord-Norge	100	15	37	47	396
Disponerer fritids- bolig					
Østlandet	100	3	28	69	71
Sørlandet	100	2	14	83	42
Vestlandet	100	6	18	77	154
Trøndelag	100	5	24	71	55
Nord-Norge	100	8	20	72	494

Når vi grupperer etter landsdel for bosted og tilgang fritidsbolig, blir noen av undergruppene nokså små og vi får mye støy i resultatene. Derfor er det svært usikkert om de små andelene med offentlig overnatting i de to nordligste landsdelene i tabell 44 avdekker reelle avvik.

Vi ville gjerne i dette avsnittet også se om reisefølge hadde noen betydning for valg av overnattingsmåte. Det hadde da vært gunstig å gruppere etter familietilknytning og reisefølge, men den siste opplysningen har vi bare for den lengste sommerferieturen. Vi kan allikevel anta at for de fleste ferieturene i tabell 45, har de gifte, med eller uten barn under 15 år, feriert med hele husholdningen og at omlag halvparten av de enslige har reist alene.

De enslige er de som i minst grad brukte "Offentlig/privat" overnatting, mens dette er et relativt ofte brukt alternativ for gifte med barn under 15 år som ikke disponerte fritidsbolig. Tilgang fritidsbolig synes å ha relativt liten effekt på overnattingsmønster for de med uspesifisert familietilknytning.

Tabell 45. Ferieturer om sommeren i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig og familietilknytning. Prosent

Tilgang fritidsbolig og familietilknytning	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	10	26	64	1 559
Disponerer ikke fritidsbolig					
Enslig	100	18	16	66	85
Gift m. barn under 15 år	100	12	39	49	244
Gift ellers	100	18	25	56	231
Annet	100	10	38	52	183
Disponerer fritidsbolig					
Enslig	100	10	10	80	51
Gift m. barn under 15 år	100	4	23	72	293
Gift ellers	100	7	13	80	315
Annet	100	9	32	59	157

Sommerferieturer til utlandet fordeler seg på en annen måte m.h.t. overnatting. Andelen som overnatter privat avtar og andelen som overnatter offentlig øker i forhold til tallene for ferieturer i Norge. Kjennermerket tilgang fritidsbolig vil ikke være så bestemmende for overnattingsmåten. Fritidsboligen som disponeres vil for de fleste ligge i Norge og nå dreier det seg om ferieturer til utlandet. Men som de neste to tabellene viser er det andre kjennetegn som fortsatt har effekt på overnattingsmåten. Noen av undergruppene som er grunnlag for presenteringen i tabellene, er svært små og det er adskillig usikkerhet knyttet til tallene.

Tabell 46. Ferieturer om sommeren til utlandet etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter viktigste transportmiddel og personenes alder. Prosent

Transport og alder	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	45	33	21	354
Kollektiv transport					
15-34 år	100	72	12	16	82
35-54 år	100	78	9	13	54
55-74 år	100	58	6	36	36
Privat transport					
15-34 år	100	21	60	18	98
35-54 år	100	20	57	23	69
55-74 år	100	27	20	53	15

For sommerferieturer i Norge var andelen med "Offentlig/privat" overnatting avtakende med alder, det samme viser tabell 46 for utenlands- turer, men usikkerheten er stor. For disse turene er sammenhengen mellom kollektiv transport og offentlig overnatting og mellom privat transport og "Offentlig/privat" overnatting mer utpreget enn vi fant dem for turer i Norge.

I tabell 47 får vi tydelig avbildet hvordan privat transport i praksis delvis er en forutsetning for "Offentlig/privat" overnatting. Indikatoren for innadvendte sosiale interesser synes å ha effekt på overnattingsmåten. De med høye verdier har i alle undergrupper oftere brukt privat overnatting enn de med lave verdier. Indikatoren for utadvendte sosiale interesser virker i motsatt retning. De med høye verdier på denne indikatoren brukte i mindre grad privat overnatting enn de med lave verdier, mens en kan avlese det motsatte forhold for offentlig overnatting.

Tabell 47. Ferieturer om sommeren til utlandet etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter viktigste transportmiddel, verdier på indikatorer for utadvendte og innadvendte sosiale interesser. Prosent

Transport og indikator utadvendte sosiale interesser og indikator innadvendte sosiale interesser	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	45	33	21	354
Kollektiv transport					
Lav indikatorverdier (utad)					
Lave indikatorverdier (innad)	100	70	0	30	20
Høye indikatorverdier (innad)	100	43	14	43	14
Høye indikatorverdier (utad)					
Lave indikatorverdier (innad)	100	86	11	3	66
Høye indikatorverdier (innad)	100	63	11	26	72
Privat transport					
Lave indikatorverdier (utad)					
Lave indikatorverdier (innad)	100	15	58	27	33
Høye indikatorverdier (innad)	100	10	55	35	40
Høye indikatorverdier (utad)					
Lave indikatorverdier (innad)	100	27	67	6	51
Høye indikatorverdier (innad)	100	28	45	28	58

For ferieturer i påsken har vi sett bort fra de få turene som gikk til utlandet. De ville kanskje bare bidra med støy og representere uregelmessigheter. I påsken var 8 prosent av overnattingene offentlige. 16 prosent falt i kategorien "Offentlig/privat", de fleste av disse fant sted i leid hytte, hus, leilighet. De resterende 76 prosent var altså private, omlag halvparten av disse foregikk i eget fritidshus og en tredjedel hos slektninger.

Vi har brukt indikatorene for innadvendte og utadvendte sosiale interesser også i forbindelse med påskeferien. Disse ble konstruert på grunnlag av holdninger i forbindelse med sommerferien, men vi finner det rimelig å anta at de også kan ha en viss informasjonsverdi i forbindelse med forhold som gjelder påskeferien.

Tabell 48. Ferieturer i påsken i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent

Tilgang fritidsbolig og alder og indikator for innadvendte sosiale interesser	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	8	16	76	679
Disponerte ikke fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier	100	2	33	64	42
Høye indikatorverdier	100	18	24	59	85
35-54 år					
Lave indikatorverdier	100	9	25	66	32
Høye indikatorverdier	100	19	23	58	31
55-74 år					
Lave indikatorverdier	100	9	5	86	22
Høye indikatorverdier	100	5	10	86	21
Disponerer fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier	100	5	18	77	78
Høye indikatorverdier	100	10	17	73	115
35-54 år					
Lave indikatorverdier	100	3	7	90	96
Høye indikatorverdier	100	7	12	80	66
55-74 år					
Lave indikatorverdier	100	2	10	89	61
Høye indikatorverdier	100	3	10	87	30

Tilgang fritidsbolig har også en markert effekt på overnattingsmåte for ferieturer i påsken. For undergrupper m.h.t. alder og indikatorverdier er andelen med privat overnatting størst blant de som disponerte fritidsbolig. Videre indikerer tabell 48 at andelen med privat overnatting stiger med alder. Høye indikatorverdier gir økning i andelen med offentlig overnatting i de fleste undergrupper, men forskjellene er små og basert på nokså få observasjoner. På den annen side har effekten den retning vi ville forvente etter resultatene for ferieturer om sommeren.

Tabell 49. Ferieturer i påsken i Norge etter viktigste overnattingsmåte. Tall for grupper etter personenes tilgang fritidsbolig, alder og verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser. Prosent

Tilgang fritidsbolig og alder og indikator for innadvendte sosiale interesser	I alt	Overnattingsmåte			Tallet på personer som svarte
		Offentlig	Offentlig/ privat	Privat	
Alle	100	8	16	76	679
Disponerer ikke fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier	100	15	38	47	60
Høye indikatorverdier	100	10	16	73	67
35-54 år					
Lave indikatorverdier	100	15	42	42	26
Høye indikatorverdier	100	14	11	76	37
55-74 år					
Lave indikatorverdier	100	.	.	.	4
Høye indikatorverdier	100	5	8	87	39
Disponerer fritidsbolig					
15-34 år					
Lave indikatorverdier	100	9	17	73	86
Høye indikatorverdier	100	7	18	76	107
35-54 år					
Lave indikatorverdier	100	6	9	85	79
Høye indikatorverdier	100	4	10	87	83
55-74 år					
Lave indikatorverdier	100	4	17	79	24
Høye indikatorverdier	100	1	7	91	67

I tabell 49 er indikatoren for innadvendte sosiale interesser den eneste nye variabelen. Høye verdier på denne gir større andel med privat overnatting for alle undergruppene når ferieturene grupperes etter personenes alder og tilgang til fritidsbolig. Effektene av alder og tilgang til fritidsbolig avbildes på samme måte som i forrige tabell.

6.4 Fast feriested og mobil ferie

I avsnitt 3.6 behandlet vi tre kjennetegn som vi bare hadde opplysninger om for den lengste sommerferien. Nå skal vi studere hvordan to av dem avhenger av ulike personkjennetegn. Det er kjennetegnet som angir hvor mange ganger man før har feriert på samme sted og et dikotomt kjennetegn for om man hadde ett hovedoppholdsted på ferieturen.

Tabell 50 viser at på sin lengste sommerferietur var omlag en tredjedel et sted de ikke hadde feriert tidligere og omlag en tredjedel et sted de hadde feriert 10 eller flere ganger. Men det er store variasjoner mellom grupper av personer.

Tabell 50. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Tall for grupper etter verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser og alder. Prosent

Indikator for utad- vendte sosiale interesser og alder	I alt	Ganger på samme sted					Uoppgitt	Tallet på personer som svarte
		0	1-3	4-9	10 og flere			
Alle	100	33	19	15	31	1	1 491	
Lave indikatorverdier								
15-34 år	100	32	23	12	30	1	222	
35-54 år	100	25	15	19	41	1	281	
55-74 år	100	18	11	15	54	2	204	
Høye indikatorverdier								
15-34 år	100	46	23	12	19	1	371	
35-54 år	100	39	21	17	21	0	242	
55-74 år	100	33	19	14	33	-	171	

Av tabellen ser vi at fordelingen over antall ganger, naturlig nok, forskyves mot høyre med økende alder. I eldste aldersgruppe besøker en oftere steder der en har vært mange ganger før og sjeldnere steder en aldri har vært enn i yngste aldersgruppe. Men fordelingen er ikke bare avhengig av alder. Innen samme aldersgruppe viser tabellen at fordelingen forskyves mot venstre når vi går fra grupper med lave verdier til grupper med høye verdier på indikatoren for utadvendte sosiale interesser. Gitt alder reiser de med høye verdier oftere til steder de ikke har feriert før enn de med lave verdier.

De som disponerer fritidsbolig drar stort sett oftere på ferie om sommeren til steder de har feriert mange ganger før enn de som ikke disponerer fritidsbolig. Fordelingen av ganger før på samme sted varierer også med bosted. De som er bosatt i tettbygd strøk har i større grad enn de i spredtbygd strøk et fast feriested som de har besøkt mange ganger. I tabellen har vi også gruppert etter verdier på indikatoren for innadvendte sosiale interesser. I hovedsak gir høye verdier på denne indikatoren en forskyvning av fordelingen mot høyre. De som synes det er viktig å ha mulighet til å besøke slekt og venner i ferier drar altså ofte til steder de har feriert mange ganger før. Det er noen små uregelmessigheter i tabell 51 i forhold til dette hovedmønsteret. Det kan være at effektene av tilgang fritidsbolig og indikatoren for innadvendte sosiale interesser er forskjellige i tettbygd og spredtbygd strøk, men det kan også skyldes at et par av fordelingene er basert på få observasjoner.

Tabell 51. Personer på lengste sommerferietur etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Tall for grupper etter verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser, bosted og tilgang på fritidsbolig. Prosent

Indikator for innadvendte sosiale interesser og bosted og tilgang fritidsbolig	I alt	Ganger på samme sted					Tallet på personer som svarte
		0	1-3	4-9	10 og flere	Uoppgitt	
Alle	100	33	19	15	31	1	1 491
Lave indikatorverdier							
Spreddbygd							
Disponerer ikke fritidsbolig	100	57	25	10	8	-	51
Disponerer fritidsbolig	100	38	24	17	21	-	29
Tettbygd							
Disponerer ikke fritidsbolig	100	48	23	14	14	1	257
Disponerer fritidsbolig	100	29	15	13	41	2	279
Høye indikatorverdier							
Spreddbygd							
Disponerer ikke fritidsbolig	100	34	27	19	17	3	117
Disponerer fritidsbolig	100	42	29	10	19	-	48
Tettbygd							
Disponerer ikke fritidsbolig	100	34	20	16	31	0	346
Disponerer fritidsbolig	100	22	13	17	47	0	364

Tabell 52. Personer på lengste sommerferietur i grupper for kjønn og tilgang personbil, etter hvor mange ganger de hadde feriert på samme sted tidligere. Prosent

Kjønn og tilgang personbil	I alt	Ganger før på samme sted					Tallet på personer som svarte
		0	1-3	4-9	10 og flere	Uoppgitt	
Alle	100	33	19	15	31	1	1 491
Menn							
Disponerer ikke personbil	100	37	22	15	24	3	157
Disponerer personbil	100	33	20	15	32	1	565
Kvinner							
Disponerer ikke personbil	100	29	17	14	39	1	241
Disponerer personbil	100	36	18	16	29	1	528

Kjønn og tilgang personbil ser ikke ut til å ha noen stor effekt på om en ferierte på steder der en hadde vært få eller mange ganger før. Blant kvinner ser det ut som tilgang personbil fører til at en oftere velger reisemål en ikke har besøkt så mange ganger før, for menn er det antydninger av en motsatt tendens. Men forskjellene mellom gruppene er små og en må ta i betraktning at en ikke får korrigeret for effekten av andre variable i tabellen.

Over 70 prosent hadde på sin lengste sommerferietur ett hovedoppholdssted, for de fleste består altså ferieturen i å reise et bestemt sted og være der det meste av ferien. Det er forskjeller mellom ulike persongrupper. De skal vi belyse med noen tabeller.

Tabell 53. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdssted på turen. Tall for grupper etter alder og verdier på indikator for utadvendte sosiale interesser. Prosent

Indikator for utadvendte sosiale interesser	Alle	Alder			Tallet på personer som svarte
		15-34 år	35-54 år	55-77 år	
Alle	72	66	72	80	1 491
Lave indikatorverdier	77	71	75	85	
Høye indikatorverdier	67	63	68	75	

Andelen som holder seg ett sted det meste av ferien, øker med alder. Men i alle aldersgrupper fører utadvendte sosiale interesser til at en i større grad reiser rundt til flere steder i løpet av ferien.

Tabell 54. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdssted på turen. Tall for grupper etter tilgang fritidsbolig, verdier på indikator for innadvendte sosiale interesser og bosted. Prosent

Indikator for innadvendte sosiale interesser og bosted	Alle	Disponerer ikke fritidsbolig	Disponerer fritidsbolig	Tallet på personer som svarte
Lave indikatorverdier				
Spredtbygd	55	47	69	
Tettbygd	72	68	75	
Høye indikatorverdier				
Spredtbygd	72	71	75	
Tettbygd	73	69	78	

For de som disponerer en fritidsbolig vil den være et naturlig reisemål på den lengste sommerferien. Det viser seg i tabell 54 ved at de som har det, i større grad enn andre hadde ett hovedoppholdsted. I tabellen har vi også gruppert etter to andre kjennetegn. Indikatoren for innadvendte sosiale interesser har en viss effekt. Vi mener at det kan skyldes de som synes det er meget viktig å besøke slekt og venner, gjør det og holder seg til slekt og venner innen samme område på den enkelte ferietur. Folk bosatt i spredtbygde strøk besøker oftere flere steder på sine ferieturer, men dette gjelder kanskje bare når ingen av de to andre faktorene peker i retning av ett hovedoppholdsted.

Tabell 55. Andel av personer på lengste sommerferietur som hadde ett hovedoppholdsted på turen. Tall for grupper etter kjønn og tilgang personbil. Prosent

Tilgang personbil	Alle	Menn	Kvinner	Tallet på personer som svarte
Alle	72	70	73	1 491
Disponerer ikke personbil	82	81	83	
Disponerer personbil	68	67	69	

Tilgang til personbil øker mulighetene til å reise flere steder i løpet av ferieturen. Tabell 55 viser at de med tilgang til personbil i en viss grad utnytter de økte mulighetene. På den annen side er ikke tilgang personbil noen nødvendig forutsetning for å reise flere steder; nesten 20 prosent av de som ikke har tilgang personbil, har besøkt flere steder. Det synes ikke å være forskjeller mellom menn og kvinner når det gjelder andelen som reiser på mobil ferietur.

7. GJØR FOLK DET DE HAR LYST TIL OG ER DET SAMMENHENG MELLOM HVA DE FORETAR SEG PÅ ULIKE FERJETURER ?

7.1 Forholdet mellom ønsket og utført aktivitet

De fylldigste opplysninger om hva folk gjør når de er på ferie, har vi for ferieturene om sommeren. I forbindelse med disse ble folk spurt om de hadde deltatt i 10 ulike aktiviteter. Avsnitt 3.5 inneholder bl.a. resultater som er basert på svarene på disse spørsmålene. For sommeren har vi også informasjon om vurderingen av åtte av disse aktivitetene. I dette avsnittet skal vi sammenholde de to opplysningene vi har for de enkelte aktivitetene. Vi bringer ikke inn flere bakgrunnskjennetegn ved personene, men resultatene viser at holdning langt på vei forklarer om folk har deltatt eller ikke i de enkelte aktivitetene.

Tabell 56. Andelen av personer med minst en sommerferietur som har deltatt i ulike aktiviteter¹⁾. Tall for grupper etter hvor viktig de synes det er å ha mulighet til aktiviteten i sommerferien. Prosent

Holdning til aktivitet	Aktivitet								Tallet på personer som svarte
	Besøkt slekt eller venner	Hatt besøk av slekt eller venner på ferie- stedet	Besøkt severdigheter m.v.	Vært på restauranter, fornøyer m.v.	Gått tur i skog og mark eller i fjellet	Badet uten dørs	Tatt sol- bad	Fisket	
Alle	69	54	41	29	67	47	64	47	1 491
Meget viktig	90	59	52	66	84	61	80	76	159-908
Nokså viktig	76	54	42	58	57	34	50	53	221-483
Mindre viktig	47	49	21	19	26	12	24	16	219-1 091

1) Har deltatt i aktiviteten på lengste og/eller nest lengste sommerferietur.

I tabell 56 har vi gruppert personene som var på minst en ferietur i løpet av sommeren, etter hvor viktig de syntes det var å ha mulighet til ulike aktiviteter i sommerferien sin. For hver av disse grupperingene har vi beregnet hvor mange som deltok i den aktuelle aktivitet på sine sommerferieturer. Det er ikke helt samsvar mellom formuleringen av holdningen til aktiviteten og utøvelsen av aktiviteten. Derfor er personene i forspalten av tabellen gruppert etter holdning til "Besøke slektninger som en ikke treffer til daglig" når det gjelder aktivitetene "Besøkt slekt eller venner" og "Hatt besøk av slekt eller venner på feriestedet". Videre er det gruppert etter holdning til "Bade, sole seg o.l." for aktivitetene "Badet utendørs" og "Tatt solbad".

For alle aktiviteter er det en monoton sammenheng mellom holdningen til aktiviteten og andelen som deltok i den. De som mente en aktivitet var meget viktig deltok i større grad enn de som mente den var nokså viktig, og disse på sin side deltok i større grad enn de som mente den var mindre viktig. Selv om sammenhengen mellom holdning og utøvelse er positiv for alle aktiviteter, er det gradforskjeller. "Hatt besøk av slekt eller venner på feriestedet" er den aktivitet der sammenhengen er svakest. Andelen som har hatt slikt besøk på feriestedet avhenger forholdsvis lite av holdningen. Dette kan ha flere årsaker. For mange av dem som ikke har ett fast oppholdssted på ferieturen, vil spørsmålet nærmest ikke være aktuelt, og for andre kan det også være praktiske vansker med å ha slikt besøk. Holdningen til de som er potensielle besøkere kan også ha betydning.

Det er ingen enkel aktivitet som på samme måte peker seg ut med spesielt sterk sammenheng mellom holdning og utøvelse. Men for alle friluftskaktivitetene er sammenhengen betydelig.

Også når det gjelder nivået på andelene som har deltatt i ulike aktiviteter, er det en del forhold som er verdt å merke seg. Av dem som synes det i sommerferien er mindre viktig å besøke slektninger som en ikke treffer til daglig, har omtrent halvparten besøkt slekt eller venner på ferieturen(e) sine, og omtrent halvparten har hatt besøk av slekt eller venner på feriestedet. Tatt i betraktning at dette gjelder personer som synes det er mindre viktig med slike sosiale kontakter, mener vi andelene er meget høye. Vi tror ikke at resultatet hadde blitt stort annerledes om vi i aktivitetene hadde skilt mellom slekt og venner og/eller i holdningene skilt mellom besøke og ha besøk, av slekt og venner. Nå vet vi at mange ferierer som en del av en større husholdning, det kan være at holdningen til andre medlemmer av husholdningen har gjennomslagskraft når det gjelder disse to aktivitetene.

Andelene som har besøkt severdigheter, minnesmerker, muséer, kirker m.v. skiller seg også ut. Av de som synes dette er meget viktig, er det bare om lag halvparten som gjorde dette på sine sommerferieturer. Vi har ikke gått nærmere inn på denne gruppen, så vi har ingen forslag til forklaring av dette fenomenet.

7.2 Personer med to ferieturer sommeren 1974

19 prosent av de intervjuede hadde vært på to eller flere ferieturer i løpet av sommeren. For disse har vi opplysninger om de to turene som varte lengst. Vi har ikke opplysninger om hvorfor folk reiste på to eller flere adskilte ferieturer på sommeren. Det kan selvsagt være ytre forhold som arbeid eller familie som er årsaken og/eller det kan være egne avgjørelser. Vi skal se på sammenhengen mellom variable som karakteriserer de to ferieturene. Meningen er bl.a. å belyse om folk foretar seg stort sett det samme på de to turene eller om turene i en viss forstand utfyller hverandre.

I tabell 57 er personene kryssklassifisert m.h.t. naturtype på de to ferieturene. 7 personer med ufullstendige opplysninger er ikke tatt med i tabellen.

Tabell 57. Personer som var på to ferieturer om sommeren etter type natur på feriestedet på nest lengste og lengste ferietur. Prosent

Lengste tur	Nest lengste tur						Tallet på personer som svarte
	I alt	Større by	Kyst-område	Fjell-område	Skogs-trakter	Inn-landet ellers	
I ALT	100	10	46	20	11	13	415
Større by	13	2	6	2	2	1	
Kystområde	47	4	24	8	5	5	
Fjellområde	17	1	6	6	2	2	
Skogstrakter	9	1	4	1	2	1	
Innlandet ellers	15	2	6	3	1	3	

Det er lite som skiller de marginale fordelingene m.h.t. naturtype på lengste og nest lengste sommerferietur for disse personene. Når det gjelder forholdet mellom variablene, er vi i første omgang interessert i samsvar som er en spesiell form for sammenheng. Hvis relativt mange har samme type natur på begge feriesteder, er det samsvar. Vi måler samsvar med Cohens K som estimeres med

$$\hat{K} = \frac{\sum_{i=1}^5 \frac{x_{ii}}{N} - \sum_{i=1}^5 \frac{x_{i+}}{N} \cdot \frac{x_{+i}}{N}}{1 - \sum_{i=1}^5 \frac{x_{i+}}{N} \cdot \frac{x_{+i}}{N}}$$

der N er tallet på personer i alt, x_{ii} ($i=1,2,\dots,5$) er tallet på personer i celle (i,i) i den to-dimensjonale hyppighetstabell og x_{i+}, x_{+i} er sum av tallene i h.h.v. i -te rad og i -te kolonne i den samme tabell. Tanken bak denne måten å måle samsvar på er at en del enheter kan ha samme verdi på begge variable av "ren tilfeldighet". I telleren summeres andelene med samme verdier og så trekker en fra det en kunne vente av ren tilfeldighet. Det hele divideres på den maksimale verdi av telleren. Målet vil derfor gi verdier mindre eller lik 1. Hvis ingen har vært i ulike naturtyper på sine to ferieturer, har en perfekt samsvar, og målet blir 1. Hvis de to kjennetegn er stokastisk uavhengige, blir målet lik 0. Med tallene fra tabell 57 blir \hat{K} lik 0,11. Standardavviket til \hat{K} estimeres til 0,03. Siden \hat{K} er tilnærmet normalfordelt, betyr det at \hat{K} er signifikant forskjellig fra null. Det er positivt samsvar mellom type natur på de to sommerferieturene, men det er av en nokså moderat størrelse. Årsaken til dette positive samsvaret kan være et noen ferierer på samme sted på begge turene; men det kan også være at noen velger to ulike feriesteder med samme type natur. Vårt materiale gir ikke muligheter til å skille mellom de to mulige forklaringer. Krysstabeller mellom type natur på lengste sommerferietur og ferieturer i påsken, lengste sommerferietur og ferieturer i jula viser større positivt samsvar. Det er rimelig å tro at dette skyldes at folk drar til samme sted i ulike sesonger.

Vi vil også bruke tabell 57 til å studere om det er sammenheng mellom type natur for de som ikke drar til samme type natur i de to feriene. Hvis det er slik sammenheng, er det interessant å se om denne skyldes at visse kombinasjoner av naturtype forekommer spesielt hyppig. Vi studerer da en omdannet tabell der hyppighetene på diagonalen (samme naturtype på begge turene) er satt lik null. Vi bruker materialet til å teste en

hypotese om kvasi-uavhengighet mellom naturtypene. Hypotesen kan uttrykkes ved at hyppighetene utenfor diagonalen er lik produktet av de marginale hyppigheter i den omdannede tabell. Materialet gir ikke grunnlag for å forkaste denne hypotesen, så vi kan ikke påstå at det er sammenheng mellom naturtypene for de som ferierer i ulike typer natur på de to sommerferieturene.

I neste omgang skal vi kryssklassifisere de som var på to ferieturer i løpet av sommeren m.h.t. ferieområde på de to turene. Tabell 58 viser resultatet.

Tabell 58. Personer som var på to ferieturer om sommeren etter ferieområde på nest lengste og lengste tur. Prosent

Lengste tur	Nest lengste tur			Utlandet	Tallet på personer som svarte
	I alt	Egen landsdel	Annen landsdel		
I ALT	100	62	25	13	422
Egen landsdel	45	31	9	6	
Annen landsdel	30	17	9	4	
Utlandet	24	14	7	3	

Tabellen viser at det er en tendens til å legge lengste tur (m.h.t. varighet) oftere utenfor egen landsdel enn nest lengste tur. Dette gjelder personer som var på minst to ferieturer i løpet av sommeren. 62 prosent av de nest lengste turene ble foretatt i egen landsdel og 45 prosent av de lengste turene. Vi er også interessert i samsvaret i denne tabellen. Målt med \hat{K} finner vi dette lik 0.075, og siden standardavviket estimeres til 0.032, er \hat{K} signifikant større enn null. Men det er et meget moderat positivt samsvar det dreier seg om. Ser vi bort fra de som hadde samme ferieområde på begge turene, er det ikke sammenheng mellom ferieområdene. Vi finner altså ingen kombinasjon av ulike ferieområder som er spesielt

ofte/lite forekommende i forhold til hva en kunne vente ut fra marginalfordelingene.

Både for type natur og ferieområde har vi funnet et moderat positivt samsvar for hver av disse to variable blant de som dro på to ferieturer i løpet av sommeren. Videre var det i begge tabeller slik at når vi så bort fra de som "samsvarte", kunne vi ikke påvise spesielle sammenhenger. Dette synes å peke i retning av at folk på to sommerferieturer i en viss grad "gjør det samme" på begge turene. Dette er et summarisk resultat for alle sett under ett. Det kan eksistere delgrupper i befolkningen som er ulike m.h.t. nivåene på kjennetegnene og der samsvarene avviker fra det summariske.

Når det gjelder aktiviteter på de to sommerferieturene, har vi noe større mulighet til å justere for slike bakenforliggende ulikheter. Vi har opplysninger om hvor viktige folk synes det er å ha mulighet til ulike aktiviteter i sommerferien. Når vi ser på sammenheng mellom aktiviteter på de to turene, vil vi for hver aktivitet se på tre delgrupper. Vi deler inn etter om folk synes aktiviteten er meget viktig, nokså viktig eller mindre viktig. For hver delgruppe kan vi observere en 2x2-tabell som viser deltagelse i aktiviteten på begge turer, bare på lengste tur, bare på nest lengste tur eller ikke på noen av turene. Resultatet kan settes opp i en tabell

		Deltok på nest lengste tur	
		Ja	Nei
Deltok på lengste tur	Ja	a	b
	Nei	c	d

Samsvaret vil vi her måle med naturlig logaritme til kryssproduktet, $\hat{\alpha} = \log(a \cdot d / b \cdot c)$. Det vil ha samme fortegn som \hat{K} som vi brukte i de større tabellene, men har den egenskap at det ikke er avhengig av nivået på deltagelsen. Siden vi skal sammenholde samsvaret i deltabeller der vi på forhånd vet at nivåene er vidt forskjellige, er dette en gunstig egenskap. $\hat{\alpha}$ større enn null viser at det observerte samsvar er positivt, $\hat{\alpha}$ mindre enn null at det er negativt.

For åtte ulike aktiviteter er $\hat{\alpha}$ -ene for de tre delgruppene gjengitt i tabell 59. For aktivitetene "Besøkt slekt eller venner" og "Hatt besøk av slekt eller venner på feriestedet" er personene gruppert etter

holdning til "Besøke slektninger som en ikke treffer til daglig" og for aktivitetene "Badet utendørs" og "Tatt solbad" er det gruppert etter holdning til "Bade, sole seg o.l."

Tabell 59. Samsvar, målt med $\hat{\alpha}^1$), mellom deltaking i ulike aktiviteter på lengste og nest lengste ferietur om sommeren. Tall for grupper etter holdning til aktiviteten

Holdning til aktiviteter	Aktivitet							
	Besøkt slekt eller venner	Hatt besøk av slekt eller venner på ferie- stedet	Besøkt sever- dig- heter m.v.	Vært på restau- rant, fornøy- elser m.v.	Gått tur i skog og mark eller i fjellet	Badet uten- dørs	Tatt sol- bad	Fisket
Meget viktig	-1,03	0,81*	0,08	0,23	0,57	1,29*	0,28	0,50
Nokså viktig	0,32	0,55	0,27	1,93*	0,11	2,14*	2,37*	0,27
Mindre viktig	0,72*	1,04*	1,20*	0,83*	0,96	1,75	2,66*	0,97*

1) Estimerer for α som er signifikant forskjellig fra null med nivå 0,05 er merket med *.

Usikkerheten til $\hat{\alpha}$ avhenger bl.a. av tallet på personer i del- tabellen og vil derfor variere i de 24 deltabellene.

Ser en bort fra én deltabell, er det observerte samsvar overalt positivt. Det er altså slik at de som deltar i en aktivitet på en av ferie- turene med større sannsynlighet deltar i aktiviteten på den andre ferie- turen enn de som ikke deltok på den førstnevnte turen. Det kan også

formuleres ved at de som ikke deltok i en aktivitet på en av turene med mindre sannsynlighet enn andre deltok i samme aktivitet på den andre turen. Dette gjelder uansett hvilken holdning man har til aktiviteten.

Felles for alle aktivitetene er at det positive samsvaret er større for gruppen som syns aktiviteten er mindre viktig enn for gruppen som syns den er meget viktig. Men det viktigste er det positive samsvaret i alle unntatt en deltabell.

8. OPPSUMMERING

I analysen har vi påvist svært mange tendenser og spesielle trekk ved folks ferieturaktivitet. Men selv om tendensene har vært klare nok, er ett av hovedresultatene at det overalt fins individuelle variasjoner. Vi kan alltid finne noen som på en eller annen måte har gjort noe som er uvanlig for den gruppen de tilhører.

Siden resultatene i kapitlene foran er nokså detaljerte vil vi trekke fram noen av hovedtendensene.

I kapittel 3 så vi at de fleste som hadde mange ferieturdager, reiste på flere ferieturer i løpet av året. Videre var det en klar rekkefølge i preferansen for de enkelte sesonger uansett hvor mange ferieturer den enkelte tok. Varigheten av den enkelte ferietur er nokså sesongbestemt, unntaket er ferieturer om sommeren som har sterkt varierende varighet.

Kjennetegn ved feriestedet varierer med sesong og har på sin side betydning for de aktiviteter man har bedrevet på ferieturen. Julen og påsken er de sesonger da spesielt få ferieturer går til utlandet. I påsken er skiturer og soling dominerende aktiviteter mens i julen har de fleste kontakt med slekt og venner i løpet av ferien, det siste er forresten en svært så vanlig aktivitet på alle ferieturer.

Mulighetene for transport og overnatting delte vi i et offentlig og et privat tilbud, og det viste seg at temmelig mange holder seg til det private tilbudet på sine ferieturer.

Til slutt i dette kapitlet viste vi at det er et mindretall som farter fra sted til sted på sine ferieturer om sommeren. Det er også tydelig at mange har et tilnærmet fast feriested fordi det var bare en tredjedel som oppsøkte et sted de ikke hadde feriert på før.

I vårt materiale var det om lag tre fjerdedeler som hadde vært på minst én ferietur i løpet av året. I kapittel 5 studerte vi hvordan denne andelen varierte i ulike persongrupper. Med de variable vi dro med i analysen fant vi store forskjeller. Det fins grupper der bare en tredjedel drar på ferie og det fins grupper der praktisk talt alle drar på ferie. Av størst betydning for forskjellene mellom gruppene er variable som bosted (tettbygd-spredtbygd), ressurser (tilgang fritidsbolig/bil) og yrke.

Blant de som dro på ferietur var det også store forskjeller mellom hvor lenge de var borte.

Forhold som hver for seg peker i retning av relativt mange ferieturdager er å være bosatt i tettbygd strøk, bo i bolig med mer enn fem leiligheter og ha tilgang fritidsbolig.

Forhold rundt ferieturvirkosomhet vil være preget av den enkeltes holdninger og personlige interesser. For å belyse dette nærmere konstruerte vi i kapittel 4 tre indikatorer for folks holdninger til hva som er viktig å ha mulighet til i sommerferien. Disse var ikke blant de variable som hadde størst effekt m.h.t. tallet på ferieturdager og ferietur/ikke ferietur (kapittel 5), men for de forhold ved ferieturene som vi undersøkte i kapittel 6 viser de seg å være meget viktige.

Resultatene i kapittel 6 viser at hvis en skal studere hvordan folk gjennomfører sine ferieturer må en ta hensyn til de enkeltes personlige interesser, og de viser også at dette er mulig å gjennomføre ved hjelp av de spørsmål en kan stille i en intervjuundersøkelse.

Dette demonstreres bl.a. av variasjonen i valg av reisemål, Norge eller utlandet. For sommerferieturer drar innadvendte sosiale interesser i retning av Norge, mens de utadvendte virker i motsatt retning. Interesse for å bade, sole seg virker i retning av utlandet mens interesse for andre friluftaktiviteter har motsatt effekt. I tillegg til disse variable er det alder som er mest bestemmende for om en velger Norge eller utlandet. Andelen med utenlandstur avtar med alderen.

Valg av transport og overnatting avpasses reisemål og sesong, men anghenger også av ulike personkjennetegn. Transport er i sterkeste grad bestemt av om man disponerer bil, men for valg av overnatting er det flere individuelle forhold som skaper variasjon. For ferieturer i Norge fører tilgang fritidsbolig til at man overnatter i denne og dermed har privat overnatting. Innadvendte og utadvendte sosiale interesser trekker i hver sin retning. Personer med de førstnevnte velger oftere privat overnatting enn andre. Alder er også viktig for valg av overnattingsmåte. Andelen som velger offentlig/privat overnatting (telt, campingvogn m.m.) avtar markert med alder.

Opplysninger om lengste sommerferietur ga grunnlag for å studere om folk hadde et fast feriested og om de oppholdt seg ett eller flere steder på ferieturen. Andelen som oppsøker nye steder på ferieturen avtar med alder, men uansett alder gir utadvendte sosiale interesser økt andel som oppsøker nye steder. Tilgang fritidsbolig er en faktor som

senker andelen med ferieturer til steder en ikke har vært før. Videre påviste vi i avsnittet at andelen som besøker flere steder på denne ene ferieturen avtar med alder. Men tilgang personbil og utadvendte sosiale interesser gir økning i denne andelen.

Kapittel 7 handlet mest om aktiviteter. Vi viste at det er nær sammenheng holdning og deltaking for de enkelte aktiviteter. De som synes det er viktig å ha mulighet til spesielle aktiviteter deltar i stor grad i disse aktivitetene på ferieturene sine, mens de som synes noe er mindre viktig lar være å delta. Videre viste det seg at for de som var på to adskilte ferieturer om sommeren, var det nær sammenheng mellom aktivitetene på de to turene.

ESTIMERING AV KORRELASJONER FOR FAKTORANALYSEN

Vi brukte en to-trinns metode fra Olsson (1978). Utgangspunktet er 55 ulike to-veistabeller som viser svarfordelingen på to av de elleve spørsmål om gangen. La en av disse være gitt ved

x_{11}	x_{12}	x_{13}	x_{1+}
x_{21}	x_{22}	x_{23}	x_{2+}
x_{31}	x_{32}	x_{33}	x_{3+}
x_{+1}	x_{+2}	x_{+3}	x_{++}

der $\{x_{ij}\}$ er absolutte hyppigheter som viser den simultane fordeling m.h.t. to kjennetegn. x_{i+} er lik $\sum_{j=1}^3 x_{ij}$, så $\{x_{i+}\}$ viser den marginale fordeling m.h.t. et kjennetegn. La $G(x)$ være den kumulative fordelingsfunksjon til en normalfordelt variabel med forventning 0 og varians 1, og la $g(x)$ være den tilhørende tetthet. La videre $G_2(x, y, \rho)$ være den kumulative fordelingsfunksjon til binormalt fordelte variable med forventning 0 og varianser lik 1 og korrelasjonskoeffisient lik ρ , og la $g_2(x, y, \rho)$ være den tilhørende tetthet.

Vi antar uavhengighet mellom observasjonene fra ulike personer og at de observerte variable er grupperte utgaver av normalfordelte variable. Ukjent er da delepunktene som ligger bak den enkelte gruppering og korrelasjonskoeffisientene. Vi estimerer i to trinn. Først estimeres delepunktene ved

$$a_i = G^{-1} \left(\frac{\sum_{\ell=1}^i x_{\ell+}}{x_{++}} \right) \quad i = 1, 2$$

og

$$b_j = G^{-1} \left(\frac{\sum_{\ell=1}^j x_{+\ell}}{x_{++}} \right) \quad j = 1, 2$$

Vi setter $a_0 = b_0 = -\infty$ og $a_3 = b_3 = +\infty$. Gitt delepunktene, kan sannsynligheten for at en observasjon faller i celle (i, j) uttrykkes ved

$$\pi_{ij}(\rho) = G_2(a_i, b_j, \rho) - G_2(a_{i-1}, b_j, \rho) - G_2(a_i, b_{j-1}, \rho) + G_2(a_{i-1}, b_{j-1}, \rho); \quad i, j = 1, 2, 3$$

Vi finner så estimat for ρ som den verdi av ρ mellom -1 og 1 som maksimerer logaritmen til rimelighetsfunksjonen. Denne er gitt ved

$$LL(\rho) = \ln C + \sum_{i=1}^3 \sum_{j=1}^3 x_{ij} \cdot \ln \pi_{ij}(\rho).$$

Vi bruker bl.a. at

$$\frac{\partial LL}{\partial \rho} = \sum_{i=1}^3 \sum_{j=1}^3 \frac{x_{ij}}{\pi_{ij}(\rho)} \cdot (g_2(a_i, b_j, \rho) - g_2(a_{i-1}, b_j, \rho) - g_2(a_i, b_{j-1}, \rho) + g_2(a_{i-1}, b_{j-1}, \rho))$$

Programmet som var nødvendig for å utføre estimeringen ble lagd av cand.act. Tore Kristoffersen i Gruppe for analytisk system- og programmeringsarbeid.

REGRESJONSANALYSE AV TALLET PÅ FERIETURDAGER

1. Variable

Avhengig variabel er x_1 : tallet på ferieturdager 1. september 1973 - 31. august 1974.

Uavhengige variable er ($x_{19} - x_{32}$ gjelder bare yrkesaktive¹⁾):

- x_2 : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte fritidshus} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_3 : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte personbil} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_4 : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen eide/disponerte båt} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_5 : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tallet på ganger (dager) personen utøvde friluftaktiviteter} \\ \text{i løpet av året} \end{array} \right.$
- x_6 : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tallet på ganger (dager) personen utøvde idretts- og mosjons-} \\ \text{aktiviteter i løpet av året} \end{array} \right.$
- x_7 : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Indeks for fysisk rørlighet (verdier: 1, 2, 3, 4)} \end{array} \right.$
- x_{10} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen er mann} \\ 2 \text{ dersom personen er kvinne} \end{array} \right.$
- x_{11} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Fødselsår} \end{array} \right.$
- x_{12} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Husholdningsstørrelse (verdier: 1-6)} \end{array} \right.$
- x_{13} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen er bosatt i Nord-Norge} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{14} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen er bosatt i Trøndelag} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{15} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen er bosatt på Vestlandet} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{16} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen er bosatt på Sørlandet} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{17} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen bor i hus med færre enn 5 leiligheter} \\ \text{(enebolig, rekkehus mv.)} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{18} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Husholdningsinntekt i 10 000 kroners intervall (verdier:} \\ \text{1, 2, ..., 8)} \end{array} \right.$

1) Som yrkesaktive er her regnet personer med inntektsgivende arbeid minst halvparten av vanlig arbeidstid i et yrke.

- x_{20} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen var ansatt} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{21} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen var selvstendig uten leid hjelp} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{22} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen var selvstendig med leid hjelp} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{23} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde teknisk, vitenskapelig, humanistisk} \\ \text{arbeid, administrasjon som yrke} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{24} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde kontor- eller handelsarbeid som yrke} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{25} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde jordbruk, skogbruk eller fiske som yrke} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{26} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde industri, bygge- og anleggsarbeid} \\ \text{som yrke} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{27} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde transportarbeid som yrke} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{28} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde vanlig virkedagsarbeid} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{29} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde fri hver lørdag} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{30} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen arbeidde minst 5 dager i uken og mindre enn} \\ \text{9 timer¹⁾ hver dag} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{31} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen arbeidde minst 5 dager i uken og 9 timer¹⁾} \\ \text{eller mer hver dag} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{32} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen arbeidde mindre enn 5 dager i uken} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{33} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen bodde i tettbygd strøk} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{34} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde utdanning på gymnasnivå} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{35} : $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ dersom personen hadde utdanning på universitets- eller høg-} \\ \text{skolenivå} \\ 0 \text{ ellers} \end{array} \right.$
- x_{36} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Indikator for utadvendte sosiale interesser for sommerferien} \\ \text{(verdier: 4, 5, ..., 12)} \end{array} \right.$
- x_{37} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Indikator for innadvendte sosiale interesser for sommerferien} \\ \text{(verdier: 2, 3, ..., 6)} \end{array} \right.$
- x_{38} : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Indikator for interesse i friluftaktiviteter for sommerferien} \\ \text{(verdier: 4, 5, ..., 12)} \end{array} \right.$

1) Arbeidstid + reisetid til/fra arbeidssted.

2. Testing av koeffisienter

For det første foretar vi en separat test av den enkelte koeffisient med nivå 0,05. Av forutsetningene vil det enkelte estimat være tilnærmet normalfordelt og blir signifikant ulik null hvis F-verdien er større enn $(1,96)^2 = 3,84$. Nå utføres det for hver av de to gruppene nokså mange separate tester, og det er å forvente at metoden gir noen signifikante koeffisienter selv om alle i virkeligheten var null. For å sikre oss mot dette, kan vi forlange et simultant nivå på 0,05, dvs. sannsynligheten for å påstå én eller flere koeffisienter forskjellig fra null, når alle er lik null, skal være høyst 0,05. Dette oppnår vi, hvis vi for yrkesaktive påstår koeffisienten signifikant når F-verdien større enn $(3,18)^2 = 10,11$ og for ikke-yrkesaktive $(3,04)^2 = 9,24$. 3,18 er $1 - 0,05 / 2 \cdot 34$ -fraktilen og 3,04 er $1 - 0,05 / 2 \cdot 21$ -fraktilen i normalfordelingen. Metoden kan være noe konservativ, dvs. at nivået blir en del mindre enn 0,05.

3. Trinnvis regresjon

Det vanskelige er å avgjøre på hvilket trinn en skal stanse og ikke ta med flere variable i regresjonen. Gitt ulike variable i regresjonen, fins det tester for å avgjøre om én bestemt variabel gir signifikant økning i forklaringskraften hvis også den kommer med. Problemet er at metoden på hvert trinn beregner den økning i R^2 de ulike kandidatvariable ville gi og velger ut den som gir størst økning. Hvis vi anvender den nevnte test på variabelen som metoden har valgt ut for oss, er det ikke kjent hvilke statistiske egenskaper testen har.

Vi studerte økningen i R^2 på hvert enkelt trinn. For yrkesaktive ble resultatet for de 9 første trinn:

Variabel	R^2	Økning i R^2
x_{35}	0,077	0,077
x_{33}	0,125	0,048
x_2	0,156	0,031
x_6	0,176	0,020
x_{23}	0,194	0,018
x_{17}	0,212	0,018
x_{12}	0,222	0,010
x_{36}	0,230	0,008
x_{10}	0,237	0,007

For ikke-yrkesaktive ble det tilsvarende resultat:

Variabel	R^2	Økning i R^2
x_2	0,074	0,074
x_{33}	0,117	0,043
x_{17}	0,138	0,021
x_{18}	0,150	0,012
x_{37}	0,162	0,012
x_{12}	0,173	0,011
x_{14}	0,176	0,003
x_4	0,179	0,003
x_{34}	0,181	0,002

For begge grupper skjer det et markert fall i økningen i R^2 etter sjette trinn. Vi benyttet dette som begrunnelse for å bryte av prosedyren på dette trinn.

ANALYSE AV FERJETUR / IKKE FERJETUR

1. Omdanning av variable

I analysen ble brukt dikotome utgaver av en del variable. De ble definert på følgende måte:

$$y_5 = \begin{cases} 1 & \text{hvis tallet på ganger (dager) personen utøvde friluftsk-} \\ & \text{aktiviteter i løpet av året (x}_5\text{) større eller lik 40} \\ 0 & \text{ellers} \end{cases}$$

$$y_6 = \begin{cases} 1 & \text{hvis tallet på ganger (dager) personen utøvde idretts- og} \\ & \text{mosjonsaktiviteter i løpet av året (x}_6\text{) større eller lik 30} \\ 0 & \text{ellers} \end{cases}$$

$$y_{12} = \begin{cases} 1 & \text{hvis tallet på personer i husholdningen var fire eller flere} \\ 0 & \text{ellers} \end{cases}$$

$$y_{18} = \begin{cases} 1 & \text{hvis husholdningens antatte inntekt var større enn} \\ & \text{40 000 kroner i 1973} \\ 0 & \text{ellers} \end{cases}$$

$$y_{37} = \begin{cases} 1 & \text{hvis indikator for innadvendte sosiale interesser for sommer-} \\ & \text{ferien (x}_{37}\text{) større eller lik 4} \\ 0 & \text{ellers} \end{cases}$$

2. Ramme for vurdering av effektene

Vi bruker en spesiell klasse multiplikative modeller for oddsen. Disse er spesialtilfeller av de såkalte log-lineære modeller, se Bishop, Fienberg and Holland (1975) for en fyldig redegjørelse. Vi har en assymmetrisk problemstilling, vi vil undersøke om ulike bakgrunnskjennetegn (faktorvariable) har effekt på ferietur / ikke ferietur (responsvariablen). Det fins ingen enkel metode for dette hvis vi ikke gjør spesielle forutsetninger om strukturen i data. Et problem er at en kan velge mellom svært mange ulike sett av forutsetninger når en skal teste én spesiell effekt. Hvis en prøver seg fram under ulike forutsetninger, risikerer en å komme til motstridende konklusjoner. Madsen (1976) omtaler dette problemet og mener at så lenge en bruker a priori-betingelser under testingen som ikke gir en for enkel beskrivelse av data, vil det være tilnærmet konsistens i resultatene for ulike sett av a priori betingelser.

Hvis vi lar variabel 1 være responsen og 2, 3, 4, 5 og 6 være faktorvariablene, gikk vi fram på følgende måte. Når vi f.eks. skulle undersøke effekten av variabel 3, utførte vi testingen for denne med fire ulike sett a priori betingelser. Det var modellene som er bestemt ved følgende sett marginaler:

```

23456 12456 13
23456 1245 1246 1256 1456 13
23456 124 125 126 145 146 156 13
23456 12 14 15 16 13

```

(På trinn med 3 og 4 faktorvariable, brukte vi de tilsvarende sett med 2 og 3 ulike a priori betingelser.)

Tilpassingen til den enkelte modell kan måles med $G^2 = 2 \sum_i x_i \cdot \log(x_i / \hat{m}_i)$. Summasjonen går over alle celler. x_i er observert cellefrekvens, \hat{m}_i er cellefrekvens estimert ved sannsynlighetsmaksimering under modellen. Testobservatoren er differans mellom G^2 når effekten antas null og under a priori betingelser. Denne er tilnærmet kji-kvadratfordelt med 1 frihetsgrad. Ved testen brukte vi nivå 0,01. Beregningene ble utført med tabellanalyseprogrammet ECTA.

I beregningene ga alle sett a priori betingelser tilfredsstillende tilpassing til data med unntak av noen få tilfelle for ikke-yrkesaktive der vi måtte se bort fra den enkleste modell. De ulike tester av de enkelte effekter ga samstemte resultater.

For presentasjonen av sluttresultatet tok vi utgangspunkt i den enkleste modell og føyde til samspillsledd i den grad de ga signifikant økning i tilpassingen.

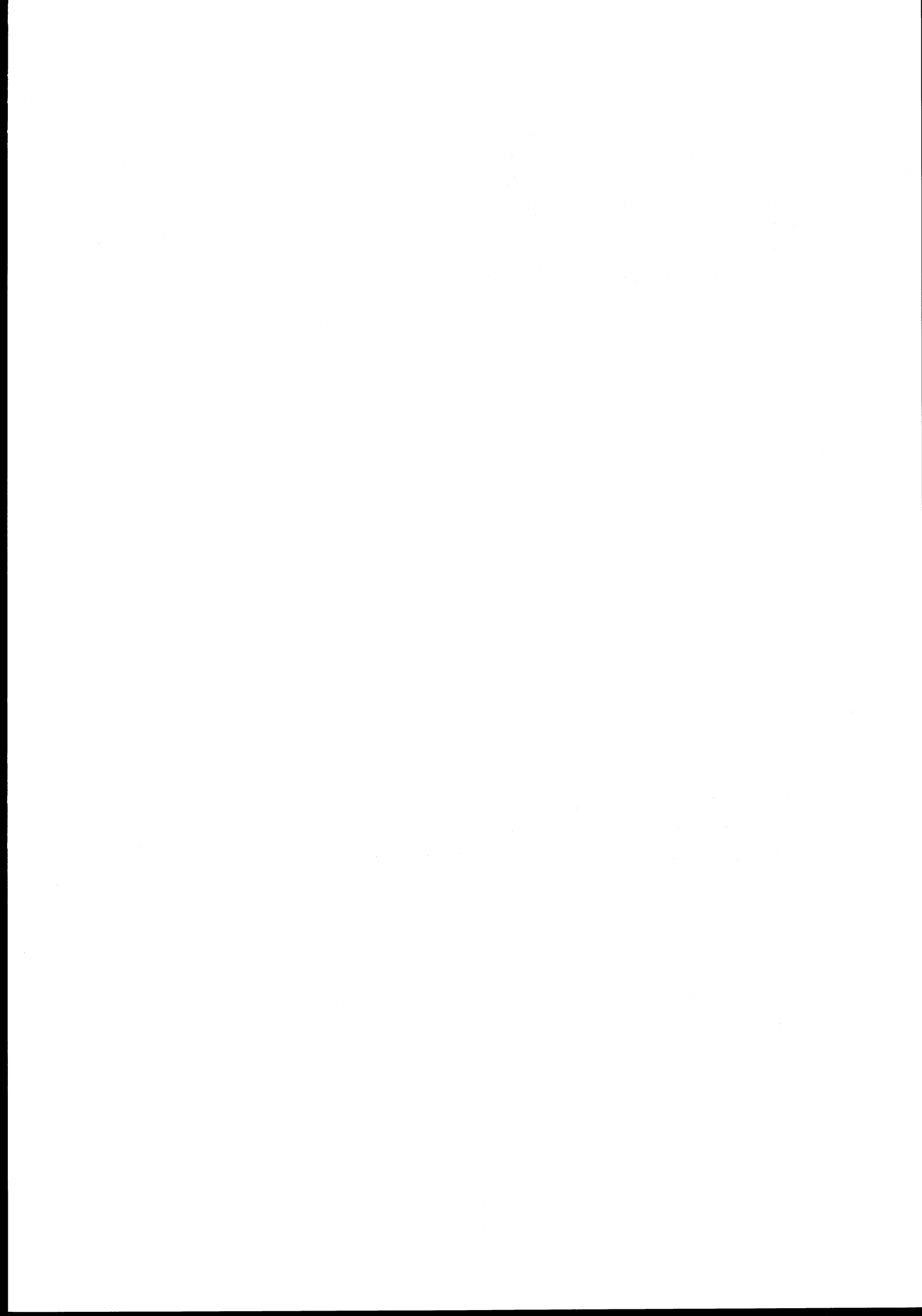
LITTERATUR

- Bishop, Yvonne M.M., Stephen E. Fienberg and Paul W. Holland (1975):
Discrete Multivariate Analysis. The MIT Press, Cambridge, Mass.
- Fienberg, Stephen E. (1978): The Analysis of Cross-Classified Categorical
Data. The MIT Press, Cambridge, Mass.
- Haldorsen, Tor (1977): Om log-lineær analyse av flerveistabeller.
Statistisk Sentralbyrå, Arbeidsnotat IO 77/46.
- Madsen, Mette (1976): Statistical Analysis of Multiple Contingency Tables.
Two Examples. Scand. J. Statist., Vol. 3, No. 3: 97-106.
- Mordal, Tove L. (1979): Nordmenns feriereiser. Statistisk Sentralbyrå,
Samfunnsøkonomiske studier nr. 41.
- Olsson, Ulf (1978): Some data analytic problems in models with latent
variables. Department of Statistics, University of Uppsala.
- Statistisk Sentralbyrå (1970): Ferieundersøkelsen 1968. Norges offisielle
statistikk A 348.
- Statistisk Sentralbyrå (1971): Ferieundersøkelsen 1970. Norges offisielle
statistikk A 451.
- Statistisk Sentralbyrå (1975): Ferieundersøkelsen 1974. Norges offisielle
statistikk A 732.
- Statistisk Sentralbyrå (1979): Spredningen av ferieturer. Statistiske
analyser nr. 40.
- Statistisk Sentralbyrå (1980a): Ferieundersøkelsen 1978/79 Hefte I. Norges
offisielle statistikk B 138.
- Statistisk Sentralbyrå (1980b): Ferieundersøkelsen 1978/79 Hefte II. Norges
offisielle statistikk B 165.
- Tamsfoss, Steinar (1970): Om bruk av stikkprøver ved Kontoret for intervju-
undersøkelser. Statistisk Sentralbyrå, Artikler nr. 37.
- Volden, Rolf og Spjøtvoll, Emil (1977): En oversikt over metoder i faktor-
analyse.

Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP) - ISSN 0332-8422

Trykt 1981

- Nr. 81/2 Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata 2. utgave Sidetall 424
Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1233-2
- 81/3 Nils Håvard Lund: Byggekostnadsindeks for boliger Sidetall 127 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1232-4
- 81/4 Anne Lise Ellingsæter: Intervjuernes erfaringer fra arbeidskraftundersøkelsene
Rapport fra 99 intervjuere Field Work Experiences with the Labour Force Sample
Survey Reports from 99 Interviewers Sidetall 40 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1234-0
- 81/5 Bjørn Kjensli: Strukturundersøkelse for bygg og anlegg Vann- og kloakkanlegg
Sidetall 62 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1235-9
- 81/6 Erling Siring og Ib Thomsen: Metoder for estimering av tall for fylker ved hjelp av
utvalgsundersøkelser Sidetall 42 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1509-9
- 81/7 Arne Ljones og Hans Viggo Sæbø: Temperaturkorrigering av energiforbruket
Sidetall 43 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1507-2
- 81/8 Morten Reymert: En analyse av faktorinnsatsen i Norges utenrikshandel med utvik-
lingsland og industriland Sidetall 55 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1506-4
- 81/9 Petter Longva: A System of Natural Resource Accounts Eit rekneskapssystem for
naturressursar Sidetall 26 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1540-4
- 81/10 Stein Erland Brun: Tilgangen på arbeidskraft i fylkene for årene 1971 - 1979
Sidetall 72 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1514-5
- 81/11 Eva Ivås og Kjell Roland: MODIS IV Detaljerte virkningstabeller for 1979
Sidetall 264 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1515-3
- 81/12 Helge Brunborg, Jan Mønnesland og Randi Selmer: Framskrivning av folkemengden etter
ekteskapeelig status Sidetall 75 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1541-2
- 81/13 Adne Cappelen: Importinnhold i sluttleveringer Sidetall 20 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1545-5
- 81/14 MODIS IV Dokumentasjonsnotat nr. 16 Endringer i utgave 78-1 og 79-1 Sidetall 100
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1549-8
- 81/15 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene
1969 - 1981 Sidetall 74 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1554-4
- 81/16 Helgeturer 1978/79 Sidetall 23 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1560-9
- 81/17 Roy Østensen: Eie og bruk av personbil Foreløpige tall for 1979 og 1. kvartal 1980
Sidetall 42 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1566-8
- 81/18 Svein Homstvedt, Øyvind Lone og Tore Nesheim: Jordbruksareal ifølge jordregister og
utvalgstillinger. Metodiske forskjeller belyst med materiale fra Trøgstad kommune
Sidetall 62 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1598-6
- 81/19 Arne Faye: Holdninger til norsk utviklingshjelp 1980 Sidetall 62 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-1562-5
- 81/20 Knut Fredrik Strøm: Konkurser i industri og varehandel Utvikling, hyppighet og
omfang Sidetall 31 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1569-2
- 81/21 Frank Foyn: Miljøverninvesteringer i industrien. Problemer ved kartlegging av
data Sidetall 34 Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1591-9
- 81/22 Petter R. Koren: Etterspørsel etter energi i norsk industri Sidetall 27
Pris kr 10,00 ISBN 82-537-1592-7
- 81/25 Tor Haldorsen: Norske ferieformer Sidetall 112 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1611-7
- 81/26 Aktuelle skattetal 1981 Current Tax Data Sidetall 46 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1610-9
- 81/27 Tiril Vogt: Planregnskap Ressursregnskap for fysisk planlegging Sidetall 70
Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1614-1

Pris kr 15,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-1611-7
ISSN 0332-8422